Lumina Lină

Revistă de spiritualitate şi cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XXI/NR.1
IANUARIE - MARTIE 2016
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE SI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru şi Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Preşedinte:
Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:
14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociaţiei Revistelor, Publicaţiilor şi Editorilor (ARPE).
Lumină Lină. Graciouos Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacţie: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactor şef S.U.A.: M. N. RUSU, vichiro7@hotmail.com
Redactor şef România: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacţie, tehnoredactare şi paginare: CLAUDIA DAMIAN
Fotoreporter: ALEX MARMARA
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ŞTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURAŞ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Contribuţiile pentru susţinerea şi publicarea revistei sunt binevenite şi se scad la taxe. Cecurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru şi Pavel şi trimise la adresa redacţiei:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru şi Pavel şi publică articole de teologie şi spiritualitate, istorie, literatură şi cultură, poezie şi proză în limbile română şi engleză.

Redacţia revistei nu împărtăşeşte neapărat ideile conţinute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere româneşti, şi expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franţa, Elveţia, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate şi cultură românească

An XXI/ Nr. 1 Ianuarie - Martie 2016

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN
Condiţiile cererii 7

DUMITRU ICHIM, *Psalmul iubirii nebune, Psalm de luminare a lemnului*... 10

MARCEL MIRON, *Cântecul statuilor unduitoare de la clubul Colectiv*..... 11

GELLU DORIAN, *Stau aici ca într-un paradis uitat* 12

STUDII

MIHAELA ALBU
Vintilă Horia sub semnul lui Eminescu – în ţară şi în exil 13

PASSIONARIA STOICESCU, *Ploaia de zeu*..... 20

LIVIU IOAN STOICIU, *Hai, gata, Cu trenul în Spania*..... 21

VERONICA BALAJ, *Ierihon* 22

ESEU

IOAN N. ROŞCA
Motivul sărutului la Brâncuşi şi la contemporanii săi
Rodin şi Klimt 23

MARIANA PÂNDARU,
Oglinda retrovizoare, În răsadul fiinţei, Ca un altar 26

IEROM. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU
Autobiografia spirituală şi valenţele ei psihologice..... 27

NICOLAE BĂCIUŢ
Cum să spui?, Noaptea mea, Arborele vieţii, Steag uitat..... 30
Dumnezeu, Noul an cel vechi 31

SAVU POPA, *S-a ieftinit pâinea, Ceasul de mână* 32

DAN ANGHELESCU
se instalează gigantică orgă/ noaptea..... 33
şi dintr-odată/ prezenţă orbitoare inteligibilul te 33
Ea...o cartagină..... 34

IULIANA PALODA-POPESCU, *Pe linia vieții, Știu* 35
PAULA ROMANESCU, *Nu mai învăț, știu cum* 36

EMINESCIANA

VIRGINIA STĂNESCU
Momentul Eminescu din perspectiva ideii de generație 37

PUNCTUL PE i

N. GEORGESCU
Lucian Boia. O oală într-un car de oale 41

THEODOR CODREANU
Exercițiu de admirație 47

COMAN ȘOVA, *Vis și tumbe, Anunț publicitar* 51
ION HAINEȘ, *Singur, Cine mă apără?, Poezia* 52
GHEORGHE PĂUN, *Vertij, Mărturisire, De-a ghepardul* 53
ADRIANA WEIMER, *Cum arde, Colț de rai, Lumina* 54

PROZĂ

VASILE ANDRU
Fluctuat nec mergitur 55
VIRGIL ȘERBU CISTEIANU, *Gânduri, Arderi noi* 61
CORNEL BALABAN, *Rondel, La trocadero în grădină* 62
DANIELA GÎFU, *Mama* 63
ALEXANDRU CRISTIAN MILOȘ
Stelele privite și aprinse dinspre Cape Canaveral 64

CĂRȚI ÎN AGORA

THEODOR DAMIAN
Metafizica experienței exilice
Condamnat la libertate de Mircea M. Ionescu 65

George Băjenaru, alpinist al muntelui interior
Muntele Gând de George Băjenaru 68

VASILE SPIRIDON
Din perioada exilului de după exil
Eseistica lui Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate, de Mihaela Albu și Dan Anghelescu 70

VICTOR TEIȘANU
Publicistică la confluența cu literatura
Scrisori din prezentul meu de Lucia Olaru Nenati ..... .73

ANCA SÎRGHIE
Monografia dedicată Elenei Farago, ca datorie profesională onorată 76

MIHAELA MALEA STROE, *Never alone* 80

MIHAELA MALEA STROE
„Conștiința tragică eminesciană"
Conștiința tragică eminesciană de Bianca Osnaga ..... .81

DANIEL MEYER-DINKGRÄFE
Jean Bodin, *Reiß doch die Tür nicht so* 83

GEORGE V. PRECUP, *The Blackbird from Beyond*
Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu ..... .85

ADRIANA TOMONI, *Un vers, Ești departe* 86

CAMELIA ARDELEAN, *Prin stele cu gondola..., Drumul spre mine*..... 87

MARIANA ZAVATI GARDNER
O altă zi, o altă noapte, Absolutul, un alt vis 88

PERSIDA RUGU, *Psalmi, 1. drumul ești Tu, 2. de neatins*..... 89
3. aspră singurătate foșnet, 4. tăcerea Ta mi-a auzit șoapta..... 89

UNIVERSALIA

YOHANES MANHITU
Vii amintiri, Floare de ieri
Prezentare și traducere din spaniolă de Elena Liliana Popescu 90

ANIVERSĂRI

MUGURAȘ MARIA PETRESCU
George Filip – 77.....92
Infinite , Dancing with spring
Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu ..... .93

THEODOR DAMIAN
Liviu Șoptelea, artistul mistagog 94

CRISTINA ȘOPTELEA, *Hei!*.....95

GHEORGHE PUIU RĂDUCANU, *Lumina Lină, M-am spovedit* 96

POEZIE ŞI PSIHOLOGIE

IOAN GÂF-DEAC
Despre unitatea elementară a emoţiei poetice 97

MIRCEA M. IONESCU
Liber în Labirint, Postume, Nu mai sunt scriitor! 99

VALERIU BÂRGĂU
Noii psalmi 100
Cuvântul cu trup, Cuvântul fără trup, Ioan 101

A PATRIEI CINSTIRE

Radu Theodoru
Scrisoare deschisă 103

Monumentul eroilor de la Cotul Donului 104

MIHAI MERTICARU, *Sonetul ubicuităţii (I), Sonet rugăciune* 105

CEZAR VIZINIUCK, *maidanezul* 106

LUMINIŢA COJOACĂ, *Scrisoare către Dumnezeu, Fugă în Dumnezeu* 107

VASILE POPOVICI, *Poetul, Şi apa-n vaduri tot va clipoci* 108

FOTOALBUM 109

EPIGRAMA

CORNELIU ZEANĂ
Şcolar, Şcoala şi viaţa, Înţelepciunea vârstei 133
Lui Nicolae Gorun, autorul poeziei „Floare de prun” 133
Chirurgului craiovean Ştefan Marinescu 133
Lui Marian Scoreţ, autorul cărţii „Epigrame otrăvite cu umor” 133
Lui Geo Călugăru, pentru volumul „Autografe” 133

RECENZII

THEODOR DAMIAN
Logica pustiei
Lacrima sfinxului de Gheorghe Pârja 135

Marcel Miron, poetul cu duminica în braţe
Versuri albastre şi aurii de Marcel Miron 137

PAUL ANDRONE
Passionaria Stoicescu: Poezia ca plâns de întreţinere…
Regele Praf de Passionaria Stoicescu 138

FLORENTIN POPESCU
Iustin Moraru: *Vina* 140

MUGURAŞ MARIA PETRESCU
Prefață la amintiri
Amintiri de pe o ilustrată/ Memories on a Postcard de
Dorel Cosma şi Muguraş Maria Petrescu 143

ELENA M. CÎMPAN
Gabriel Gafiţa, scriitor realist
Zahăr şi miere de Gabriel Gafiţa 146

MENUŢ MAXIMINIAN
Când horea te ispiteşte
Horea în grumaz – înger păzitor şi ispită de Grigore Leşe 148

REPORTAJE

GHEORGHE BREHUESCU
Cu Mircea M. Ionescu în Cenaclul româno-american 151

ELENA MITRU
Seară de cenaclu la New York: Vasile Răvescu 152

GHEORGHE BREHUESCU
Elena Mitru: "Zăpada proletară" 153

NICOLE SMITH
Elena Mitru din nou în Cenaclu 154

REVISTA PRESEI 155

GALERIA SPIRITUS

VIORICA COLPACCI
Simpozioul "Mihai Eminescu" - Galeria Spiritus, New York 157

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ 161

ANUNTURI 166

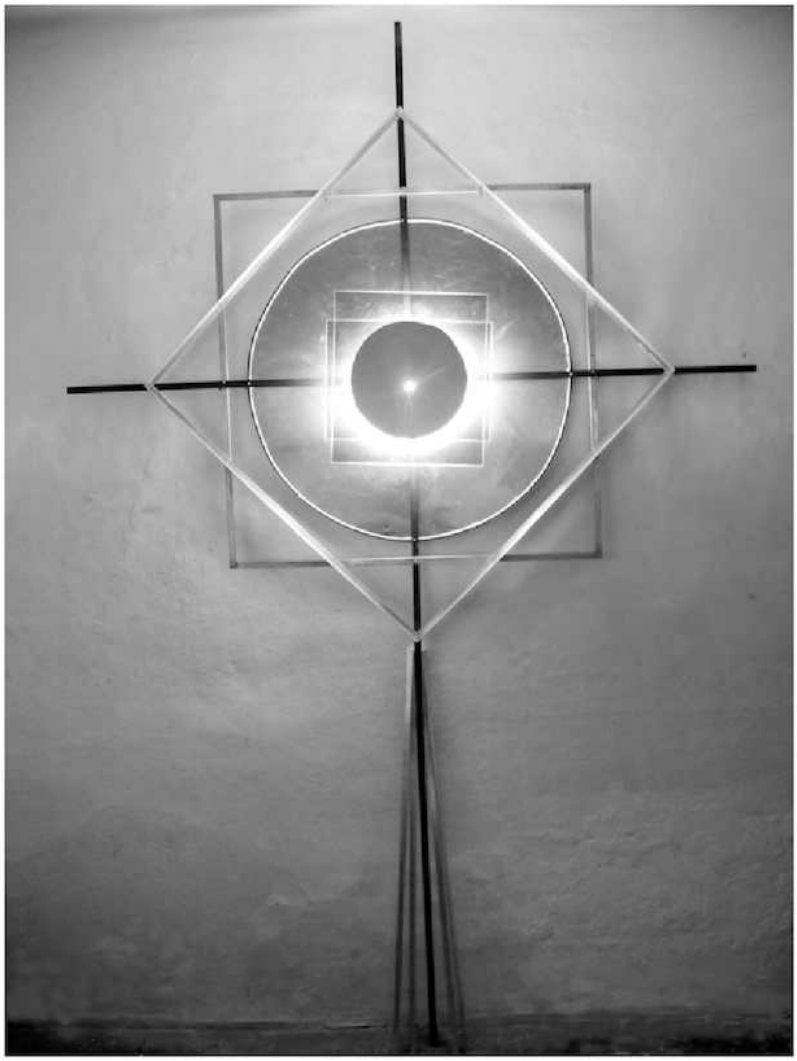

Viorica Colpacci, *Steaua singurătății,* 4 m pe verticală, aluminiu, oțel, sticlă și neon

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

Condiţiile cererii[1]

Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla,
bateţi şi vi se va deschide
(Matei 7, 7)

Pentru că suntem fiinţe în nevoie, pentru că suntem dependenţi unii de alţii şi cu toţii de Dumnezeu, pentru că nimic nu putem face numai prin noi înşine, de aceea, în viaţa de zi cu zi, de nenumărate ori suntem în situaţia de a merge la cineva şi de a-i cere ajutorul. Şi se întâmplă că primim un răspuns pozitiv, sau primim unul negativ. Când primim un răspuns pozitiv, ne bucurăm şi uneori ne gândim să mulţumim, dar se întâmplă şi să gândim că vom mulţumi mai târziu şi apoi uităm. Când primim însă un răspuns negativ, ne supărăm şi de multe ori judecăm, ca şi cum persoana la care am fost să ne ajute era datoare să ne ajute, şi atunci se crează tulburări în relaţiile dintre noi, fie că sunt relaţii de familie, de prietenie, de vecinătate, sau de altă natură.

Textul Sfintei Evanghelii de astăzi prezintă un exemplu de cerere, care deşi făcută în mod aparent simplu, nu a fost refuzată de Mântuitorul Hristos. Exemplul acesta ce vine din partea unui orb care cerşea pe drumul Ierihonului, poate să ne fie de mare folos duhovnicesc în viaţa de zi cu zi, atât pentru relaţiile noastre umane, cât şi, mai ales, pentru relaţia dintre noi şi Dumnezeu, deoarece înainte să cerem la alţii, noi cerem de fapt lui Dumnezeu şi ştim că de cele mai multe ori când ne ajută, El ne ajută prin alţii.

Este interesant de observat că de obicei şi de la Dumnezeu când cerem ceva, aşteptăm să ni se răspundă pozitiv. Nu mergem la Dumnezeu cu ideea că s-ar putea să ne refuze. În general, când ne rugăm, pentru orice, aşteptăm ca Dumnezeu să ne dea. Şi nu de puţine ori, când nu vedem cererea noastră împlinită, ne supărăm şi pe Dumnezeu, întocmai cum de multe ori ne supărăm pe semenii noştri. Pentru că într-adevăr, deşi Mântuitorul Histos spune: „Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide", (Matei 7, 7), de multe ori cererea noastră rămâne neauzită, aşa cum spune şi Victor Eftimiu într-o piesă de teatru: „Când ceri, nu totdeauna găsi-vei o răsplată/ Când baţi, nu totdeanua vezi poarta descuiată." Deci sunt motive pentru care cererea noastră, uneori, se loveşte de un zid de nepătruns, pe care noi nu-l înţelegem şi de aceea, ne tulburăm. Dacă am putea înţelege motivul pentru care Dumnezeu ne refuză, sau

[1] Meditaţie la duminica a 31-a după Rusalii.

aproapele nostru mai ales, atunci fie parlamentăm, discutăm, argumentăm şi criticăm, fie ne supărăm şi nu mai vrem să auzim de persoana aceea. Ori ambele. De aceea unori e mai bine să nu înţelegem.

Două lucruri sunt absolut capitale pentru împlinirea unei cereri. Şi aceste două lucruri le înţelegem din cazul orbului care a cerut aşa de simplu să fie vindecat. În primul rând trebuie să ştim *când* să cerem şi în al doilea rând *cum* să cerem. Ne dăm seama cu toţii că trebuie să ştim când şi cum cerem pentru ca cererea să fie împlinită, dar de cele mai multe ori nu dăm atenţia cuvenită acestor două condiţii. Şi cu toate că le ştim, când este vorba de aplicare în viaţa de zi cu zi, deşi este interesul nostru, şi aici este paradoxul, totuşi nu le punem în aplicare; cu alte cuvinte, nu reflectăm îndeajuns la acel *când* şi la acel *cum* cu care trebuie să ne înfăţişăm la cel de la care vrem să cerem ceva.

Deci, să le luăm pe rând. Întâi vorbim de timpul oportun, de momentul potrivit al unei cereri. Prin rânduiala lui Dumnezeu orbul îl abordează pe Mântuitorul la momentul potrivit. În primul rând, aşadar, întâlnirea dintre ei a fost providenţială din punct de vedere al timpului. Asta şi pentru că Iisus, fiind înconjurat de lume, putem gândi că a dorit să-şi arate încă o dată dumnezeirea făcând această minune. În al treilea rând, orbul L-a numit pe Iisus „fiu al lui David" şi se poate considera că Mântuitorul a vrut ca toţi cei prezenţi să asculte această importantă mărturisire despre descendenţa regală a Sa. Orbul deci L-a întâlnit, L-a „prins" pe Iisus la timpul potrivit.

Se întâmplă acelaşi lucru şi cu noi, când cerem unii de la alţii ceva. Dacă nu ne adresăm unul altuia în momentul oportun, cum am zice noi, să ne prindă în toane bune, atunci, chiar dacă am putea ajuta, e posibil că nu avem dispoziţie, că suntem supăraţi, etc., în momentul respectiv şi, simplu, îl întoarcem pe celălalt spunând că nu putem ajuta. Dar dacă cineva vine să ne ceară ajutorul după ce ne studiază puţin, după ce ne cunoaşte momentele mai bune, dispoziţiile, înclinaţiile, sau în momentul în care am avut o bucurie, atunci parcă primim cu mai multă deschidere pe cel de lângă noi şi mai degrabă suntem înclinaţi să ajutăm, să întindem o mână. Deci, momentul, timpul potrivit al unei cereri este o condiţie capitală pentru împlinirea acesteia.

Dar dacă momentul este important, atunci maniera în care cerem este încă şi mai importantă. Deci cum cerem? Să vedem cum a cerut orbul. Orbul face o introducere. El nu vine la Mântuitorul, chiar aşa de simplu, deşi aparent totul pare simplu. El foloseşte un deosebit de important *captatio benevolentiae*. Atrage atenţia lui Iisus printr-o expresie care însemna foarte mult pentru cei din jur şi pentru Mântuitorul Hristos. Orbul strigă: „Iisuse, Fiul lui David, fie-Ţi milă de mine" (Luca 18, 38). Acest apelativ este important pentru că Mântuitorul voia să dovedească celor din jurul Lui că este de viţă împărătească. Mulţi nu-L credeau şi acesta era deja un punct cheie în misiunea Mântuitorului. E ca şi cum orbul Îl ajută pe

Iisus în acest aspect al prezenţei şi lucrării Sale în lume, şi asta în sensul că Mântuitorul îşi dovedeşte mesianitatea şi prin descendenţa din neam împărătesc, din neamul lui David, care a avut un rol aşa de important în istoria poporului ales. Dar apelativul folosit de orb putea să mai aibă un sens: pur şi simplu, când zice „Iisuse, Fiul lui David" este ca şi cum i-ar fi spus: „Te ştiu, Iisuse, eşti din viţă nobilă, eşti un om nobil, deci trebuie să mă ajuţi." Psihologic vorbind, când te adresezi cuiva care este mai mare decât tine, sau când plasezi pe interlocutorul tău, mai ales de la care ceri ceva, mai sus decât tine, cum fiecăruia, de altfel, îi face plăcere să fie tratat, mai multe şanse sunt să se deschidă sufleteşte să dea o mână de ajutor.

Minunea vindecării orbului ne atrage atenţia asupra modului în care trebuie să ne abordăm unii pe ceilalţi, şi mai mult decât atât, asupra modului în care trebuie să-L abordăm pe Dumnezeu, căci şi când venim la Dumnezeu trebuie să venim cu o introducere, cu o captare a bunăvoinţei, iar această captare nu are doar o simplă funcţie stragetică, ci joacă un rol important în neîncetata noastră conştientizare cu privire la cine este Dumnezeul nostru către care alergăm spre ajutor. De aceea şi rugăciunile noastre de cerere încep cu o introducere în care Îl descriem pe Dumnezeu în atotputernicia şi mila Sa. Iată un exemplu în rugăciunea *Împărate ceresc:* „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti şi pe toate le împlineşti, [...] vino şi Te sălăşluieşte întru noi, şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea, şi mântuieşte Bunule, sufletele noastre." Se vede aşadar, că prototipul, structura, chiar şi literară a unei rugăciuni, a celor mai multe rugăciuni, este concepută pe modelul cererii orbului. De aceea în rugăciunile noastre către Dumenzeu este bine să folosim acest model, adică să recunoaştem întâi atotputernicia divină, darurile lui Dumnezeu, generozitatea şi dragostea Sa, şi apoi să cerem ceea ce avem nevoie. La fel şi în cazul apelării la semenii noştri.

Însă, dacă vorbim despre *când* şi despre *cum,* atunci când ne referim la rugăciune, momentul oportun, momentul cel mai potrivit ca să ne apropiem de Dumnezeu şi să-I cerem este Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie. Ea reprezintă culminarea şi sublimarea rugăciunilor noastre private. Aici ne sfinţim prin împărtăşirea cu Sf. Taine, primim „har peste har", aici ne rugăm pentru noi şi unii pentru alţii, Sf. Liturghie întrunind ambele condiţii ale rugăciunii de cerere: timpul oportun şi maniera cererii. Aici primim adevăratul curaj şi temei pentru a ne apropia de Dumnezeu aşa cum ne îndeamnă Însuşi Mântuitorul Hristos: „Cere şi ţi se va da, caută şi vei afla, bate şi ţi se va deschide" (Matei 7, 7).

Psalmul iubirii nebune

Să-ngenunchezi la cedri, să vezi în prund - safire,
În trepte doar urcușul și-n ce-ai pierdut - tărâmul...
Să nu aduci Iubirii nedreapta înjosire
C-ai ști pe unde iarna ți-a înflorit salcâmul.

Trăsură nebuniei, cu pescăruși în hamuri,
Dă foc la răsărituri mânându-le pe creste.
Ce-ți pasă, violetul că-ți flaută prin ramuri,
Când marea te răsfață-n festinuri de tempeste.

Ne-au invadat lumina și neamul de chitare,
Nu-i prăbușirea cântec? BețI vinu-n gust de a-ii!
Ce mai contează timpul pentru-mbătatul soare,
Când inimile noastre îi galopează caii!

Râzând îmi sari în brațe: Ne caută,-i la ușă!
- Zi-i: Moarteo, mai așteaptă, până vom fi cenușă!

Psalm de luminare a lemnului

"Se luminează lemnul sub daltă și gealăuri",
Așa-mi mustra Teslarul întregu-mi trup nemernic.
De slab te lași Iubirii, atunci îi ești puternic.
Au fluierul dă cântec din cioturi, sau din găuri?

Sămânța-i rege florii, cocon de rămășaguri.
Petala, ca aripă, e doar răscumpărare
Spre zborul ce dă fructei gust acrișor de soare,
Iar cifrei opt sigiliul poienilor din faguri.

Că n-a gândit ca omul, vreun crin, la patru scânduri!
Adânca-nțelepciune-i când de frumos ți-e frică.
Nu încruntând sprânceana ești cuib de rândunică,
Sărutul din lumină se-nfruptă, nu din gânduri.

Iubirii, tâlc de flutur, din oglindiri cunoaște-i!
Altfel, ce toarce gândul e doar mătasea broaștei.

Cântecul statuilor unduitoare de la clubul Colectiv

Sus
mai sus
ne înălțăm pe piedestaluri
deasupra timpului periculos.

Întindem orizontul
mai departe de noi
și capetele în nori
pentru o gură de oxigen.

Cu mâinile ridicate
lan de grâu
bătut de vânt
unduitoare valuri aurii.

Toți cu spicele sus
ținem pâinea rumenă
deasupra capetelor
ca în visele lui faraon
tălmăcite de Iosif.

Privim spre depărtări !

Prietenii din inima mea
așteaptă de mult
la hotarul timpului.

Mai sus
cu mâinile sus
statui în mișcare
cu spicele gata a plesnire.

Boabele de grâu
pe tărâmul celălalt
vor germina.

Stau aici ca într-un paradis uitat

Toate trenurile din lume pleacă acum fără mine,
de pe niciun aeroport nu zboară niciun avion în care
să fiu, toate porturile lumii s-au închis, iar vapoarele
se scufundă la fiecare secundă în apele
în care eu nu înot,
toate staţiile de metrou sunt pustii fără mine,
nicio maşină nu mă digeră în stomacul ei nesătul,
nici caleştile, nici troicile nu mă duc de acasă,
pe nicio spinare de cal nu alerg dintr-o poştă într-alta,
pe bicicletele lumii pedalează toată omenirea,
numai eu, nu,
niciun mijloc de transport nu opreşte
în staţia în care eu aştept,

dar toate trenurile sunt triste,
avioanele par păsări care n-au nicio ţară în care să se oprească,
cârtiţe oarbe prin galerii pustii sunt metrourile
în care eu nu mă aflu,
fiare vechi, rable în curţile ca nişte cimitire
în care nu mai aprinde nimeni lumânări
sunt maşinile care nu mai folosesc la nimic,
ce fel de fericire esta aceea spre care nu
se mai îndreaptă nicio caleaşcă, nicio troică
pline de râsete,
ce hipodrom poate fi acela pe care nu aleargă
niciun cal pe care să fiu eu, iar
lumea asta nebună alunecă fără niciun rost pe câte două roţi
pe ale căror pedale nu odihnesc picioarele mele,
ce fel de maşini sunt acestea care nu opresc
în staţia în care eu nu mai sunt aşa cum se
aruncă în ele peste tot
toţi cei care înghit aerul ca pe o îmbucătură imensă
dintr-un măr minuscul
în care stă pitit un vierme şi speră că în curând
va fi fluture –

de fapt cine sunt eu să pot fi acum în oricare dintre
vieţile lumii, când ştiu doar
că halba aceasta de bere n-o poate bea acum nimeni altul
în afară de mine.

MIHAELA ALBU

Vintilă Horia sub semnul lui Eminescu – în țară și în exil

Ne vom întoarce acasă cu Eminescu de mână.
Vintilă Horia

Introducere

Unul dintre importanții scriitori și eseiști români care și-au pus creația sub semnul operei eminesciene a fost câștigătorul prestigiosului premiu Goncourt, Vintilă Horia.

Cel care parcurge titlurile articolelor scrise de el în revistele din țară,[1] dar și cele din perioada exilului nu va putea să nu observe constanța referirii la poetul pe care îl considera „un arhetip românesc", simbolul creator al poporului său.

Sub fotografia cu care se deschid paginile dedicate autorului dintr-o importantă revistă spaniolă, *Punto y coma*, pagini puse sub titlul „El mérito cultural de Vintilă Horia", stă scris: „Vintilă Horia, en su proyección cultural. Al fondo un retrato del poeta nacional rumano Mihael Eminescu."

Și nu este, cu siguranță, deloc întâmplător faptul că Vintilă Horia a ținut să fixeze alături de imaginea sa, cunoscută deja în Spania, pe cea a poetului său tutelar, nu tot atât de faimos, din păcate, în lumea literaturii mondiale. Și nu este deloc întâmplător de vreme ce în scrierile sale eseistice, numele lui Eminescu, poezia și articolele jurnalistice, ideile și atitudinea acestuia față de societate și istorie sunt des amintite, analizate, dar, mai cu deosebire, continuate.

De aceea putem afirma că printre temele recurente în publicistica lui Vintilă Horia, cea referitoare la personalitatea și opera lui Eminescu ocupă un loc aparte.

În tinerețe, în România, Horia publicase articole cu titlurile: *Ceva despre Eminescu* ori *Eminescu – omul*; în lunga perioadă a exilului va scrie: *Eminescu și cultura rusă*, *Peste o sută de ani tot Eminescu* și *La 135 de ani de la nașterea poetului Eminescu, erou romantic*. Referirile la însemnătatea poetului pentru cultura noastră apar însă frecvent și în multe

[1] În interviul cu Marilena Rotaru din martie 1990, el va rememora începuturile apropierii de opera eminesciană: „Mi-aduc aminte că primele lecturi care au avut o influență decisivă asupra schimbării mele fundamentale au fost Eminescu și Schopenhauer./.../ Am avut un mare profesor de română, Raoul Teodorescu./.../ De la lecțiile lui am păstrat o admirație pentru Eminescu și pentru doi mari prozatori: Odobescu și Duiliu Zamfirescu." (v. Marilena Rotaru, *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, Ed. „Ideea", București, 2002, p. 30).

dintre articolele dedicate altor scriitori ori subiecte. Astfel, atunci când, aflat încă în țară, lăudase lucrarea de sinteză dedicată de Basil Munteanu istoriei literaturii române, recenzentul accentua situarea lui Eminescu în contextul literaturii noastre drept „punct de plecare" pentru dezvoltarea acesteia la standarde situate chiar, fără nici un fel de complexe, universale.[2]

În alt loc, când face apel la „învierea strămoșilor", adică a tradiției culturii latine, eseistul percepe creșterea literaturii române numai „sub uriașa umbră a lui Mihail Eminescu, figură de o complexitate și grandoare pe care puține literaturi au putut-o crea", poetul fiind și un exemplu de formație intelectuală bazată pe cultura greco-latină, ceea ce indica „o însetată dorință de a pătrunde înălțimile trecutului îndepărtat."[3]

Vintilă Horia despre Eminescu – în reviste românești interbelice

Socotindu-le „valorile (noastre) eterne", opera lui Eminescu, ca și „Eminescu-omul " se constituiau pentru Vintilă Horia – încă din primele articole publicate în *Sfarmă Piatră* – simboluri de îndemn pentru tineretul de atunci către „o revizuire a atitudinilor sale", către o „aderență plină de patos la versul eminescian, adică la estetica eminesciană" pentru că numai astfel vor afla „calea cea mai sigură pentru ducerea la îndeplinire a propriilor și adevăratelor lor năzuințe."[4] Este evidentă asumarea – cu superbia dată de încrederea totală în judecata sa de valoare, bazată pe un întreg program naționalist-creștin – a unui rol, la fel ca și acela, pe alt plan, al lui Eliade, de îndrumător al tineretului român.

Vintilă Horia își manifestase, după cum am specificat mai sus, încă din primele articole publicate în țară, un interes deosebit atât pentru omul Eminescu, cât și pentru opera acestuia, dar și pentru felul în care a fost receptat de contemporani și posteritate. Cel dintâi articol, simplu intitulat *Ceva despre Eminescu*, pare, într-un fel, foarte actual, autorul referindu-se la „...cele două tabere de proporții inegale în jurul figurii marelui poet", cea a admiratorilor, mai numeroasă, și cea – „într-o infimă minoritate" – a detractorilor. La prima, el subliniază – iarăși cu reverberații până în zilele

---

[2] „Apariția lui Eminescu avea să statornicească un impresionant punct de plecare și să ne așeze dintr-o dată în cadrul universal al literaturii. De la localismul proaspăt și reconfortant al cronicarilor și al barzilor din veacul al XVIII-lea, treceam prin glasurile intermediare ale lui Grigore Alexandrescu și Vasile Alecsandri, la strălucirea de anvergură europeană a celui mai mare poet al timpului, Mihai Eminescu. Trecerea aceasta ar fi fost însă prea rapidă și superficială dacă nu s-ar fi reluat și adâncit temele și sugestiile fecunde ale tristului erou de la Ipotești." (cf. art. „Bazil Munteanu", apud Vintilă Horia, *Credință și creație*, Ed. Eikon, Cluj, 2003, p. 214).

[3] v. „Să înviem strămoșii", în vol. Vintilă Horia, *Credință și creație*, 2003, p. 44.

[4] v. „Eminescu-omul", în vol. *Credință și creație*, p. 119.

noastre – o nouă divizare, constând în unii critici, admiratori în mod „neprecupeţit" ai „operei în întregime", şi alţi critici, care „admiră într-o anumită lumină şi cu un anumit interes, sau se entuziasmează pentru o parte numai a scrierilor lui Eminescu, ignorând-o în mod intenţionat pe cealaltă."[5]

Articolul este scris cu un fel de superbie atotştiutoare (tinereţea îşi spune cuvântul!), în termeni destul de duri, criticând şi extragerea de la Biblioteca Academiei a articolelor din *Timpul*, cele care dovedesc un Eminescu antisemit, dar mai ales şi „acea catastrofală şi nesărată viaţă în felii, care e falsul literar al dlui Eugen Lovinescu." Se referă apoi la editorul romanelor *Mite* şi *Bălăuca,* care a putut publica volume ce „gâdilă abdomenul proprietarilor lui", precum şi la „elogioasele critici ale acelui buletin de editură care e *Adevărul literar şi umoristic.*"

Suntem departe în acest scurt articol de stilul sobru şi cumpănit al scriitorului matur de mai târziu. Autorul pune totuşi în final problema stringentă a unei ediţii complete a operei eminesciene.

În cel de al doilea articol, *Eminescu – omul*, tânărul Vintilă Horia este din nou ironic şi chiar sarcastic uneori, deplângând soarta scriitorilor elogiaţi numai după moartea fizică, dar scoţând în evidenţă modalitatea de mărire a unora (citeşte: critici!) prin analiza operei celui care a scris-o. „Câte articole, câte volume, câte busturi, câte comemorări pot ieşi din sfârşitul celebru al unui mânuitor de cuvinte care era, înainte de a consimţi să moară, obiectul criticilor şi al infamiilor!" După exemple din literatura şi arta universale, concluzionează că de la toate marile figuri (Leonardo, Michelangelo, El Greco, Flaubert, Vigny, Hoffmann, Byron, Goethe etc.) a rămas mai presus de toate opera, în schimb, viaţa lor … „parcă n-au trăit niciodată." În mod firesc, de aici, privirea sa critică se îndreaptă către atenţia acordată la noi mai mult vieţii lui Eminescu decât operei sale, susţinând chiar că „Eminescu omul a fost mai deplin realizat în ciclul suferinţei lui romantice, decât Eminescu poetul, a cărui operă este inegală şi ale cărui poeme timpul le-a distrus în parte."

Autorul pendulează apoi între o extremă şi alta. Într-o tendinţă creată şi de pulsul epocii, când se glosa intens pe marginea vieţii unui scriitor, făcându-se chiar din această viaţă un fel de *operă* în sine, unele pasaje pun şi ele accent deosebit pe *om*. Chiar referindu-se – la un moment dat – la Goethe, ajunge să facă afirmaţii de acest gen: „A fost un mare poet, e adevărat, dar a fost mai ales un exemplar rar, un model al existenţei romantice care nu e altceva decât un dramatic şi rodnic compromis între puritatea clasicismului şi frământările neliniştite ale creştinismului."[6]

Portretul *omului* Eminescu merge pe aceeaşi linie de interpretare a fizionomiei ca reflectare a personalităţii sale: „Chipul acela visător perfect,

---

[5] v. vol. *Credinţă şi creaţie,* p. 111.
[6] v. „Eminescu-omul" în vol. *Credinţă şi creaţie*, p. 116.

fruntea rotundă ca o fereastră de univers, ochii adânci şi negri, gura senzuală care a ştiut să încânte atâtea iubite, părul bogat, arcuit peste frunte."[7]

Despre Eminescu în reviste româneşti din exil

Am putea spune că V. Horia şi-a trăit exilul (şi) sub semnul tutelar al lui Eminescu, citindu-i mereu poeziile sau scriind despre opera sa. Alteori, pornind de la scrierile eminesciene, eseistul îşi argumentează propriile teorii cu o susţinere în cele afirmate de gazetar.

Departe de ţară, dar cu alt ton, Vintilă Horia, ca şi Horia Stamatu, ca Amăriuţei ori Eliade însuşi, va justifica asumarea creaţiei eminesciane drept bază a întregii culturi româneşti. Niciunul nu se va rezuma însă la simple afirmaţii, ci va publica analize elaborate. V. Horia a avut în mare parte preocupări şi puncte de vedere similare cu cele ale confraţilor din exil, revendicându-se cultural-simbolic din chintesenţa creaţiei eminesciene, poetul fiind văzut ca un *„tot"*, ca *esenţa* ce include în ea toate categoriile spiritului, intrând totodată în categoria celor ca „Dante şi alţii la fel, anticonformiştii de totdeauna, poeţii schimbători de destine, antirevoluţionari prin naştere, huliţi de propria lor mamă şi patrie pentru că erau aducători de noutate."[8]

În 1949, la început de exil, în revista *România* de la Buenos Aires (an I, nr. 8), alături de un text din gazetăria eminesciană, el va publica şi articolul citat mai sus „Eminescu la un veac", în care – firesc pentru momentul începutului de exil anticomunist – identitatea celor deşţăraţi se revendică (cu orgoliu) din cel care a fost *„poetul,* omul care a creat felul nostru de a fi români, modul nostru de a ne încadra în fenomenul istoriei româneşti. Din versurile şi din scrierile lui politice coboară, peste *sufletele* chinuite ale celor din Ţară şi peste sufletele arse ale celor din surghiun, liniştea imensă a orgoliului de a fi *român."* (s.a.)

Urmează *Eminescu şi cultura rusă* (în primul număr al revistei *Destin).* Dacă vom ţine seama de faptul că opiniile din acest articol sunt publicate în 1951, deci în perioada în care rusificarea României – cu toate consecinţele acesteia în plan politic, economic şi cultural cunoscute – cele afirmate de autor, într-un ton de vădită respingere a tot ceea ce ţine de marea ţară vecină, nu mai pot surprinde.[9]

---

[7] *Op. cit.*, p. 118.

[8] v. „Eminescu la Viena", în revista *Ethos*, nr. 3/ 1982.

[9] În 1990, în interviul acordat Marilenei Rotaru, va avea o cu totul altă atitudine şi îşi va explica subiectivismul, respingerea, aversiunea chiar pe care le avusese în tinereţe: „În ciuda eforturilor enorme pe care le-am făcut de-a lungul întregii mele vieţi, n-am putut să-mi împiedic o atitudine instinctivă, de respingere organică faţă de tot ce era rusesc. Am avut mai multe excepţii: de pildă, când am citit *Doctor*

Idiosincrasia față de cultura rusă, cultură pe care, de altfel, surprinzător, o consideră aproape inexistentă, o demonstrează punct cu punct, sprijinindu-se din capul locului pe afirmațiile lui Eminescu dintr-un articol publicat de acesta în *Timpul*, în 7 ianuarie 1878. În răspăr cu entuziasmul Occidentului față de această cultură, Eminescu scria despre *deșertul sufletesc* ce se ascunde, de fapt, dincolo de aparența profunzimii literaturii ruse. Iar V. Horia preia și duce mai departe afirmațiile, demonstrând că termenul de *cultură rusă* este „inadecvat și suferind". Și aceasta deoarece, adaugă el, „o cultură implică prezența vie și eficace în sânul ei a unei culturi filosofice uman accesibile, a unei arte plastice și a unei arhitecturi care să acorde o dimensiune în spațiu spiritului constructiv al unei rasse, o poezie care să fi depășit de mult stadiul baladei și al răcnetului premergător bătăliei." Din toate acestea, V. Horia identifică numai două repere, „două puncte palpabile" – literatura (dar și aceasta redusă la exclusivitatea romanescă) și muzica („căzută – însă – în erezia fără de întoarcere a coreografiei"[10]).

Slaba reprezentare a culturii ruse – se mai afirmă – a fost accentuată de comunism, „gigantică și sterilă încercare de a adapta brusc sufletul unui popor la terapeutice fanteziste."

Primatul lui Eminescu este scos în evidență de V. Horia și în cazul diminuării valorice a culturii ruse, poetul fiind cel care „a înțeles lucrurile acestea într'o vreme în care spleenul occidental lăsa să se grefeze pe scoarța lui obosită parazitul fastuos al romanului rus. El a fost primul european care nu s'a lăsat legănat de iluzii și înșelat de aparențe."

Iar în încheiere, drept concluzii, Eminescu este și aici considerat „cel mai mare poet al spațiului mioritic", dar și exponent al „omului românesc[11], vecin pățit al spațiului dostoievschian".

Desigur, deși argumentate, opiniile lui V. Horia, pe urmele lui Eminescu, sunt discutabile astăzi. Dar încă o dată – trebuie să avem în

---

Jivago al lui Pasternak am avut revelația unui mare scriitor. Am recitit prin 1970 tot Dostoievski și am recunoscut încă o dată că este unul din cei mai mari scriitori pe care i-a dat omenirea" (v. *Întoarcerea lui Vintilă Horia*, p. 57).

[10] Cu doi ani înainte, în revista *România* (anul I, nr. 8), articolul (nesemnat) *Eminescu la un veac* cuprindea aceleași opinii legate de inexistența unei reale culturi rusești: „Rusia nu e o cultură și nici un elan de profunzime. Nu e o cultură pentru că numai din romane și din muzică de balet nu poți contura silueta unei culturi./.../ Cultură de romane și de muzică de balet, nestructurată de nici un sistem filosofic, nepurificată de nicio trăire poetică uman valabilă, nelimpezită de simțul plastic al culorii sau al arhitecturii. "

[11] În articolul intitulat *Eminescu la Viena* (publicat în revista *Ethos*, nr. 3/ 1982), V. Horia își va menține aprecierile superlative la adresa lui Eminescu, văzându-l pe poet drept „un fel de înger" rilkean, care „a crezut în adevărata libertate", dar și „un arhetip românesc". Fiind o chintesență, conchide scriitorul din exil, – „*tot* se poate spune prin el" (s.a.).

vedere climatul politic şi împrejurările în care au fost formulate şi publicate acestea în revista *Destin* (în iulie 1951!).

Mult mai elaborat şi argumentat în idei este articolul din 1985, publicat în *Cuvântul în exil*, în care Eminescu este privit „înainte de orice (ca) un erou romantic, eroul romantic prin definiţie, atât ca aspect exterior, cât şi ca fond poetic, ca suferinţă permanentă în faţa unei lumi neînţelegătoare, ca bard al amorului disperat, ca cercetător al unui folclor dătător de cunoştinţe legate de un inconştient colectiv profund religios şi, în sfârşit, ca visător pe marginea unei întregiri sufleteşti care, în 1919, avea să pună pe picioare visul eminescian. Dincolo de ciclul gotic, sau romantic, Eminescu nu ne oferă nicio posibilitate de înţelegere. Iată de ce personajul în sine, poetul erou reprezentativ devine detestabil în epoci neo-clasice, cum este epoca comunistă în istoria României."

În 1989, la un veac de la moartea poetului, în revista *Stindardul românilor* (nr. 25-26), Vintilă Horia va publica un nou articol despre el, intitulat – sugestiv pentru modul în care înţelegea identificarea poporului român cu personalitatea poetului – *Peste o sută de ani, tot Eminescu*! „Matca noastră stilistică are un nume, nu numai de ţară, dar şi de om", va afirma scriitorul. Iar mai departe: „Apariţia lui Eminescu în cultura românească coincide cu momentul în care redevenim o entitate politică independentă. E ca un fel de acoperire spirituală a unei viguroase manifestări politice. Fără Eminescu, România poate că nici n-ar fi putut exista, sau ar fi fost altceva, o înfiripare nestatornică în aerul timpului."

Pentru o adecvată înţelegere a lui Eminescu, autorul articolului îi detaliază „pedagogic" principalele faţete ale personalităţii creatoare: „Există un Eminescu poet, înscris în moştenirea romantică a secolului al XIX-lea, îmbătat de trecut, de noapte, de istorie, de miracolul limbii, de religie, de libertate. După cum există un Eminescu filosof, crescut la Viena şi mai târziu la Berlin, în fertila umbră a lui Schopenhauer şi a filozofilor germani din prima jumătate a secolului. Cât şi un Eminescu politic, dinamic participant la luptele de nouă întemeiere a unei Românii care ieşea dintr-o epocă obscură, de aproape două sute de ani şi, datorită tocmai predilecţiei Europei romantice pentru liberarea popoarelor subjugate (Italienii, Polonezii, Grecii, Irlandezii, Provensalii), încerca o nouă definiţie a propriei ei fiinţe."

În continuare, autorul defineşte conceptul de *naţionalism*, însă acesta „alăturat lui Eminescu, ar însemna o limitare a filozofiei lui politice. Eminescu n-a visat o *naţiune*, deci n-a fost naţionalist ambiţionând prosperitatea materială şi spirituală a naţiunii române, ci a gândit fără încetare o ţară (de la terra) care implica o înrădăcinare, cât şi o proiecţiune în viitor, pe deasupra oricărui fel de ideologie şi de interese imediate./.../ Eminescu a fost atât de creştineşte legat de românism şi de omenie. "

Şi astfel, „politica nu l-a împiedecat să rămână poet şi filozof."

Grafică de
Adina Romanescu

De aceea, o afirmă sentențios scriitorul din exil, și acum, în 1989, ca și în 1949, „Peste încă o sută de ani, tot despre el vom vorbi, și în același fel. Sau, de nu, pământul va fi mut ca o lebădă. "

În loc de concluzii

Dintr-o sumară trecere în revistă a articolelor dedicate de Vintilă Horia lui Eminescu, se poate observa că pentru el, ca și pentru alți scriitori români din țară, dar mai ales pentru cei aflați în exil, poetul devenise mai mult ca oricând prototipul treptei celei mai înalte a literaturii noastre, iar revendicarea de la personalitatea lui creatoare însemna o firească marcă identitară.

În tot ceea ce a scris Vintilă Horia despre Eminescu, ideea care transpare, indiferent cum a fost formulată, este aceea de a-l percepe pe poet (cum își încheie în 1985 articolul) ca pe „un apărător de esențe, singura pavăză umană valabilă împotriva unui rău care stă să ne stingă."

Passionaria Stoicescu,
Păsărea regală

PASSIONARIA STOICESCU

Ploaia de zeu

Uneori o carte mă pătrunde
încet şi sigur,
fără putinţa de a fugi, de a striga…
Har Dumnezeului lecturii!
El a uitat în creierul meu
himene tainice
în stare să ţipe,
să se bucure
de virilitatea înţelepciunii altuia.
Citesc –
pupilele mi se dilată,
ploaia aurie a gândurilor celuilalt,
ploaia de zeu
mă spală de propriile poeme,
mă aureşte,
mă spânzură cu o eşarfă
de curcubeu
şi ţip pe muţeşte
cu hohot lăuntric, devastator…
Un firicel de sânge cenuşiu
vesteşte deflorarea,
victoria lui nesperată…
Într-o noapte
cu luna fardată
ca actorii niponi,
acei bărbaţi-femei
din teatrul Kabuki,
va apărea fiul meu,
Poemul…
(Jur să nu-i divulg tatăl)

Hai, gata

Slăbesc pe zi ce trece, nicio haină nu mai stă pe mine,
sunt în anul dispariției? Biet
câine plouat... Sunt permanent atacat și emoțiile
mă strâng de gât, scăp
cu viață în ultima clipă: sufletul

meu, pavat cu pietre de râu, a ajuns șosea publică,
încotro să o mai iau? Nici o dojană
nu se cuvine să fie îndreptățită, am în spate un diavol
care mă tot îndeamnă să fac

rău, dar eu nu fac... Sunt pedepsit pentru cele mai vădite
greșeli ale slujitorilor
raiului pe pământ, acum corpul meu are miros de lapte
acru? Are... Așa

îmi trebuie, de ce nu ascult? Diavolul îmi
arde două perechi de palme:
hai, gata, trebuie să facem rost de haleală, nu
dormi pe picioare! Azi,

când toate lucrurile se întâmplă fără vreo justificare anume...

Cu trenul în Spania

Mirosul de iarbă tunsă, abia adunată în căpiță, sărutul
în palmele lăsate deschise, moi și
mângâierile pe părul tuns, vopsit în roșu, să nu se
deosebească firele albe: vrei?
Voi munci noapte și zi, vom pleca, fără să ne știe nimeni,
cu trenul în Spania, la

capătul lumii. Numai să spui da... Surâde: „ești
ca o pasăre speriată, prinsă", o
revede cu picioarele dezgolite, frumoasă, adormită
în iarbă, la soare, îngrijorată că a strigat
la ea, în vis, soțul mort,

trezită lângă el, un om care ținea locul pădurarului,
povestind. Fără alte valențe,
îndrăgostit, punând ici și acolo bețișoare încleiate,
curse pentru păsări...

Ierihon

Iată-mă aşadar,
Doamne,
iată-mă,
în această parte
de lume veche...
simt o derută
lăcrimoasă;
încotro
s-o iau prin Ierihon?
încotro aş găsi oare
măcar umbra
biblicelor ziduri
pe care le caut
cu gândul
deşi, recunosc,
nici măcar înălţimea lor
cu privirea-mi
n-aş putea
s-o măsor
de-ar fi să le pot
imagina
şi, nicidecum, n-aş rezista
sunetului prăbuşirii lor
(m-ar asurzi)
Doamne, pe-aici,
nu pot mărşălui
ca un pelerin
conştiincios
păşesc temătoare...
dacă trezesc
printr-o-ntâmplare
miraculoasă,
vreo frază biblică?
sau vreo poveste
de iubire vinovată
care tulbură încă
nopţile
îndoplecând întunericul
să-i fie pavăză?
stau lângă palmierii
solitari şi ei
norii au plecat
în alte ceruri
fără legătură
cu acestea câte sunt
sau cu
luptele frânte-n Ierihon
ştirile despre
vechea cetate
au pornit pe mări
departe,
neştiute de mine, eu,
crâmpei
din fărâma de-ntrebări
a lumii...
Ecleziastule,
mă poţi ajuta,
să biruiesc
frumuseţea
vieţii
trecătoare?

IOAN N. ROŞCA

Motivul sărutului la Brâncuşi şi la contemporanii săi Rodin şi Klimt

Constantin Brâncuşi, de la a cărui naştere se împlinesc 140 de ani în ziua de 19. 02. 2016, a devenit părintele sculpturii contemporane ca iniţiator al tranziţiei de la figurativul sculptural tradiţional la nonfigurativ. Mai exact, el a redus formele reprezentate artistic la esenţele acestora, în sensul că a lăsat de o parte aspectele lor sensibile neesenţiale sau nesemnificative, pentru a le reţine şi reda numai pe cele reprezentative, definitorii, apte să sugereze esenţa obiectelor transfigurate artistic. Format la Şcoala de Bellearte din Bucureşti, el a ajuns la noul său stil sculptural în Franţa, unde s-a perfecţionat la École Supérieure des Beax-Arts din Paris. După ce, în 1907, a lucrat câteva luni în atelierului lui Rodin, el s-a eliberat de influenţa sculpturii clasice şi romantice a celebrului scuptor francez şi a început să-şi afirme propria sa direcţie artistică, esenţialistă, marcată, evident, de filosofia platoniciană a ideilor sau formelor pure.

Una din primele lucrări esenţialiste realizate de Brâncuşi este sculptura intitulată *Sărutul* din 1908, reluată apoi în câteva variante. Începând chiar cu varianta din 1908, *Sărutul* lui Brâncuşi este o replică la opera omonimă, creată de Rodin cu cca. 20 de ani mai devreme, dar şi la *Sărutul* pictat de Klimt în acelaşi an 1908. Distanţarea lui Brâncuşi de cei doi mari maeştri constă, pe de o parte, în esenţializarea imaginii. El a sugerat ideea de unitate a două entităţi umane prin alăturarea a doua corpuri dreptunghiulare, pe care a încrustat, pe una din laturi, forma capului şi a bustului de bărbat şi, respectiv, de femeie şi a accentuat forma buzelor şi a ochilor care vin în contact. Pe de altă parte, spre deosebire de cei doi artişti, el a înţeles esenţa sărutului ca o unitate a celor doi îndrăgostiţi nu numai trupească, ci şi sufletească, spirituală. Acest fapt este redat, de la început, prin contactul direct dintre cei doi îndrăgostiţi nu numai trupesc, prin îmbrăţişare şi prin sărutul propriu-zis, ci şi sufletesc, prin atingerea ochilor, ca oglinzi ale sufletului uman. De altfel, în variantele ulterioare celei din 1908, Brâncuşi doar sugerează sărutul senzorial prin unirea celor două corpuri în dreptul buzelor, accentuând, în schimb, sărutul spiritual prin contopirea ochilor într-un cerc împărţit în două semicercuri printr-un diametru vertical. În varianta finală, de pe *Poarta sărutului,* el a sculptat numai sărutul spiritual, redându-l prin două cercuri concentrice, separate, prin diametrul vertical, în cele două jumătăţi prin care se întregesc.

Sărutul rodinian, multiplicat şi el în câteva variante, exprimă, înainte de toate, unirea senzorial-pasională dintre bărbat şi femeie. Aici,

caracterul pasional al sărutului este surprins prin faptul că bărbatul şi femeia, stând pe un fotoliu, îşi unesc cele două corpuri goale nu numai prin sărut, ci şi printr-o foarte tandră îmbrăţişare.

Nu mai puţin faimosul tablou al lui Gustav Klimt, *Sărutul*, constituie un apogeu al etapei aurii a pictorului vienez. Este o pictură în care artistul placează cu foiţe de aur şi argint, veşmintele celor doi îndrăgostiţi şi pelerina care îi învăluie, ceea ce le conferă o lumină strălucitoare. La Klimt, sărutul înseamnă, ca şi la Rodin, unirea senzuală dintre bărbat şi femeie. Chiar şi elementele de decor de pe vestimentaţia celor doi are conotaţii erotice: pe rochia tinerei cerculeţe, pe pelerina bărbatului figuri dure, dreptunghiulare. Totuşi, cei doi, deşi stau cu picioarele pe un colţ de pământ, sunt gata să se înalţe la cer, fapt sugerat şi de haloul auriu care îi învăluie şi prin care, parcă, se rup de teluric.

Putem înţelege mai bine semnificaţia originală, spiritual-creştină a temei sărutului la Brâncuşi, în raport cu cei doi contemporani ai săi şi cu spiritul vremii, în care se afirma din ce în ce mai mult psihanaliza, cu ideea sa princeps despre importanţa inconştientului uman şi a Erosului inconştient. Iniţiată de Sigmund Freud cu lucrarea *Interpretarea viselor* din 1900 şi continuând cu scrierile lui ulterioare, psihanaliza a început să aibă, de pe atunci, numeroşi adepţi în diferite ţări, asociaţii şi societăţi naţionale şi internaţionale. În raport cu arta, psihanaliza a suferit influenţe, una dintre acestea putând proveni şi de la Rodin, şi a influenţat, la rândul ei, ca orientare în vogă, inclusiv pe pictorul Klimt. *Sărutul* lui Brâncuşi este expresia unei filosofii şi a unei morale mai profunde, autohtone, care îşi aliază religia şi care îşi reprezintă dragostea nu numai ca dat al pământului, ci şi ca dar al împărăţiei cereşti.

Sărutul din 1908 (st.)
şi variante ulterioare
(pagina din dreapta sus)

Klimt: *Sărutul* (1908)

Rodin: *Sărutul* (1885-1886)

Oglinda retrovizoare

Cu voie
şi nesilită de nimeni
Am spart oglinda retrovizoare
în care mi se arătau
zilnic
ochii trişti ai unei păsări învinse

Nu mai puteam îndura
tăcerea ei nefirească
de parcă şi-ar fi înghiţit
pentru totdeauna cântecul
izbindu-şi inima
de grilajele nopţii

Şi dintr-o dată
Ajunsă în lumina oglinzii
Mă descifrează
Şi mă citeşte ca-n palmă.

În răsadul fiinţei

Cât de frumos se aud în noapte
Clopoţeii de vânt
Sunetele lor însufleţesc liniştea
Şi adâncesc întunericul...

În răsadul fiinţei
Inima
Creşte – descreşte
Risipind sentimente
Şi odată cu ele
Cărbuni aprinşi în cuvinte.

Cine să mai dezlege taina
din umbrele noastre
când lumea a devenit
într-o clipită
nisipul
pe care ne scriem
vremelnicia
cu degetul mic?!

Ca un altar

Ca un altar
pentru suferinţa trupului meu
– patul spitalului
devine tabla de şah
pe care albul şi negrul
se află într-o adevărată dispută.

Privesc în ochi asistenta
şi ea, ştiind mai multe
decât poate să spună
Îmi vorbeşte despre
înflorirea magnoliilor
din parcul oraşului
amăgindu-mi, pentru moment,
sentimentele.

Grafică de
Adina Romanescu

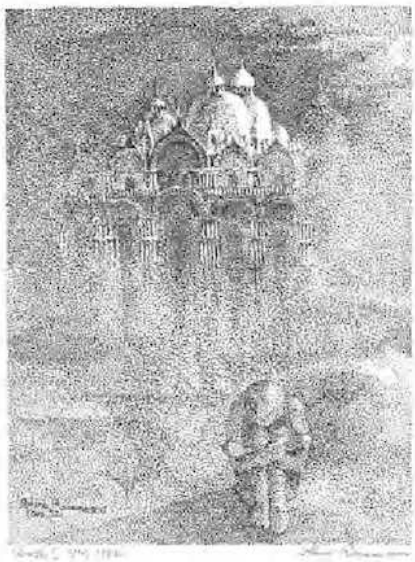

IEROM. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU

Autobiografia spirituală şi valenţele ei psihologice

Autobiografia spirituală reprezintă un gen al literaturii teologice insuficient valorificat până astăzi. Originat în *Confesiunile* augustiniene[1], el a găsit mai mult ecou în spaţiul catolic şi în cel protestant unde sfinţi medievali precum Tereza de Avila[2], Ignaţiu de Loyola[3], sau teologi mai vechi sau mai noi precum Wiliam Perkings[4] sau Dag Hammarsjkold[5], şi-au

[1] Sfântul Augustin, *Les Confessions,* trad d'Arnauld d'Andilly, Garnier, Paris, 1861. Cf. Peter Dinzelbacher, ed., *Dictionnaire de la Mystique,* Alfred Kroner Verlag, Brepols, 1993, pp. 82-85.

[2] Sfânta Tereza din Avila, *Cartea vieţii mele,* trad. Christian Tămaş, col. "Mit şi religie", vol. 8, Editura Institutului European, Iaşi, 1994.

[3] San Ignacio de Loyola, *Autobiografía (texto recogido por el P. Luic Goncaleves da Camara entre 1553 y 1555),* Elaleph.com, Madrid, 1999, disponibil şi la adresa: http://www.edu.mec.gub.uy/biblioteca_digital/libros/s/San%20Ignacio%20de%20Loyola%20-%20Autobiografía.pdf, accesat 12. 11. 2015.

[4] Cf. D. Bruce Hindmarsh, *The Evangelical Conversion Narrative: Spiritual Autobiographies in Early Modern England,* Oxford University Press, Oxford and New York, 2005, p. 98-101.

[5] Dag Hammarsjkold, *Margings,* Faber and Faber, London, 1972.

expus propriile trăiri, au vorbit despre experienţa întâlnirii cu Dumnezeu sau au relatat în scop propagandistic propria lor convertire. Cu toate acestea, nici spaţiul Ortodox nu a fost ocolit de către acest gen. Deşi periferic aici, el cunoaşte elemente specifice în scrieri ale unor părinţi mai vechi sau mai noi, în corespondenţe sau în alte lucrări ce conţin, pe lângă expunerea unor chestiuni de tradiţie şi doctrină şi propriile lor trăiri mistice[6].

Importanţa autobiografiei spirituale este una multiplă. Pe de-o parte, ea poate ajuta la reconstituirea biografiei unei personalităţi, iar pe de altă parte, oferă mărturii cu privire la experimentarea prezenţei lui Dumnezeu în viaţa lui. Există însă şi o latură mai puţin valorificată a acestor autobiografii, respectiv cea psihologică.

Din punct de vedere psihologic, genul are o importanţă aparte, fiind util atât prin prisma exemplelor pe care le oferă cât şi datorită acurateţei metodologiei lui. Bunăoară, în cercetarea psihologică contemporană, terapeutul recomandă adesea celui care îi descrie problemele să însemneze într-un caiet momentele diurne sau nocturne în care viaţa lui se interferează cu anumite stări, să scrie care sunt elementele care o generează ş. a. m. d. În cazul autobiografiei spirituale, cei care realizează acest gen al literaturii teologice (îngăduit să ne fie a-l numi astfel), fac ceva similar. Ba mai mult, ei observă stările, văd ce le-a generat, analizează şi evoluţia şi vorbesc şi despre progresul făcut, oferind adevărate paradigme. Analizând profilul unor oameni care au ajuns să aibă o evaluare corespunzătoare a sinelui, cum este Sfântul Siluan Atonitul[7], a cărui autobiografie duhovnicească şi a

---

[6] A se vedea, de exemplu: Paisie de la Neamţ, *Autobiografia şi Vieţile unui stareţ. Aşezăminte şi alte texte,* trad. Elia Citterio, ediţia a II-a, col. "Mistica" Editura Deisis, Sibiu, 2002; Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viaţa mea în Hristos,* trad. Dumitru Dura, ediţia a II-a, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2005; Sfântul Luca al Crimeii, *Am iubit pătimirea,* trad. Adrian Tănăsescu-Vlas şi Xenia Tănăsescu Vlas, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Sophia, 2006; Alexander Schmemann, *Biografia unui destin misionar,* trad. Felicia Furdui, col. "Pastorală Misionară /Misiologie Pastorală", Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004. Pentru o prezentare mai pe larg a ceea ce a însemnat autobiografia spirituală în spaţiul răsăritean, a se vedea şi: Iuliu-Marius Morariu, "The Spiritual Autobiography in the Eastern space in the second half of the XIXth and XXth century", în rev. *Astra Salvensis – Supplement No. 1/2015 – "New Approaches in Contemporary Theology",* Salva, 2015, pp. 166-174.

[7] Cf. Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei – însemnări duhovniceşti,* trad. Ioan Ică jr., Alba-Iulia, Editura Deisis, 1994; Idem, *Ecrits Spirituels – extraits,* traduits par L. A. Lassus, coll. „Spiritualite Orientale", no. 5, Abbaye de Bellefontainte, Begrolles en Mauges, 1976; Sofronie Saharov, *Saint Silouane the Athonite,* translated from the Russian by Rosemary Edmonds, Stavropegic Monastery of Saint John the Baptist, Essex, 1991. A se vedea de asemenea şi: Iuliu-Marius Morariu, "The Spiritual Autobiography in the Eastern space in the second half of the XIXth and XXth century", în rev. *Astra Salvensis – Supplement No. 1/2015 – "New Approaches in Contemporary Theology",* Salva,

cărui viaţă au marcat existenţa multor oameni, s-ar putea reproşa acestei paractici că induce o evaluare pesimistă şi ar putea constitui puntea clasică înspre depresie. Dacă cineva va lectura însă comparativ lucrarea pomenită şi cea a lui Andrew Solomon despre depresie[8], va consata că între fenomenul depresiei şi experienţele trăite de către sfântul athonit există diferenţe majore. Astfel, dacă în cadrul depresiei clasice avem de-a face cu blocajul emoţional care îl opreşte pe cel ce cade pradă acestei boli a sufletului să-şi poată exercita atribuţiile din viaţa de zi cu zi, în jurnalul stareţului Siluan, dimpotrivă, avem de-a face cu creşterea toleranţei la frustrare şi cu stări care determină progresul duhovnicesc şi duc spre ceea ce, unii, într-un limbaj ştiinţific, ar putea numi *self-realisation.*

Aşadar autobiografia spirituală are o valoare importantă pentru cercetarea psihologică, oferind modele de *patternuri comportamentale* şi soluţii terapeutice. Ba mai mult, analiza serioasă a scrierilor de acest fel ar putea oferi atât adepţilor paradigmei umaniste, cât şi cognitiviştilor, behavioriştilor sau chiar adepţilor psihanalizei informaţii preţioase şi elemente terapeutice utile. Lecturând cu ochii psihoterapeutului cele mai reprezentative autobiografii spirituale, un specialist ar putea reconsidera rolul şi importanţa terapeutică a rugăciunii şi ar constata, apodictic, că folosirea ei are un efect terapeutic inegalabil, oferind celui aflat în momente de criză sau depresie atât posibilitatea depăşirii unor stări care, nedepăşite, i-ar putea genera blocaje şi l-ar face să sufere foarte mult, cât şi ajutor în procesul de autoevaluare[9]. De asemenea, identificând tipul de personalitate al autorului, ar putea regăsi soluţii pentru problemele celor cu aceleaşi caracteristici, pornind de la modul în care autorii scrierilor pomenite au reuşit să-şi depăşească propriile momente dificile.

Observăm aşadar rolul important şi valoarea autobiografiei spirituale în spaţiul psihoterapeutic. Redescoperită şi valorificată corespunzător, ea ar putea duce la descoperirea unor metode terapeutice noi şi rodnice, în care religia şi psihologia să conlucreze înspre binele omului.

2015, pp. 166-174, pentru o prezentare sintetică a rolului pe care l-a avut autobiografia duhovnicească asupra spaţiului răsăritean.

[8] Andrew Solomon, *Demonul amiezii: o anatomie a depresiei,* trad. Dana-Ligia Ilin, Editura Humanitas, Bucureşti, 2014.

[9] Căci, de exemplu, prin rugăciune, dublată de experienţa sinceră a trăirii prezenţei lui Dumnezeu în viaţa noastră, reuşim să topim orgoliile, să privim cu obiectivitate anumite situaţii care ne-au avut actanţi şi să identificăm elementele care ne-au afectat şi să depăşim anumite stări conflictuale care, după cum remarcă un teolog contemporan, nu reprezintă altceva decât o formă prin care se repercutează stările noastre interioare asupra celorlalţi (Cf. Vasilios Bacoianis, *Nu te mai suport – arta împăcării cu tine însuţi şi cu ceilalţi,* trad Victor Manolache, Editura de Suflet / Editura Tabor, Bucureşti, 2011).

Cum să spui?

Cum să spui ierbii să nu mai fie iarbă,
cum să spui pietrei să nu mai fie piatră,
să spui florii să nu mai înflorească,
râului să nu curgă,
fătului să nu se nască?

Cum să spui:
Doamne, îți las ție viața mea,
să i-o dai celui nenăscut,
să moară el în ea?

Cum să spui:
e dimineață, Doamne,
și nu mă pot însera?

Noaptea mea

Azi ai trecut
prin noaptea mea,
ori era Dumnezeu
și n-am văzut
de tine,
acoperindu-l
doar cu umbra
ce-o lasă pleoapele
peste retine.

Azi noapte ceva a trecut
prin noaptea mea –
cu lacrima puteam
să o sărut,
ca pe o cruce-n
care învia
cum mugurii
-ntr-un sânge ne-nceput.

Arborele vieții

Aș vrea să fiu
pretutindeni,
deodată;
aș vrea să fiu frunză –
amintirea unui copac
uitat în sămânță
ca o floare vinovată.

Aș vrea să fiu
în fiecare loc –
acolo unde sunt urme
de lumină,
acolo unde
n-ai fost niciodată
rădăcină.

Aș vrea să fim
eu frunză – tu copac,
să-nvăț de la tine
să fim floare
și de la fructe
să tac.

Steag uitat

Orașul crește din sine,
ca din cenușa unui vis –
crește cu o mie și una
de capete,
care i se taie apoi,
unul câte unul,
până rămâne
doar cel care are gură
și-ți vorbește
din o mie și unu de trupuri,
care i se taie,
unul după altul,
până când un singur trup
își poartă capul pe umeri,
ca pe un steag
biruitor,
uitat în bătălie.

Dumnezeu

Știu, acesta e ultimul semn,
ultimul desen,
făcut pe o margine de zare,
pe un colț de cer;
cu mâna mea
voi desena din cuvinte
copacul stingher,
copacul acela dintâi,
sub care șezum
și plânsem,
sub care-n păcat
luminii i-am pus vatră,
sub care ierbii
i-am pus nume,
i-am pus piatră
să nu încapă
în nicio clepsidră;
sub lacrimi
am pus lacră
și malurilor
le-am pus apă,
le-am pus corăbii.

Știu, acesta e ultimul desen
al meu,
știu,
îl voi desena pe Dumnezeu.

Noul an cel vechi

Un an mai nou,
dac-o să vină,
cel vechi, atuncea,
unde pleacă?
Dacă cel nou este tăcut,
cel vechi
nu poate să tot tacă –
îți va vorbi,
ecou după ecou,
ca verdele uitat
pe sub zăpezi;
poți să-l asculți
și poți să-l crezi,
măcar în ce a fost păcat –
nu ca să-l ierți
și nici să-l lauzi,
ci să-l primești,
nevindecat
și ca o rană
să-ți rămână,
când sângerând,
când lăcrimândă –

Anul cel nou
va sta mereu la pândă,
să-ți fie bucurie și osândă.

S-a ieftinit pâinea

S-a ieftinit pâinea,
E început de Septembrie,

În Humanitas alte romane
Au ajuns la preţul de zece lei,
În piaţă,
De la începutul acestui sezon, a crescut cu
2 % preţul strugurilor.

La începutul verii,
La unele romane nici nu visai
Că le-ai putea cumpăra la un astfel de preţ
Şi strugurii, ah, strugurii erau mai ieftini...

De ce zic toate acestea?
Păi la începutul verii mă iubeai şi tu mai mult,
Măcar 2 % mai mult,
Sau doar mi se părea.

Ceasul de mână

Ceasul de mână a stat în loc,
Ne ustura pielea de la sare,
Lacurile rămâneau în urma noastră,

Aveam gustul sărat şi nu prea,
Ne întorceam acasă,
Acolo ne opream uneori din treabă
Şi priveam aiurea spre nicăieri.

Uitam de fiecare dată să schimbăm bateria de la ceasul de mână.

se instalează gigantică orgă/ noaptea...

în rochii tulburoase şi lungi...
cearceafurile ei
albe albe/ acoperă cartierele

şi...cineva de peste lume te strigă/ are
nevoie de tine...oricine ai fi eşti puţin şi
celălalt/ stelele scobesc pământurile şi tu încă
te zbaţi să inventezi poezia
privind în gropile şantierului de la metrou

la capătul de negură al numerelor/obiecte rituale

dezesperările îţi spală cămaşa albastră
apa lor e mereu mai adâncă atunci
vorbele
mici ale unui copil/ te fac să-ţi fie luminoasă
ziua de ieri

te ascunzi în încăperi să nu te găsească ceilalţi/să
nu te caute/infernul lor ambulant/ să nu ....vizuina
ta precară /vai
nu poţi să spui nimic despre ea/ memoria
fiară feroce
te caută prin toate casele în care ai trăit
şi te găseşte mereu...

trece prin tine tot frigul statuilor
carcera ta de silabe se-ncuie definitiv

şi dintr-odată/ prezenţă orbitoare inteligibilul te

invadează...cu tunetele/cu ploaia din munţi/cu blocurile
unui oraş pustiit/ cu aglomeraţiile din care mereu îţi doriseşi
să scapi/...toate îţi povestesc cum ţi se învolburează/ sângele
cum zvâcneşte el dimineaţa/ cum pleacă el de nebun să-i
vorbească o noapte întreagă iubitei....

nu ştii unde şi când
torţe de chiciură te vor striga prin grădini depărtate

ia uită-te/ nu cumva ai inventat un
nou tip de duminici / nu cumva...

degete nevăzute/ degete subţiri şi gingaşe ademenesc
realitatea.../vrei să priveşti da/vrei măcar imaginea...

trupul tău a uitat lumina oceanelor/ trupul
care în sine rosteşte taina ciudată a zborurilor...

Ea...o cartagină...

Ea un melos ...Ea indicibilă
premoniţie a unei lungi zile de vară

Ea pentru mine cu toate dezesperările
de care sunt în stare
când nimeni nu mă mai aşteaptă...

ca să mi-o pot reaminti/ în fiecare secundă
o uit...

cum ar putea altfel să mai fie viitorul/ dacă ziua şi
dacă noaptea/ dacă secunda de dinainte
şi secunda de după
nu mi-ar redărui-o mereu/ şi mereu

fiinţă surâzătoare a tuturor dimineţilor

Pe linia vieţii

Doamne,
Îngerul meu s-a
oprit la fereastră şi cu
ochii încerc să-l cuprind,
iar în inimă, lacrima vie se
roteşte încet, se aprinde,
arde cu flacără albă şi
trece dincolo de
hotarul

sângelui,
prin perdeaua de
fum a uitării, când pe
linia vieţii, palma mea
stângă atinge cu sfială
palma Ta dreaptă, în
oglinda albastră a
nopţii, din care
străbate

un
cântec vechi,
amintindu-mi un dor
prin care sufletul meu se
înalţă, ca un abur plutind
pe oceanul de purpură,
ca un vis căutându-Te,
căutându-Ţi Faţa,
iar şi iar!...

Ştiu

Ştiu, Doamne,
ajută neştiinţei mele!...
Dumnezeeasca împăcare de
m-ar cuprinde întru aşteptarea
Ta, sufletul meu ar fi iarăşi
călător în albastrul
zorilor!...

Iar când
peste ape ar trece,
ochii mei s-ar deschide
în adâncul vederii Tale şi
în clipirea lor s-ar ivi primii
soli în veşminte albe şi cu
făclii aprinse în mâini
ar cânta!...

Singurătatea
fratelui doare, precum
adânca şi ascunsa rană ce
luminează veşmântul trecător,
când urmele tălpilor pâlpâie
peste noapte şi se
topesc

în suflarea Ta...
nimic nu mai rămâne
dincolo de întoarcerea în
Slava de lumină, poate doar
amintirea trupului înverşunat
s-aprindă rugul aşteptării
pe nisipurile
vii!...

Nu mai învăţ, ştiu cum …

Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată.
Mihai Eminescu

Deşi o ştim, a crede că-ntr-o zi
vom prinde să-nvăţăm şi de-a muri,
ne facem că ni-i greu de-a înţelege,
că viaţa e răstălmăcita lege
înscrisă-n palmă, cu-nţeles nici unul,
că bolta unde-şi are tron Preabunul
nu ne doreşte şi apoi, că zborul
cu aripa, cu gândul sau cu dorul
până la stele nici nu are sens..
O spun şi eu ba o şi cred ades',
gândind că steaua nopţilor senine
ce s-a născut din haos (ca şi mine ?)
şi-i este nemăsurii chiar măsură
va şti poate cu-ntâia arătură
de spaţii sau cu ultima zăpadă
să mă ajungă, încercând să cadă
robită de o umbră de cuvânt,
nu-n ceruri ci la mine pre pământ.

Da, s-a mai spus un nu credeam să-nvăţ
dar îmi părea o formă de răsfăţ
a minţii, un prisos de vorbe care
pentru cuminţii rătăcinzi sub soare
nu-i este omului de vreun folos ;
(de ce să-i întorci sufletul pe dos
când şi aşa, în veşnica-i rotire,
pământul cel din noi, e risipire
în vântul vremii fără căpătâi
neştiutor de greul nimănui ?)

Îmi spun şi eu că nu credeam vreodată
să-nvăţ ştiuta vamă blestemată
dar iată, tu ai şi făcut-o, eu –
frunză în toamna toamnelor de hău
aştept să cadă ultima ninsoare.
De-acum nu mai învăţ. Ştiu cum…

VIRGINIA STĂNESCU

Momentul Eminescu din perspectiva ideii de generaţie*

La cincizeci de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, Mircea Eliade, un alt titan al culturii române, mărturisea pe la 1939 că iniţierea unor proiecte culturale referitoare la punerea poetului nostru naţional în circuitul de valori ca „Omul deplin al culturii româneşti", cum avea să-l numească mai apoi Constantin Noica, era un drum care se întrezărea în climatul cultural românesc. De atunci încoace, s-au scris extrem de multe pagini despre Eminescu. Prin urmare, ce s-ar mai putea spune despre poetul nostru naţional? Tematica ce se dezbate aici ne îndeamnă să încercăm o modestă şi scurtă prezentare din perspectiva ideii de generaţie.

"Eminescu e destul de mare", spune Eliade într-un alt articol din 1935, "ca să se poată dispensa de orice mit şi de orice superstiţie crescute în jurul numelui său. Studiile pe care le provoacă necontenit constituie dovada că opera lui e mai preţioasă decât legenda, că geniul lui e mai presus de mitologie. Se revine mereu la Eminescu pentru că scrisul său încurajează orice punct nou de vedere, orice interpretare nouă. Ca şi scrisul oricărui alt geniu…".[1] Prin aceasta Eliade , cel care mai târziu avea să vorbească cu măiestria savantului despre hermeneutică, întrevedea în opera eminesciană *nexus*-ul unei hermeneutici creatoare menită a schimba perspectiva asupra drumului culturii româneşti prin consacrare de noi valori şi schimbări de paradigmă. Datorită acestei hermeneutici putem vorbi astăzi de "Momentul Eminescu" în cultura noastră.

Au existat câteva momente în istoria culturală a României când s-a creat cu o intensitate şi profunzime ce ne-a definit locul specific atât în cultura Est-Europeană cât şi în cea universală. Eminescu, Iorga şi Pârvan şi, *last but not least,* generaţia inspirată de învăţătura lui Nae Ionescu având-l ca reprezentant pe Mircea Eliade au fost pentru cultura românească momente hegeliene ale întoarcerii Spiritului la Sine după lungi înstrăinări în perioadele de teroare a istoriei. Astfel, Eminescu s-a ivit după Mica Unire, Iorga şi Pârvan au făcut parte din generaţia Marii Uniri, iar Eliade, Cioran şi Vulcănescu, eliberaţi, după cum ei înşişi au mărturisit, de

---

* Lucrarea a fost prezentată la cel de-al 23-lea Simpozion anual „Eminescu" pe tema: *„Iară noi, noi epigonii?" Epigonatul între încartiruire valorică şi non-valoare* organizat de Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă şi de Societatea română creştină „Dorul", New York, sub egida filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, în zilele de 16-17 ianuarie 2016 la New York.

[1] Mircea Eliade, *Despre Eminescu şi Hasdeu*, Ed. Junimea, Iaşi, 1987, p. 7

proiecte politico-istoric"e, au înţeles şi au tradus în practică necesitatea istorică de scurtă durată, din nefericire, dar cu consecinţe profunde în timp a înfloririi spirituale a României Mari.

Dacă însă despre perioada generaţiei lui Eliade unii vorbesc în termenii unei Renaşteri atunci de ce nu am aplica acest termen şi momentului Eminescu, cel care a trezit spiritul românesc din somnul eternităţii şi a ridicat creaţia literară la nivelul creaţiei culte?

Una este caracteristica definitorie prin care Pierre Francastel definea Renaşterea din Sudul, Vestul şi Nordul Europei: caracterul ei naţional. Renaşterea care a început în Italia şi s-a răspândit în Vestul Europei, a fost, după opinia sa, în cele din urmă "o mişcare de cultură naţională în toate ţările". Cu toţii ştim că un fenomen social sau cultural poate avea un reviriment în condiţii sociale şi politice schimbate peste secole. În aceşti termeni putem vorbi şi de romantismul secolului al XIX-lea, cu rezultate de excepţie la nivelul culturilor naţionale. Momentul Eminescu este pentru noi ceea ce romanticii germani au reprezentat pentru Germania, iar Lord Byron pentru Anglia.

"Influenţa exercitată de Eminescu a fost enormă", ne spune Eliade. "Nu a fost numai creatorul limbii române literare moderne şi a mişcării eminesciene care a schimbat orientarea noii poezii în ţara sa, dar a devenit şi teoreticianul prin excelenţă al naţionalismului român. Acest avid pesimist era în acelasi timp un mare patriot; acest avid devorator al cunoaşterii universale credea cu tărie în destinul naţiei sale şi în misiunea istorică a romanităţii orientale."[2]

Crezul naţional s-a prelungit şi în discursurile pline de pathos ale generaţiei lui Iorga şi Pârvan iar mai târziu la generaţia deceniului patru educată la şcoala lui Nae Ionescu.

Vorbind despre generaţie ne punem întrebarea dacă-l putem defini pe Eminescu prin prisma generaţiei sale, aşa cum facem de obicei în cazul lui Iorga, Pârvan, Eliade, Cioran şi Vulcănescu. Oricine cunoaşte contextul intelectual, social şi politic al "Junimii". Îndrăznim să afirmăm însă că Eminescu şi opera sa s-au configurat mai degrabă printr-o singularizare, iar acest aspect atinge tematica de astăzi: epigonismul.

Maiorescu şi Junimea au reprezentat modul proxim în definiţia Eminescu iar el, poetul nostru naţional a fost diferenţa specifică. Pentru Eminescu, poetul însingurat, mediocritatea intelectuală de care dădeau dovadă unii membri ai "Junimii" înălţaţi la rangul de "elită intelectuală " a ţării a oferit prilejul unor strofe de o ironie usturătoare.

Având conştiinţa valorii sale, era şi firesc ca poetul să suporte cu greu mediocritatea jenantă a epigonilor, imitatori fără talent, "intelectuali" lipsiţi de independenţă spirituală din grupul elitei pe care el îl frecventa.

---

[2] Mircea Eliade, "Eminescu-poetul neamului român", în *op. cit.*, p. 36.

Iată ce afirma Eliade despre singurătatea poetului în cercul Junimii, printre ai cărei membri se găseau unii care erau incapabili a înțelege miezul metafizic din *În Curte la Dionis* sau *Cezara.* "Lui Eminescu i-a fost scris să se zbată în cercuri de intelectuali. Şi dacă ignoranța şi naivitatea sunt liniştitoare pentru un geniu, mediocritatea agresivă şi sufocantă ajung uneori un blestem . Eminescu a avut totdeauna scârbă şi dispreț pentru hibrizi."[3]

Semnele acestui dispret pentru epigonism transpar nu numai în celebra afirmație a poetului ,"Asta-i o teorie care-i greu de înțeles", dar şi în strofele unora din poeziile sale printre care amintim doar *Scrisoarea a-II*-a , *Luceafărul , Epigonii.*

"Gloria-i închipuire ce o mie de neghiobi/ Idolului lor închină , numind mare pe-un pitic/ Ce-o băşică e de spumă într-un secul de nimic."? sau: "Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor şi rece."

În comparație cu singurătatea lui Eminescu, generația deceniului patru s-a caracterizat printr-o solidaritate creatoare tradusă prin recunoasterea unui "şef de generație" în persoana lui Eliade, solidaritate orientată spre atingerea unui scop precis: înflorirea spirituală a României. Acest scop era mărturisit de Vasile Pârvan (care aparținea şi el unei generații căreia destinul îi pusese în sarcină idealul politic al înfăptuirii României Mari) în *Datoria vieții noastre,* în următorii termeni: "Supremul scop al luptei noastre este spiritualizarea marelui organism social-politic şi cultural creator care e națiunea. Mijloacele întrebuințate de noi sunt exclusiv de caracter social-cultural şi pleacă din izvorul unic al idealismului național. Metoda noastră e aceea a cultivării şi selecțiunii sufletelor superioare, prin punerea la probă a fiecărui individ ce ne e încredințat cu piatra de încercare a Cultului Ideii."[4] Preluată de generația Eliade, acestei sarcini spiritual i se atribuie nuanțe esențiale; urgența şi intensitatea (a crea până la epuizare în "ritm românesc"). Urgența era ordonată de o intuiție care mai târziu s-a dovedit a fi o realitate; şi anume faptul că acestei generații destinul nu-i va îngădui prea mult timp pentru creație liberă şi că va cădea şi ea jertfă teroarei istoriei.

La Eminescu însă, nu există aspectul urgenței. El nu este interesat, în viață fiind, de graba de a se impune în cultură. Eminescu s-a impus cu modestie, de la sine, în ciuda obstacolelor şi într-o manieră specifică geniilor. Ele trec proba timpului. La scurta vreme de la moartea poetului, operei sale i s-a recunoscut locul binemeritat în cultura românească. El a devenit poet național. Detractori au existat întotdeauna; ba mai de curând chiar, unii epigoni cu perspective ciudate din România s-au întrecut

---

[3] Mircea Eliade, în *op. cit.,* p. 11.

[4] Vasile Pârvan, "Datoria Vieții Noastre" citat din Cornel Ungureanu, *Mircea Eliade şi literatura exilului*, Ed. Viitorul Românesc, Bucureşti, 1995, p. 21.

în încercări neghioabe de a-i ciunti imaginea, interpretând "într-un peş" tradiţionalismul, naţionalismul său. Dar la vremea sa, "Eminescu ", după cum afirma Eliade "era prea conştient de geniul său şi de mediocritatea contemporanilor săi ca să lupte, cum se spune, pentru izbândirea operei sale literare. Lupta a dus-o el în coloanele *Timpului,* pentru ideile sale naţionaliste (=patriotice s.n), astăzi, nimic şi nimeni nu-l mai poate atinge".[5]

În "Ce e etern şi ce e istoric în cultura românească" Constantin Noica vorbeşte de două constante ale spiritului românesc: trăirea în planul eternului care a caracterizat cultura românească până la Cantemir şi "spiritul de critică" prin care sufletul românesc se trezeşte la cultura de tip major.

Eminescu reprezintă unul din momentele esenţiale ale "spiritului de critică" în cultura românească, lucru evident nu numai în publicistica sa. Integrarea noastră în procesul de creaţie cultă, personală s-a făcut prin Eminescu. El face desprinderea de "faza etnografică" a culturii româneşti şi crează în termenii culturii majore "fundând în bună parte poetica română modernă şi contribuind ca nimeni altul la purificarea, însănătoşirea şi îmbogăţirea prozei literare şi didactice".[6]

În acelaşi timp, el exprimă esenţa culturii noastre printr-o operă în care se combină "tensiunea creată de întâlnirea dimensiunii eternului cu cea a istoricului în conştiinţa românească"[7] (Expresie a unei *coincidentia oppositorum*, opera lui Eminescu combină tradiţionalismul ce transpare în creaţia sa ca urmare a unei profunde cunoaşteri a miturilor şi creaţiei populare româneşti, cu o deschidere către lume hrănită de un apetit nesăţios pentru cultura universală, din orizontul preocupărilor sale nelipsind lectura clasicilor germani şi studiul sanscritei. Ispita pe care mai târziu o va trăi şi generaţia anilor treizeci de a crea în cultura de stil mare dar fără a se dezice de trăirea în etern, ispita de a prelungi eternul, etnograficul in major, se simte mai înainte la poetul nostru naţional, Mihai Eminescu.

De aceea Eminescu şi reprezentanţii de frunte ai generaţiilor care i-au urmat sunt cei prin care pneuma culturii româneşti respiră la nivel universal, dezicându-se de epigonism şi creând la nivelul *akme*-ului. Despre semnificatia momentului Eminescu in cultura romanească, Eliade, mărturisea că marile imperii se pot destrăma în roata timpului, dar "cât timp va exista, undeva în lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată".[8]

...

---

[5] Mircea Eliade, "Momentul Eminescu", în *op. cit.,* p. 8.
[6] Mircea Eliade, "Eminescu sau despre absolut", în *op. cit.,* p. 54.
[7] Constantin Noica, "Ce e etern şi ce e istoric în cultura românească", în *Pagini despre sufletul românesc*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1991, p. 40.
[8] Mircea Eliade, "Deasupra gloriilor efemere", în *op. cit.,* p. 56.

N. GEORGESCU

Lucian Boia
O oală într-un car de oale

Spun de la început că n-am citit cărțile lui Lucian Boia, doar le-am răsfoit și am urmărit, uneori cu încântare, polemicile pe care le-au stârnit. Înțeleg că în programul său de revizuiri trebuia să-și aibă locul și Eminescu, astfel că tema îi era oarecum datoare; mă mir, numai, că tratarea vine atât de târziu[1]. Trebuind s-o citesc – de vreme ce mi s-a cumpărat de către prieteni cu bani peșin – nu pot să nu mărturisesc faptul că tratarea triumfalistă a subiectului, informația precară, caricaturizarea unor figuri instalate celebru în „panteon", stilul redundant conclusiv și dispensarea de întemeiere teoretică mă fac să mă abțin de la o cronică propriuzisă. Prezint doar aceste câteva impresii de lectură, mai mult pentru a aviza publicul cititor că avem de-a face cu un chici științific, încă unul, din păcate, venind din zona profesorilor cu zăcășenie ce au stat încordați atâta timp și acum, de când cu democrația, se descordează violent-energic. Un energetism stilat, stilizat chiar – cartea are certe valori literare, se citește ușor, autorul alunecă pe cuvinte ca un virtuoz pe claviatura pianului celui mai bun – ce poate fi semn că, după aceste revizuiri, vor urma construcții proprii cel puțin bine finisate.

Încep cu revizuirea amintirilor lui Ioan Russu-Șirianu, publicate de fiul său, Vintilă Russu-Șirianu, în 1969. Lucian Boia le neagă autenticitatea, arătând că avut această poziție încă din 1971, la doi ani după ce apăruseră aceste amintiri. Își citează acel articol din *Magazin istoric* (iulie 1971, p. 87), unde arată că Ioan Russu-Șirianu nu putea fi în București, deci alături de M. Eminescu, în 1882-1883, de vreme ce vine aici abia din 1884. Se bazează pe două surse: necrologul lui Ioan Russu-Șirianu. din 1909: „Aflăm de aici că ziaristul a activat în București între 1884-1891, deci a venit de peste munți în 1884" (p. 206). Acesta se completează cu scrisoarea lui Ioan Slavici către Titu Maiorescu din 7 octombrie 1884 prim care-l recomandă pe nepotul său pentru un post: „Tânărul, pe care vi-l trimit cu această scrisoare, e nepotul meu Ioan Russu, fiul răposatei mele surori. El a terminat cursul pedagogic, și-l trimit la București, ca să facă practică la școala de la Sf. Ecaterina, să învețe românește și să mai vază lume..." Scrisoarea a fost publicată încă de Torouțiu. Lucian Boia este circumspect, dar apoi ferm în concluzii la 1971:

[1] Lucian Boia, *Mihai Eminescu, românul absolut. Facerea și desfacerea unui mit,* Editura Humanitas, București, 2015.

„Să fi greşit Torouţiu? Nu, nu încape nici o îndoială: scrisoarea lui Slavici poate fi văzută de oricine la Biblioteca Academiei. Atunci? Atunci înseamnă că Ioan Russu-Şirianu a venit la Bucureşti în 1884 şi nu l-a cunoscut defel pe Eminescu (care se îmbolnăvise cu un an înainte şi părăsise casa lui Slavici). Înseamnă că fiul a inventat de la primul până la ultimul cuvânt 50 de pagini, spre satisfacţia istoricilor literari, şi mai ales a editurii, care s-a grăbit să publice, fără discernământ, nişte simple născociri."

Spre lauda sa, trebuie spus că opinia i-a fost respectată, şi eminescologii (vezi D. Vatamaniuc, de pildă) au ţinut în rezervă amintirile lui Ioan Russu-Şirianu. Numai că... iată ce spune însuşi Lucian Boia acum, în 2015: „A ieşit la iveală între timp o scurtă însemnare a lui Eminescu, în care poetul menţionează prezenţa nepotului lui Slavici în casa acestuia, unde locuia. Să fi venit Ioan Russu-Şitrianu la Bucureşti şi înainte de 1884 (deşi din scrisoarea lui Slavici ar rezulta destul de clar că nu mai fusese în România)? Sau Eminescu pur şi simplu fabulează? Sunt tentat de această ultimă explicaţie, fiindcă e de luat în seamă şi contextual în care se face referire la tânărul transilvănean. Sunt fraze incoerente aruncate pe hârtie cu puţin înainte de declararea bolii; nu lipsesc fantasmele erotice, în care apare şi doamna Slavici, acuzată că l-ar hărţui pe poet. (...) Aşa că n-am de gând să-l reabilitez pe Vintilă Russu-Şirianu" (p. 209). Lăsând „contextul", Eminescu scrie aşa, negru pe alb: „...martoră sora d-tale care stă aici de săptămâni şi n-a putut observa absolut nimic în privinţa aceasta, martor nepotul lui Slavici care stă zile întregi aici." Dincolo de dreptul de a reabilita, pe care şi-l arogă Lucian Boia, să consemnăm că pe sine însuşi nu vrea cu nici un chip să se revizuiască, rămâne cu încăpăţânare la opinia din 1971, şi după ce vede că nu se mai poate.

Să-l reabilităm aşadar, domnule autor. Mai ales că în necrologul din 1909 scrie aşa (preiau cu copy paste de pe Internet): „După terminarea studiilor pedagogice în pedagogiul de stat din Deva, a trecut în România unde delà 1884—1891 a fost profesor de istorie la şcoala pedagogică şi la Liceul de fete din Bucureşti." Lucian Boia înţelege această frază aşa: „Aflăm de aici că ziaristul a activat în Bucureşti între 1884-1891, deci a venit de peste munţi în 1884." Nu e de loc sigură echivalarea, limba română având, şi ea, dreptul la reabilitare. Dacă cita corect în 1971, autorul nu se mai aventura în tiradele anti-Ioan Russu. Altfel, e simplu de ce nu convin aceste amintiri ale nepotului lui Slavici: ele descriu momentul recluziunii lui Mihai Eminescu, din iunie 1883, dar descrierea nu seamănă cu tradiţia Ciurcu-Ventura (întărită de procesul verbal al locotenentului Căţă Niculescu). Oricum ai lua-o, dacă accepţi amintirile nepotului lui Slavici, e altă arestare, în altă zi, la prânz nu seara, cu alte haine: rezultă un Eminescu foarte insurgent, arestat de mai multe ori la sfârşitul lui iunie, reuşind să scape de la poliţie probabil prin prieteni influenţi (vezi şi pariul său din 25 iunie, şi notaţiile de tipul *unde am fost eu azi-nioapte*, etc.). Abia

astfel se înțelege mai bine de ce a trebuit să intervină Titu Maiorescu: stopează aceste arestări și eliberări care scandalizau lumea bună a Bucureștilor. Pentru asta, însă, criticul a trebuit să deschidă un dosar penal acum, la 28 iunie 1883 – dosar pe care-l va închide tot el, la 15 iunie 1889 (demonstrația lui Călin Cernăianu; vine din zona juridică, și n-a fost combătută de nimeni). Lucian Boia numește asta „conspirație" – dar nu e altceva decât citire atentă a izvoarelor, deocamdată. Dispensarea sa de filologie mi se pare marcă stilistică esențială: construiește doar cu exteriorul documentului, cu impresii, cum îl înțelege el însuși, ca arbitru („nu-l reabilitez"); de fapt, are construcția în minte, oboseala fiind doar aceea de a o trece pe hârtie pentru noi, cititorii. Citează de zece ori și mai bine cea mai contestată poezie a lui Eminescu, numind-o *Doina*. Ei bine, se numește *Doină* acea poezie, nearticulat. Observ că fac așa mai ales cei care vor să problematizeze, cum ar zice „Doina aceea cu străinii, a lui Eminescu". Pare o obsesie, nu o neatenție. Dar dispensarea de filologie este de-a dreptul comică atunci când Lucian Boia vrea să facă interpretare de text. De pildă: „Ca să nu-și uite obiceiul, Eminescu mai stâlcește câte un cuvânt sau mai găsește câte o rimă neortodoxă, dar astfel de abateri sunt tot mai rare și – ce contează? – se pierd oricum în desăvârșirea ansamblului. „Totuși e" nu rimează decât foarte șchiop cu „asemene", dar impresia de perfecțiune rămâne intactă:

Nu e nimic, și totși e
O sete care-l soarbe,
E un adânc asemene
Uitării celei oarbe."

De unde citează? La Eminescu (sursele prime) textul este:

Nu e nimic și totuș e
O sete care 'l soarbe.

Titu Maiorescu pune virgula și gramaticalizează: *totuși,* dar Lucian Boia nu-l citează prin Perpessicius, pentru că acesta refuză virgula (ca și Ibrăileanu). Nu e greu de ghicit și apoi de aflat: citează după Cioabă, ediția de la aceeași editură, Humanitas: tânărul editor combină cum îi vine la mână. Vedeți ce neted rimează Eminescu *totuș e / asemene*, dar *i*-ul uniformizant cam strică (deși nu poate fi vorba decât de o asonanță, în fond, nici gând de „rimează foarte șchiop"). Câtă diferență, însă, între textul cu virgulă și cel eminescian, fără virgulă…Dar asta nu-l atrage pe Lucian Boia, indiferent la poezie în general, incorect și incoerent cu citările. Aici l-a ales pe colegul de casă, Cioabă – dar mai jos îl trădează, când preia „Din rude mari, împărătești, / O prea frumoasă fată", pentru că modelul său refuză prima virgulă, a lui Murărașu, și o păstrează doar pe-a

doua, a lui Perpessicius, îmbină, adică, textul genuin, eminescian, cu tradiția altor editori...Eu sunt convins că par a vorbi algebră pentru mulți cititori, dar cel puțin așa-zișii oameni de știință, chiar când își zic ei astfel, trebuie să înțeleagă că un text eminescian, oricare ar fi el, își are algebra lui, s-o urmărească baremi un pas alături – sau să declare de unde citează. *Rude mari împărățești* e una – înseamnă rude împărățești mari, apropiate și foarte apropiate de împărat (*conți*, etc.) – iar rude *mari, împărățești* înseamnă ce spune: din os domnesc (*marchiz, marchizet*, poate și doar copil recunoscut). Aici, Lucian Boia a luat din raft ce i-a venit la mână – sau, poate, a mizat pe memorie.

Revin și întreb: nu cumva avem în față, de fapt, un censor communist îndârjit, care încă din 1971 voia să pună capac pe documente ca să nu avem nici măcar posibilitatea de a ne îndoi de ceea ce spune linia „oficială"? Și atunci, cine „conspire"? Ce linie oficială păstrează și vrea să impună Lucian Boia? Pe cea de la 1971? Cât timp persistă un dubiu, corect e să se discute. Zic, și eu, nu dau cu parul.

Trecem tocmai la capitolul străinismului, și citâm, de data aceasta cu mirare: „Să precizăm totuși că nu toți contemporanii poetului au fost chiar atât de porniți împotriva străinilor (nu marile figuri ale „Junimii", în orice caz). Printre ei, Eminescu e totuși un excesiv, împărțindu-și compatrioții în funcție de sângele lor latin sau nelatin, și aplicând, în raport cu originea reală sau presupusă, etichete injurioase (printre care „bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire" nu e nici pe departe cea mai disprețuitoare)" (p. 189). Nu cred că expresia „cu nas subțire" e disprețuitoare, iar „bulgăroi cu ceafa groasă" e un loc comun, se zice și azi (nu pornind de la Eminescu). În context autorul vorbește și de antisemitism, însă – și e de mirare că-l izolează pe Eminescu de oamenii din timpul lui. Nu cred că dl. Lucian Boia, istoric, n-a auzit de discursul parlamentar al lui Vasile Alecsandri în chestiunea evreească, sau de cel al lui Vasile Conta; de Nicu Xenopol cu „Pățaniile unui American la Iași", din *Convorbiri literare* – de I. Slavici însuși cu atâtea texte pe tema dată. Iată patru junimiști care-l contrazic. În Parlamentul României s-a conturat o linie care este oficială, „canonică" să-i zicem; pe când Eminescu era doar un ziarist care se folosea de dreptul la exprimare liberă. În fine, nu e locul, aici, să dezvoltăm tema – dar, repet: nu știa istoricul aceste lucruri? Dacă e așa, e rău; dacă știa și vrea să ascundă – e și mai rău pentru el (și pentru noi), deoarece ar întări supoziția de mai sus: pune capac pe informație ca să rămână șablonul stabilit cu xenophobia lui Eminescu. De ce numai a lui – și nu a lor, cei care/câți sunt?! Ne-ar conveni, oare, o antologie de texte xenophobe din vremea lui Eminescu pentru a se vedea...ce?! Cine e mai dur, mai infelxibil, mai intolerabil? La ce ne-ar folosi asta?! – Și totuși, acest șablon cu Eminescu-xenophob pe care-l refrenizează și Lucian Boia la asta provoacă...Și noi știm cine și ce sunt provocatorii. Credeam că vorbim, de acum înainte, la timpul trecut de această practică/tactică.

Nu pentru Lucian Boia, dar pentru cei interesaţi îndeobşte de filologie, de aspectul textului ca text, semnalăm că Eminescu publică în *Convorbiri literare*, şi reia în *Timpul*, în două cuvinte, fără cratimă: *Toată greco bulgărimea e nepoata lui Traian*. Maiorescu preia *greco-bulgărimea*, iar un manuscris are *greco- bulgărimea* (cu spaţiu după cratimă). Niciuna dintre aceste patru surse prime nu are legat, grecobulgărime, pentru că nu este o categorie ca atare, un cuvânt care să aibă în spate o realitate compactă, concretă, cu această denumire. A fi scris greco- bulgărime (ca în manuscris) ori greco -bulgărime, ar fi însemnat să dea preponderenţă unuia din termini (bulgărimea grecească, sau grecimea bulgară, de pildă). În fond, nu e vorba nici de greci, nici de bulgari, coloratura etnică, ci de categorii care se numesc ele însele astfel, care „se dau" astfel; mai degrabă – vezi aluzia la latinitate – sunt elemente balcanice care se declară macedo-români, aromâni etc. pentru a fi mai aproape de rădăcină, pentru a se „nepotiza". Acestea constituie, pentru Eminescu, preponderent pătura superpusă. Fenomenul ca atare s-a petrecut, istoric, în Muntenia. În Moldova, cam în acelaşi timp, vin evreii izgoniţi din spaţiile ruseşti şi atraşi, poate, de toleranţa europeană (m-aş referi mai mult la populaţii tolerante; de altfel, Eminescu ceartă clasa politică tocmai pentru că, în privinţa Moldovei, nu întăreşte rolul statului, care este şi acela de a face dintr-un popor o naţiune) – dar, atenţie, evreii nu intră în politică. Lucian Boia ar putea, ca istoric, să urmărească traseul evreilor, cauzele migraţiei lor, antisemitismul rusesc şi câte şi mai câte – exact ca să răspundă subtitlului cărţii sale: „facerea şi desfacerea unui mit", adică să discute, la Eminescu, xenophobia ca mit şi să-l desfacă, apoi, cum se cere la urma urmei. Ferească sfântul, tocmai de asta fuge: ce nu e politic, nu-l interesează.

Dar iarăşi: zic, şi eu, nu dau cu parul.

Şi nici nu cred că mai am multe de zis. Receptarea personalităţii lui Eminescu nu poate fi urmărită fără momentul Nicu Filipescu şi campania ziaristică iniţiată de el în 1909 şi 1911 (nici n-a auzit de asta), fără momentul 1924 cu provocarea lui Panait Istrati la care a răspuns mai toată presa activă, implicată, a momentului (nici de asta n-a auzit), fără mitul Bibliotecii Academiei Române unde se perindau, la un moment dat, luându-şi unul atuia din mână caietele lui Eminescu, cerându-şi părerea, comentând, Perpessicius, C. Botez, G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, D. Murăraşu, I.E.Torouţiu, Gh. Adamescu – şi asta, ani buni de zile, cu reportaje consemnate în presă, impresii de la faţa locului... Nu e politic, nu-l interesează pe Lucian Boia. Caricatural sau băşcălios îi expediază în câteva rânduri pe C. Noica, Mircea Eliade, George Munteanu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga; de Rosa del Conte n-a auzit, Svetlana Paleologu Mata nu-i spune nimic, Petru Creţia, D. Vatamaniuc sunt personaje întâmplătoare în eminescologie pentru el. Despre muzicalitatea eminesciană, apoi, nu poţi vorbi fără a aminti, cel puţin, de polemica dintre

Vladimir Streinu şi George Murnu pe tema „mandolinismului", termen lansat de traducătorul lui Homer (părându-i-se lui Vladimir Streinu că este minimalizator, cum şi este de altfel, oprind poezia eminesciană doar la romanţă). Momenul „Titi cel păros" de la *Dilema* este trecut în contul glorioşilor democraţi care au avut curajul, în fine, să-l critice pe Eminescu – şi, atenţie, Lucian Boia îi uită pe parcurs pe Horia Roman Patapievici ori pe Mircea Cărtărescu – dar găseşte, în schimb, un membru nou, recent, al grupului, din care citează copios. Dezechilibru de surse, la tot pasul; fuga după senzaţional pe care-l caută în broşuri obscure, în notaţii marginale de arhivă – de parcă un mit s-ar construi în secret, prin ministere şi comitii.

Impresia pe care mi-o lasă la lectură este aceea a muncii olarului: acesta ia un pumn de pământ, îl udă în apă şi construieşte, apoi, pe roata sa, pereţii vasului netezind din afară şi dinăuntru, adică ţinând palmele în mângâiere şi rotind cu piciorul masa. Operaţie mecanică: iei de ici, pui colo, îngroşezi, subţiezi – după simţuri. Lut galben – sau informaţie stocată în fişe, folosită, refolosită, răsfolosită: totul e să pui, rotunjeşti învârtirea cu piciorul a roţii şi simţi la mână, cum se zice. Materia se supune, oala prinde contur.

Dar ce e, în fond, o oală? Iată un schimb de replici dintre I.C.Brătianu şi P.P.Carp din şedinţa parlamentară de la 13 martie 1881, unde s-a citit şi s-a comentat o zi întreagă ziarul *Timpul* scris de Eminescu. Citez din cartea încuiată cu şapte peceţi pentru Lucian Boia, *Monitorul oficial al României:*

P.P.Carp: „...libertatea nu este decât un vas care valorează prin conţinutul său."

I.C.Brătianu: „... dar aţi făcut cum zice proverbul ţărănesc, că olarul pune coada unde vrea" (*M.O.*, martie 1881, p. 1785).

Pentru cine o fi făcut Lucian Boia cartea aceasta? Pentru Eminescu, nu; şi nici pentru tinerii dornici să înveţe carte dintr-o carte: nu au nimic de învăţat din ea. Mai degrabă, cred, pentru căruţa sa de oale, ca să-şi completeze revizuirile cu o temă nouă, râvnită.

Am zis, şi eu, n-am dat cu parul. Vorba lui Eminescu: e *Demoukrateia*, monstrule vorbăreţ...

Exerciţiu de admiraţie

Vedeta acestui cioranian *exerciţiu de admiraţie* este Televiziunea Română. Motivaţia? Pentru prestaţia „eminesciană" din seara zilei de 15 ianuarie 2016, cu atât mai mult, cu cât, timp de vreo două decenii, principalul post naţional a manifestat „complexe" faţă moştenirea eminesciană, fie prin tăceri „corecte politic", fie prin mesaje precum cel al unuia dintre importanţii critici contemporani, care propunea ca asupra lui Mihai Eminescu să instituim o benefică tăcere de cel puţin un deceniu. Şi cum, cu toate strădaniile infatigabile ale năruitorilor de mituri, Eminescu n-a putut fi smuls din conştiinţa românilor, efectul fiind invers, încât, surprinzător, despre poet s-au înmulţit exegezele, în fiecare an, în medie, scriindu-se câte cinci cărţi, fenomen rarisim în cultura universală, Televiziunea naţională a luat hotărârea eroică de a-l cinsti cum se cuvine pe Eminescu. Un asemenea eveniment se cuvine salutat cu asupra de măsură. Autorul emisiunii festive, obişnuit să *garanteze 100%* asupra valorilor, s-a oprit la colaboratori eminenţi, în stare să exprime o poziţie oficială optimistă asupra fenomenului Eminescu. Şi cum adevărata exegeză eminesciană a început în 1998, prin celebrul nr. 265 al revistei *Dilema,* punându-se capăt deservirii memoriei poetului prin condeie precum Titu Maiorescu, G. Ibrăileanu, Nicolae Iorga, Tudor Vianu, G. Călinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu, Dimitrie Caracostea, Mircea Eliade, I.E. Torouţiu, Constantin Noica, Edgar Papu, George Munteanu, D. Vatamaniuc, Eugen Simion, Cezar Ivănescu, Mihai Cimpoi, Nicolae Georgescu şi mulţi alţii, a sosit momentul astral să se pună ordine întru spulberarea *mitului Eminescu*, cu scopul nobil al *recuperării poetului.* Astfel, s-a produs triumful oficial, strălucitor, al *eminescologiei cadavrului din debara.*

Aici, trebuie să intervin în apărarea lui Horia-Roman Patapievici, acuzat de protocronismul sintagmei de răsunet: *cadavrul din debara.* Onoarea de a fi numit „cadavrul din debara" i-a revenit, din spaţiul filosofiei franceze de stânga, lui Martin Heidegger. A transfera eticheta de la Heidegger, cel mai de seamă filosof al secolului al XX-lea, la un scriitor şi gânditor român din secolul al XIX-lea este, să recunoaştem, cel mai mare elogiu care i s-a putut aduce lui Eminescu. Compararea geniului eminescian cu al lui Heidegger fusese produsă anterior de Svetlana Paleologu-Matta, în *Eminescu şi abisul ontologic* (1988), apoi de Mihai Cimpoi şi de alţii, dar parcă fără răsunetul produs de Patapievici, chiar dacă el a ascuns partea a doua a ecuaţiei – Heidegger. Am susţinut întotdeauna că unii dintre cei care sunt cotaţi ca detractori ai lui Eminescu (dar nu numai), aduc, adesea, noutăţi minunate în favoarea celui denigrat. Într-o asemenea situaţie, Patapievici şi comilitonii produc spectaculoase forme de

autodezinformare, demne de a intra în *Tratatul de dezinformare. De la Calul Troian la internet* al lui Vladimir Volkoff. Crezând că demolează o personalitate, dezinformând, asemenea exegeţi *à la Jourdin* nu fac decât să restabilească informaţia corectă, potenţializând-o. Ca să nu rateze scopul, dezinformatorii trebuie să se posteze cu adevărat pe teritoriul artei dezinformării, ţinând seamă de celebra carte *Arta războiului* a lui Sun Ţî. Şi trebuie să recunoaştem că pe 15 ianuarie 2016 Televiziunea Naţională a dat o lovitură de maeştri, în conformitate cu sun-ţiana observaţie eminesciană din *Împărat şi proletar*: „Ei braţul tău înarmă ca să loveşti în tine,/ Şi pe voi contra voastră la luptă ei vă mân." Sau cum spunea George Orwell, în romanul *1984*: "Vă vom goli de conţinut, după care vă vom umple cu noi înşine."

„Noi" fiind, în seara de 15 ianuarie, în (im)postura de eminescologi, Patapievici, Lucian Boia şi Dan C. Mihăilescu, acesta din urmă fiind singurul cu două cărţi despre poet, dar trecut şi el binişor prin doctrina oficială postdecembristă a corectitudinii politice. În cazul în speţă, trebuie, totuşi, cântărit câtă e proporţia dezinformării şi câtă a propagandei eminescofobe.

Încă René Girard observa că una dintre strategiile garantate ale dezinformării constă în a substitui originalul cu o copie care se prezintă drept „originalul". Raţionalismul ateu postmodern, bunăoară, zice Girard, atacă Biserica acuzând-o că nu ia partea *victimei ispăşitoare*, deşi Iisus, Paracletul, a pus capăt oprimării *victimelor* în istoria omului, Noul Testament fiind cel mai complex şi mai limpede text victimar din toate timpurile. În Oceania lui Big Brother se preconizează dispariţia şi substituirea limbii actuale (*Oldspeak*) cu limba nouă (*Newspeak*), limbă în care vor fi traduse operele lui Shakespeare, Milton şi Dickens, după care originalele vor fi distruse pentru totdeauna. Emisiunea despre Eminescu de la TVR a propus, cu genială măiestrie, o operaţie similară. Mai întâi, a invitat la colocviu nu eminescologi, ci simulacre de eminescologi aflaţi în plină glorie *corect politică*. Aceştia s-au întrecut în a-şi declara iubirea pentru poetul Eminescu, aidoma lui Goneril şi Regan, cele două fiice ale regelui Lear, care au înlocuit perfect dragostea netrucată a Cordeliei. După care, regizorul emisiunii a pus pe tapet, pe urmele *Dilemei*, dilema considerată fundamentală şi care a şi devenit genericul: *Poetul sau mitul Eminescu?* După fiecare intervenţie din platou apărea, obsedant, această întrebare-dilemă, opţiunea imperativă fiind, desigur, *poetul* iar nu *mitul Eminescu*. Viclenia ar fi rămas de suprafaţă dacă genericul emisiunii n-ar fi fost ilustrat, în fundal, cu ultima fotografie a poetului, cea care arată ruina, „mâna de pământ" care a fost Eminescu după tratamentul cu mercur. Această poză este antiteza celei de la Praga, care înfăţişa pe tânărul geniu, altfel spus, întruchipa *mitul*. Maniheismul logicii binare care stă ascuns în conceptul de *dilemă* („Cine nu este cu noi e împotriva noastră!"), avertizează imperativ: sunteţi cu eminescologia mitului Eminescu, *a*

cadavrului din debara, sau preţuiţi/alegeţi „poetul"? Reproiectarea ruinei Eminescu sugerează ameninţarea cât de greşit e să pactizezi cu „cadavrul din dulap". Sau cum ne-a prevenit poetul însuşi:

> "Astea te apropie de dânşii... Nu lumina
> Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele şi vina,
> Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt
> Într-un mod fatal legate de o mână de pământ;
> Toate micele mizerii unui suflet chinuit
> Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit."

Recitiţi textele revoluţionare ale dilematicilor, atât de lăudate în cursul emisiunii de către protagonişti. Ele nu cruţă nici pe poet, nici pe ziarist, nici pe prozator, nici pe gânditor, vitejii combatanţi ştiind că toate la un loc alcătuiesc *mitul Eminescu*. Nici unul dintre marii eminescologi, de la Maiorescu la George Munteanu nu este cruţat, neculpabilizat. Cine este Eminescu? Cum trebuia să primeze „cadavrul", Mircea Cărtărescu vede în el un individ „deosebit de păros", cu „platfus la ambele picioare" (probabil ar fi fost cu mult mai puţin rău dacă avea doar la unul!), un ins „cu frică psihologică de stafii", zdrenţăros, dinţii galbeni, murdar etc.[1] Răzvan Rădulescu atacă direct fotografia de la Praga, care ar fi o mistificare a apologeţilor unui putregai sifilitic înamorat de „o dramoletă promiscuă". El îşi exprimă, ca şi regizorul de la TVR, preferinţa pentru „adevăratul" Eminescu, cel din ultima fotografie. Eminescologul revoluţionar regretă că nu i s-a ridicat poetului o statuie după această fotografie, oglindă a sifiliticului: „un adult cu chelie, adipos, cu ochii uşor exoftalamici. În statuie, ochii lui să fie luminoşi ca farurile duble ale unei locomotive Pacific, capul lui (*sic*!) să se rotească în jurul gulerului înalt de la cămaşă, şi lumina de sub genele lui ostenite să călăuzească vapoarele spre ţărm."[2] T.O. Bobe (predestinat nume!), cel care a fost răsplătit cu premiul „M. Eminescu" pentru debut, la Botoşani, în acelaşi an cu acordarea Marelui Premiu lui Cezar Ivănescu (spre indignarea acestuia), îi contestă, precum cândva Al. Grama, talentul poetic, „hainele poeziei" fiind prea grele pentru nasul „Luceafărului". Firește, atacă şi el mitul iubirii celor doi, văzând în Veronica Micle „o duduie adulterină", o „Marie Magdalenă" „cu fumuri literare"[3]. Pavel Gheo Radu s-a fost cuprins de nesfârşită milă: „Astăzi, Eminescu a încetat să mai fie perceput ca un scriitor (de va fi fost vreodată...)"[4].

---

[1] Mircea Cărtărescu, „Fapte", în *Dilema,* an. VI, nr. 265, 27 februarie-5 martie 1998, p. 9.
[2] Răzvan Rădulescu, „Eminescu văzut de departe", *ibidem,* p. 9.
[3] T.O. Bobe, „Poezie, haine grele", *ibid.,* p. 9.
[4] Pavel Gheo Radu, „Eminescu suntem noi...", *ibid.,* p. 8.

Liviu Şoptelea, *Îngerariu*

Nu mai vorbim de Cristian Preda, cel care afirma, fără să tresară, că Eminescu este *nul din toate punctele de vedere, inclusiv ca gânditor*. (Probabil, de aceea a şi fost numit, la scurt timp, consilier prezidenţial, pentru a ajunge, finalmente, europarlamentar!). Şi ca totul să capete maximă greutate, revoluţionarul număr al noii eminescologii a avut girul maeştrilor Z. Ornea şi Nicolae Manolescu, ultimul considerând că tânăra generaţie este sătulă până-n gât de Eminescu. Într-adevăr, cei menţionaţi trebuie să fi fost elevi şi studenţi sătui, până la greaţă, de cultură, scăpaţi de corvoada de a-l fi citit pe Eminescu, rămânând să ne îndoim că vor fi citit ceva din literatura română.

Eminescologia „cadavrului din debara" vrea o *tabula rasa* a eminescianismului, a ştergerii centrului iradiant al canonului literar românesc, de pe urma căreia să rămână doar *traducerea* lor, a diriguitorilor *noii table de valori acceptate*, supravieţuindă după distrugerea „mitului Eminescu". Numai astfel se va putea crea *o nouă identitate a culturii şi a populaţiei* care va mai fi pe malurile Dâmboviţei. Este nebunia raţionalistă a sinistrului psihiatru Ewen Cameron, de la Universitatea McGill din Montréal, unde, după 1950, a efectuat dezastruoase experimente de golire, prin şocuri electrice, a memoriei pacienţilor, crezând că, odată atinsă *tabula rasa*, va putea construi o nouă personalitate, proaspătă şi optimistă, în locul celei nevrotice. Desigur, marea nevroză „sifilitică" a poporului român este mitul Eminescu. Ras de pe faţa pământului, tradus, adică, în noua limbă a „corectitudinii politice", vor rămâne din el *cuvintele goale ce din coadă or să sune – eufonic*, desigur, cum se extazia unul dintre comilitonii noii eminescologii.

Vis și tumbe

Am ăzut o pădure în marș
pe asfalturi fierbinți.

O pădure de foioase și conifere
cu galerii nesfârșite de păsări
invadase orașul.

Un fagus silvatica
își rezema coatele de
Intercontinental.

Păsările dirijau autobuzele,
troleibuzele, taximetrele și
furgonetele
către linia de centură.

Sămânța plopilor piramidali
începuse să rodească
în răsuflarea trecătorilor,
pe umerii statuilor de bronz,
între vorbe,
pe toate scările de marmură și
neon,
pe fumul țevilor de eșapament
în părul despletit al fetelor.
Din cinematografe ieșeau
păduri tinere de mesteceni,
alimentarele erau pline
de fructe sălbatice
și ouă de dropii.

Pe bulevard,
pinii
înălțau un castel de cetini
pe coloane dorice.
În mijlocul pieței
stejarii
ridicau un monument
cât un anotimp ploios
fără umbră.

Totul era accesibil
în aerul îmbătător al coniferelor,
iar pe covoarele fermecate
ale poienilor plutitoare
iepurii albi
făceau tumbe.

Anunț publicitar

Dau zgomot de ambreiaje
pentru croncănit de ciori.
Dau obiecte de plastic viu colorate
contra garduri de spini.
Dau vedere la stradă circulată
Pentru buruieni și urzici.
Dau asfalt
pentru bălțoace cu broaște.

Dau tot, dau toate
pentru nimic
pe săturate.

Singur

Stau singur în faţa poemului
alb, nescris,
pagini albe, înalte,
mă condamnă la tăcere,
nu-ndrăznesc să respir,
să deschid ochii,
să ascult melodia
ce n-a fost niciodată cântată,
stau singur şi mut
în faţa câmpului alb,
nesfârşit,
contemplu litera A,
un început al tuturor lucrurilor,
mă sprijin pe Coloana Infinitului
şi, deodată, începe să plouă,
cu stropi mari, grei,
care cad într-o brazdă
bogată, ce-aşteaptă de mult
întâlnirea visată,
Şi, totuşi, cobor uneori
cu umilinţă şi teamă,
în Templul Cuvântului,
rugându-mă să-ngăduie
intrarea-mi
în sfera înaltă
a zăpezilor pure.

Cine mă apără?

Stau singur în faţa vântului,
în faţa mării,
în faţa nopţii,
sigur şi vulnerabil
nu mă pot sprijini
în nicio frunză,
în nicio pasăre
în niciun curcubeu,
orice fulger mă poate atinge,
transfigurându-mă,
pot să strig ca-ntr-o peşteră,
ecoul paşilor mei
răsună în lună,
mă bat ploile,
mă bate crivăţul,
mă bate timpul,
anotimpurile care vin
şi trec
lăsând urme adânci
în suflet,
trăiesc o stare confuză,
un gol, o teamă,
din care doar poezia
m-ar mai putea salva.
Cine mă apără?

Poezia

Ţi-am făcut curte ca un îndrăgostit,
te-am visat, te-am adulat,
te-am intuit, te-am bănuit,
ţi-am adus ofrande
zilele şi nopţile mele,
te-am ales dintre toate
frumuseţile pământului
ca fiind cea mai frumoasă
sau poate tu m-ai ales pe mine,
respir în ritmul tău învăluitor,
în aerul tare al înălţimilor,
trăiesc miracolul unic, inexplicabil,
în singurătate,
cu emoţie, cu teamă,
închid ochii şi aud, văd,
simt, presimt
cântecul tău irepetabil,
care-mi farmecă viaţa,
dându-i sens,
Poezie!

Vertij

E vremea când minuni ne dau târcoale,
Când pe comori se nasc văpăi obscene,
Când ploi de stele cad în nopţi vernale
Şi cresc trovanţii în grădini vâlcene.

Peste Carpaţi se-arată iar comete,
Albinele-au uitat s-adune miere,
Lacrimi preling icoanele-n perete
Şi plină-i valea de coleoptere.

Din palimpseste ies legende-n dar,
De un mileniu stând ascunse-n piei.
Prin pieţe falşi profeţi fac spume iar
Şi pier măslini aprinşi de porumbei.

În noapte sună toaca pe la mănăstiri,
Ape se-ascund şi ape noi se-arată.
E sânge în sticluţele de mir
Şi lumea are fruntea cu sânge însemnată.

Mărturisire

Prins în chingi cotidiene
Sub pecetea spinului,
Bat cărări carteziene-n
Haina arlechinului.

Zornăi stele-n buzunare
Precum chei nefolosite,
Când sub stern e îmbrumare
Şi pe cortex sunt termite.

Bile negre, bile albe
Îmi trimite-aorta-n sânge,
Note de pian în salbe
Din nocturnă ce constrânge.

Doar pătratele-s perene,
Haina arlechinului
Şi-n vene carteziene
Persistenţa spinului.

De-a ghepardul

Am muşchi prelungi ce tremură sub piele
Şi lame curbe ghearele din faţă.
Meniţi spre carotide de gazele,
Îmi port prin stepă colţii ca de gheaţă.

Mă ocolesc girafe de departe,
Doar vulturi spre ospăţ pe sus se-nroată,
Când ochii mei privesc ca dinspre moarte,
Paralizând stelari savana toată.

Cu paşii, saltă ritmic omoplaţii,
Ca două gheme cu puteri secrete,
Pe blană petele-s ca decoraţii,
Parcă şi umbra-n umbră are pete.

Mă las în iarbă, calm, împărăteşte
Şi vulturii foşnesc de mai aproape,
Văd pofta-n ochii lor cum le sporeşte –
Curând din mine au să se îndoape...

Cum arde

Cum arde timpul
între două clipe,
gândul
între două cuvinte,
lacrima
între două priviri...

Cum arde apusul
între două zile,
sufletul
între două nopţi de cuvânt,
liniştea
între două nelinişti,
iubirea
între două destine...

Colţ de rai

Binecuvântat
colţ de rai,
cu gânduri
larg deschise spre lume,
spre noi...;

la orizont,
cireşii sunt în floare,
ideile, în rod;

aici, cuvântul
se naşte odată cu zorii,
odată cu lumina,
poezia e ruptă din soare...;

binecuvântat
colţ de rai,
de suflet şi gând
larg deschise spre lume...

Lumina

Se va întoarce
izvorul la matcă
şi cuvântul în sens
îşi va întoarce calea;

se va întoarce
fructul în sămânţă
şi lumina de zi
în strălucire de stea
îşi va regăsi cerul;

cântecul
se va reîntoarce
în sfere
şi rugăciunea
va renaşte
calea sfinţirii.

În lumină voi apune,
în lumină voi trece,
cum lumina-n vitralii
îndumnezeită-n
Altare.

VASILE ANDRU

Fluctuat nec mergitur

Pe Silvia, Parisul o pune în lumină. Poate din pricina acestor pârâiaşe de emoţii pozitive prelinse pe marmura vieţii; sau din pricină că oraşul este dotat cu puterile artei.

Îi spun descoperirea mea, că Parisul o pune în lumină. Mă crede pe loc. Zice:

Parisul ne pune pe toţi în lumină, mai ales pe noi care dormim în turla catedralei Trei Arhangheli, strada Jean de Beauvais. Şapte nopţi în turla bisericii, *voila la lumiere!*

Să dormi aici, în turla unei catedrale construită la 1374, e ca şi cum ai călători în timp, e ca şi cum ţi-ai anti-data viaţa cu 633 de ani de aceia iluştri, ani din vecia franceză. E ca şi cum mai adaugi 633 de ani la bătrâna ta biografie.

Aşadar suntem recunoscători regimului burghezo-moşieresc român care, la 1882, a cumpărat această catedrală situată chiar în buricul Parisului, în Cartierul Latin, la doi paşi de Sorbona, la doi paşi de Pantheon, la doi paşi de Notre-Dame.

E o minune că acest lăcaş cu o istorie excepţională, este a românilor. Construit de acelaşi arhitect (Raymont du Temple) care a lucrat şi la ridicarea Luvrului şi a catedralei Notre-Dame, monumente care se adaugă şi ele biografiei noastre danubiene. În catedrala asta română în prezent s-au închinat Ignatiu de Loyola şi Fancisc Xaveriu, care acum ni se insinuează în suflet. Apoi au venit aici dominicanii, conflictuali. În 1880, dominicanii au fost alungaţi din Paris şi catedrala a fost părăsită, temporar transformată de un evreu bogat în depozit de grâu; dar şi grâul este liturgic, este euharistic.

În 1882, statul român o cumpără, plătind 300000 de franci, sumă imensă la vremea aceea. În perioada interbelică, toţi marii exilaţi români s-au închinat în biserica aceasta, şi preotul Iulian Nistea ne-a arătat stranele unde obişnuiau să stea Brâncuşi, Eliade, Cioran, Ionescu. Emil Cioran avea altă faţă când stătea la slujbe, alt tonus. Arăta a om mântuit, nici n-ai fi zis că ar fi cunoscut şi culmile disperării!

Cioran necunoscut

Cioran bisericosul zicea ceea ce n-a zis-o niciodată în scrisul său apocaliptic: „Un om are o singură datorie în viaţa aceasta: să se roage. Dar eu nu ştiu să mă rog, nu reuşesc. Asta mă chinuie; toată viaţa m-a chinuit

neputința asta." Cioran mi-o spusese în 1991, în septembrie, când l-am vizitat. În alt an, Titus Bărbulescu, un prieten al lui Cioran, mi-a spus că filosoful i-a împărtășit și lui chinul rugăciunii. În 1991, eu i-am răspuns lui Cioran:

„Rugăciunea e un exercițiu de înviere, și nu o capitulare în fața lui Dumnezeu, cum o concepe evlaviosul tradițional."

„Acel evlavios știa ceva ce eu nu pot ști!" mi-a zis Cioran: acel „alt Cioran", întrezărit doar de cei care l-au văzut stând în strană, ascultând slujba cu capul plecat, la biserica română din Rue Jean de Beauvais. Nu știai dacă participă sau doar tace.

Dimineața, Silvia îmi povestește visul de astă noapte, că iarăși a avut parte de vise uraniene.

Apoi mă întreabă de când m-am lipit eu de catedrala asta. Evident, din 1990, la prima mea bursă pariziană. Dar atunci eram doar pelerin, acum sunt ca acasă.

Prima dată, am dormit aici prin iunie 2003. Vizitasem întâi sediul Mitropoliei Române de la Limours, aflat la vreo 80 km de Paris, stătusem acolo vreo trei zile și, anunțând că a doua zi plec, Eminența Sa Iosif Pop, mitropolitul, ne spune: „De aici, din Limours, n-ai cum ajunge la aeroport. Așa că, îi telefonăm părintelui Const. Târziu, să dormi la biserica din Paris, acolo ai metroul la scară." M-am prezentat la părintele Târziu, da, zice, dormi aici, în turlă (așa numim noi casa parohială încorporată catedralei), îl ai ca vecin pe Gabriel Stănescu, venit din SUA. Iar Gabi Stănescu zice: De acord, dar să știi că eu sforăi de răsună până la Montmartre!

Părintele Târziu, ocrotitor de poeți și pelerini, ne-a poftit la un pahar de Chartreuse, o licoare albastră, produs de călugări, rafinat din 72 de ierburi, cred că se numește absint călugăresc, bei două pahărele și picioarle nu se mai ridică de pe sol, capul rămâne treaz, se îmbată numai picioarele! Gabi a sforăit, dar cu un absint la bord nu auzi nici locomotiva. Mă mir foarte tare că am reușit să mă scol și să prind avionul în ultimul moment!

Îi povestesc Silviei întâmplarea veche, după aceea coborâm scara îngustă cu farmec medieval. Întrăm în biserică, e goală la ora asta, întunecată și vastă, facem o închinare și apoi pornim la drumurile zilei.

Orașul acesta te amăgește cu absolutul. Îți permiți luxul să nu te doară nimic. Iar câte o rană secretă se anesteziază cu așa-zisa „înțelepciune" înviorată de duhul Senei.

Este luna mai, și viitorul vine spre mine... Încă nu mi s-a terminat viitorul. Deși după 60 de ani omul nu mai poate schimba nimic în viață. Cei inconștienți, trăiesc mult și bine după ce viitorul li s-a terminat. Cuibărirea în prezent este la un pas de mistică, sau la un pas de lenea fugii de sine. Și

mulți trăiesc sforăind cu viitorul terminat. Alții au revolte sinucigașe, inutile, sau aduc jertfe pitorești.

Acum o înviorez pe Silvia cu planul zilei. Ardem repede karma danubiabă și ne mutăm pe Sena, mama viselor tinereții. Este chiar Sena de pe stema Prisului. Stema: o corabie cu pânze, și inscripția: *Fluctuat nec mergitur*, adică „Se clatină dar nu se scufundă"! Emblemă valabilă pentru orice proiect existențial, așa ca s-o memorăm, ca să fim tari la vreme de clătinare.

Începem explorarea lumii, chiar dacă plouă mocănește și-i frig. Cum la București erau 35 de grade, am plecat dezbrăcați. Silvia avea un pulover, de rezervă, dar aseară i l-a făcut cadou Tamarei, spontan, bucurând-o foarte. Dârdâim, dar avem o dispoziție de călători salvați din țarcul patriei.

Așa că intrăm la cafeneaua „Village Ronsard", nu departe de biserica română unde rezidăm. Cerem câte un espresso, privim strada. Care ne inspiră vers:

„Plouă ca-n Parisul lui Verlaine. Din loc în loc,
Te insultă modestia unor ghete fără toc."

Silvia zice:

„Când plouă la Paris, ai impresia că ești la București."

Ieșim de la Cafe Ronsard, și ziua devine, treptat, „a happy day". Întâi, luăm metroul spre Hale. În zona halelor, intrăm la catedrala Saint-Eustache. Stăm la slujbă, încântați de orgă, de replici evanghelice. Ieșim când începe predica. Aici toate predicile sunt la fel: academice, profesioniste, albe. În genere, o predică bună ucide jumătate din enoriași și adoarme cealaltă jumătate. (Noi eram din a doua jumătate).

Frigul parizian, adică un frig de calitate, mă pune pe fapte mari: cumpăr pentru Silvia un trenci călduros, care e și frumos, scrie pe el Paris, truc comercial. Întreb dacă au vreun tricou cu imprimeul *Fluctuat nec megitur*. Vânzătorul notează într-un carnet, i-am dat pe gratis o idee-bombă.

Altă închinare. Iarăși cu metroul, spre biserica noastră, datori cu participarea la slujbă: și pentru bucuria inimii, și pentru onorarea ospitalității. Grăbim pasul, să prindem culmea slujbei: *Luați, mâncați, acesta este trupul meu... faceți asta întru pomenirea mea... tin emin anamnesin!*

Merg repede, Silvia se ține cu greu după mine, dar nu o las în urmă, o trag de mână, frumos, sunt un soț pe cale de a mă vindeca de reflexe celibatare. Dependența, mai mult decât dragostea, te dezvață de celibat. Dependența e mai tare decât dragostea, deși se hrănește cu ea.

Ajungem la biserică, intrăm pe momentul superb al ecteniei, *cealaltă vreme a vieții noastre în isihie și-n metanoia a o petrece!* Stăm la Sf. Liturghie (utrenia, am făcut-o la catolici... iertare!).

Biserica plină ochi. La Paris sunt 4 biserici ortodoxe române, dar aceasta, „Sfinții Arhangheli", este cea mai căutată, cea mai darnică. Este „biserica emigranților". Este ultimul refugiu al unei lumi care s-a salvat întâi de comunism, apoi de neo-comunism, apoi de cripto-comunism. Nici până azi ea nu primește ordine de la patriarhul Teoctist, și nici de la ambasada română cea mereu misterioasă – adică ascunzând vechi inerții și vechi securiști ruginiți. Biserica aceasta s-a mândrit mereu că primește ordine de la Duhul Sfânt... care niciodată nu dă ordine clare…

Părintele Târziu are personalitate, deși consilierul bisericesc B. îmi spune că are interese. Zic: Toți au interese, dar când ai personalitate interesele pot fi propulsare, nu piedică. Au fost lupte pentru putere, căci biserica Jean de Bauvais face cât două mitropolii.

Privesc poporul din naos, și văd că lumea s-a schimbat. Nu mai arată ca acum 17 ani. Nu mai este exilul, ci este emigrația. Alte fețe, alte buzunare, alte inimi. E altă lume decât cea întâlnită în 1990, sau cea din 1993, când aici era un fel de muzeu de ceară al unor persoane istorice, exilați mari și mici, numiți „foști": boieri și boiernași alungați de dictatură, cucoane sobre sau clorotice amintind protipendada cu ștaif și blazon... dar și celebrități salvate, precum ziceam mai sus...

Acum văd aici o populație tânără, mai ales tânără, făcând în biserica asta stagiul de adaptare la emigrație - unii încă timorați, petiționarii orientului, alții vag temerari, cei care forțează norocul, cei care negociază cu Dumnezeu, prin părintele Târziu, o viză franceză... un adăpost sau un ban pentru biletul de întoarcere.

La colectare de danii, văd doar bănuți, doar metal, mărunțiș. Nici o hârtie, nici o bancnotă... Altădată, am văzut aici talgerul cu danii foșnind de bancnote provocator de mari. *Sic transit gloria mundi...*

Predica. Părintele Dan comentează pericopa: „Nu pentru lume mă rog, ci pentru cei pe care mi i-ai dat" (Ioan, 17). Cu referințe la zi. Despre cele trei trepte ale „proslăvirii". Predică bună, coerentă, bine articulată, cu adresări personale implicite. Duh ardelenesc, tare. La urmă, îl bucurăm pe preot cu o laudă, și ieșim la soare.

Dejun Zen-yama, un restaurant japonez care mereu stă în calea noastră și ne taie drumul. Dar pe drept! Este și zen, și dejun. Meniurile, pe listă, sunt numerotate și ilustrate. Luăm meniul A3 și A8: supă de alge, sushi, frigărui de somon. La urmă: lici, un fruct alb.

Silvia zice că:

Dânsa oferă masa, în cinstea lui Băsescu și a lui Andru. Pe primul loc Băsescu, căci a biruit la referendum, cu 75%. Ne bucurăm, chiar asta am vrut, deși cade proiectul nostru să scriem o proză despre el, în cazul că ar fi eșuat. A biruit pe pământ, a pierdut ceva la slava potumă. Despre biruitori – n-ai ce scrie. Că te alegi cel mult cu o decorație sau cu alt pripon. Unii confrați speră că se vor alege cu ordinul meritul cultural și astfel se vor trage salve de tun la voioasele lor funeralii... Iar noi doi nu avem chef să colecționăm salve de tun, deși ele aduc emoții pozitive urmașilor mei Văcărești.

Spre Luvru, levitând. Întâi am zis să mergem cu autocarul *Rouge*, că biletul turului mai e valabil și azi. Dar turul cu autocarul e atât de lent și de zăbovos, că nu-l mai suportăm. Mergem la pas, pe Avenue de l'Opera și nimerim la Luvru, unde intrăm gratis cu legitimații de presă.

Urmează o baie de artă, pe care n-o mai descriu aici.

Despre Luvru nu se povestește, ci se jubilează.

Eu am fost de vreo zece ori la Paris, dar cu tot felul de treburi conferințe, stagii, inițieri... așa că nu am consumat artă. Doar Silvia stă să-mi deschidă porțile Luvrului, ale Versaille-ului și alte porți aurite.

La urmă, după niște ore, Silvia zice: „Astăzi m-ai făcut fericită cu Luvrul..." Răspund în gând: Să ne dea Domnul cât mai multe Luvruri, pe trei continente.

Începând să facă dependență de Paris, Silvia zice:

Dacă *Noaptea împăratului*, sau *Grădinile ascunse,* ar fi scrise în franceză, azi puteai să candidezi și tu la un Prix du Nouveau Roman. De ce n-ai rămas tu la Paris, atunci?

Cred că viața pe care am dus-o a fost exact cea potrivită cu natura mea, cu înzestrarea mea. Îmi place să am patrii alternative, să plec departe, doar ca să am de unde mă întoarce. E drept, Parisul ar fi propulsat scriitorul, Parisul este o fabrică de legende. Uite, alte centre culturale mari nu reușesc să fabrice legende. În Wellington, în Noua Zeelandă, eu aveam impresia că este un loc unde sau te îngropi, sau ești un mistic tăinuit... Poate și București este un loc unde să te îngropi... sau să fii un mistic tăinuit. Și atunci care-i calea? Calea este a merge.

Duminica nu s-a terminat. Spre ora 20, mergem la Nocturnele de la Notre-Dame. Acatistele Maicii Domnului. „Bucură-te Marie..." Réjouis-toi, Marie". Les mystères du rosaire. Meditații pe imnul acatist, într-o operă de imagini numerice. Proiecții cinema pe un ecran imens. Textul de Paul Claudel. Muzica de Josquin des Près, Monteverdi și Verdi.

Stăm pe scaune în vasta catedrală, adormim pe secțiuni de timp, iar în somn trupul receptează mai bine, mai integral, acest amestec de Claudel și Monteverdi, de acatist și vitralii.

Pornim spre rezidență, pe jos, doi pași pe străzile animate, globalizate. Mă revigorez din osteneala zilei furând un sărut sănătos, încasând mustrările de rigoare, cum că la Paris nu prea vezi oameni etalându-și afectele pe stradă, că și pe aici ne mai cunoaște câte cineva, precum pe popa de la Balotești. Mai vorbim și despre noi, pe un teren conjugal fără clătinări. Parisul a făcut trecerea de la fluctuații la fixitate. Totul e ferm și secular. „Tout n'est qu'ordre et beauté".

Se tot reaprinde ispita țintelor ideale. Uneori idealul pare să fie locul unde încă nu ai ajuns, piscul pe care încă nu l-ai urcat. Dar simplitatea începutului este mai bună decât țintele ideale. Silvia mai amintește uneori despre începutul nostru îndepărtat: „Când eram mică..." Asta înseamnă în urmă cu un deceniu și jumătate, când am privit-o pentru prima dată cu ochiul mirelui refulat.

Zice că de la mine a învățat, atunci, și binele, risipirea binelui... niște ani.

Câte un puseu de generozitate o face să recapituleze ce ar fi creația mea, și ce ar fi distrugerea mea în povestea unei vieți așa de repede trecătoare. La început, le ascundeam ucenicilor liniștii că fluviul idealului are și bulboane ne-ideale. În alt plan: Când trezești alt timpan al Ondinei, ai răspunderi. Altfel, zadarnice sunt antrenamentele de a urca precarul Everest al ființei.

Cineva din amintire ne zicea, ne tulbura sau ne elucida: „Cei juni sunt primii care se lasă captivați de prăbușirea marilor civilizații și de disperarea memoriei. Ei uită mai repede și fără suferință de regulile vechi, și visează mai ușor la cele noi..."

Final de zi episcopal. Miez de noapte, la reședință, în turla catedralei, în „chilia episcopului" cum e numită această cameră de oaspeți norocoși. Silvia îmi spune că numai o cană de lapte fierbinte ar face-o să evite o răceală canonică și o anexită idem. Merg la bucătăria episcopului, înfierbânt laptele, i-l aduc, Silvia îl bea arzând până în tălpi; astfel că toate impresiile zilei se topesc minunat într-un șuvoi de lapte dulce cu miere de castan.

La Paris, am mai făcut un pas spre noi înșine, ca împreună. Alt pas îl vom face, în octombrie, la New York, tot într-o catedrală, adăugată biografiei noastre.

Gânduri

Flautul îmi cântă părerile
aşezate în confortul absolutului.
Fiorurile se topesc lăuntric
într-un extaz neliniştit
ascultând şoaptele nostalgice
ale anotimpului interior.
Putea-vom auzi
melodia tainică din noi?
Vom vedea un zâmbet
care emană
o muzică îndepărtată,
o lume ascunsă,
în care florile îşi prind rădăcinile.
Cine e darnic să preia iubirea,
această povară,
venită dintr-o vacanţă erotică?

Arderi noi

Atâta bat cerul la cap
până mă lasă în pace.

Eu nu mucezesc în
hodina muritoare,
nu scriu poezie ieftină
cu apusuri dulcege.

Abia acum îmi pari o prietenă
Icoană Eli.
În verticala mea trăire,
am despicat înţelesurile
din toate învăţăturile.

Tu mi-ai aprins focuri
în care materia mea
nu doarme,
Visează pe sânii tăi
gânduri piramidale

transformate într-o mănăstire
în care se deapănă legende.

Fără tine,
n-aş mai fi căutat cerul
să-l bat la cap

Rondel

Treceam prin vechea Colentină
Cu Plumbuita de mister

Nu-i amintire anodină
Sunt amintiri care nu pier,
Căsuțe mici, un colier –
Care în stampe-a vrut să vină

Treceam prin vechea Colentină
Cu Plumbuita de mister

În vremi apuse - de rugină
Cu al vechimii giuvaer
Și-a toamnei sfântă crinolină
Din frunze galbene ce pier

Treceam prin vechea Colentină

La trocadero în grădină

La Trocadero în grădină
Venea și luna uneori,

Cânta încet o mandolină
Când ne-ntâlneam adeseori,
În nopțile care alină,
Ale iubirilor ninsori

La Trocadero în grădină
Venea și luna uneori

Cu tinerețea mai senină,
Speranțe pline de candori,
Cu lume multă, anodină,
Ce petrecea până în zori

La Trocadero în grădină
Venea și luna uneori

Mama

Plecat-am cu firescul,
condusă în umbrire de chipul mamei.
Fără zâmbet, fără înlăcrimare.
Doar o tăcere prin mărturiile copilăriei mele.

O caut mereu
în momentele cerşinde de mângâiere.
Nicicând nu întârzie să apară.
Mă petrece peste durere
o clipă, o zi, o eternitate.

O cuprindere tulburătoare
intensifică bucuria strădaniei mele.
Fiecare nouă stare de conştiinţă
fermentează în fiinţa mea
solidă, rezistentă,
pregătită să se armonizeze cu Cerul.

Revederile...
puţine, pasagere, străine,
în pas cu oprelile
prin staţiile încărcate de şedere.
Şi... pulsul îngreunatelor suflări
de amintiri, speranţe şi ecouri
trezesc în mine dorul de Acasă.

Stelele privite şi aprinse dinspre Cape Canaveral

Mă alătur visului omenesc al strămoşilor superiori din spaţiu,
Steagului lor înstelat, visul american de întoarcere în stele
Şi în placentele de origine ale omului.
America, America-exclam ca şi cum aş spune Stele, Stele...
Stelele, ca şi oamenii, se nasc, se schimbă, îmbătrânesc şi mor.
De unde dorinţa atunci şi credinţa de om nemuritor când până şi stelele sub care întârziem
îndrăgostiţi sunt muritoare?!
Naşterea stelelor se întâmplă în norii de gaze şi praf ce se învârt
În cosmice vârteje, în nebuloase, de multe ori strălucitoare.
Apare apoi un colaps al norilor, o prăbuşire a lor,
Temperatura crescând la întâlnirea şi şocul produs
De explozia unei supernove
Ori prin intersectarea cu braţul spiralat al unei galaxii.
După zeci de mii de ani apare un nucleu fierbinte
În care reacţii puternice, nucleare
Duc la naşterea unei noi stele!
Stelele ce sunt mai fierbinţi strălucesc mai intens
Iar cele mai reci sunt mai estompate.
Asemeni şi oamenilor şi iubirilor ce le traversează viaţa.
În primii ani de viaţă steaua-Copil arde strălucitor având o piele albastră sau albă.
Creşterea lor până ajung mature durează milioane de ani
Cum nu schimbăm noi viaţa noastră, lungimea ei cu cea a stelelor?!
Căci mii şi mii de ani ne-ar trebui spre a învăţa
Şi a studia ştiinţele cosmosului, a le practica.
Odată cu îmbătrânirea stelelor ca şi oamenii
Ele strălucesc mai puţin intens, dar mai constant.
Stelele trăiesc 10 milioane de ani, oamenii doar 100
Soarele nostru, steaua noastră e jumătatea vieţii.
Are 5 milioane de ani ca vârstă,
Iar noi, pământenii, după lumina şi căldura lui am avea tot cam atât
Atenţie, civilizaţia oamenilor mai are la dispoziţie spre a se civiliza cosmic, ştiinţiic şi moral
Spre a zbura în stele şi găsi viitoarea planetă Pământ
doar 5 milioane de ani!...

THEODOR DAMIAN

Metafizica experienței exilice *

Mircea M. Ionescu este călărețul propriului său destin. Pe unii, calul destinului îi aruncă din șa în timpul exercițiilor de călărie, pe alții nu-i aruncă. Psihologic vorbind, Mircea M. Ionescu se menține în șa chiar și după multele zbateri și contorsionări ale calului destinului său. Cu alte cuvinte, autorul volumului *Condamnat la libertate,* este un realist ce cunoaște bine definiția realului și pe cea a iluziei, și cunoscându-le nu mai poate fi înșelat nici de ispite himerice, nici de aparențe. Totuși, el este un om care visează și care știe să prefacă visul în realitate, conștient fiind că fără vis nu ajungi nicăieri.

Acest volum de versuri, primul al cunoscutului și celebratului prozator și dramaturg, reprezintă o nouă dovadă a acestui lucru, a faptului că Mircea M. Ionescu este unul dintre puținii oameni care știu cât și până unde pot visa pentru ca să transforme apoi visul în realitate. Și așa cum se vede încă mai evident din proza lui, precum și din opera dramatică, acest tip de realism, poate pentru unii, paradoxal, se naște din abila combinare a fizicii cu metafizica, sau altfel, spus, din importanta știință de a ține echilibrul între fizică și metafizică. Spun aceasta pentru că ideea de Dumnezeu, relația cu Dumnezeu, rugăciunea și credința reprezintă la Mircea M. Ionescu un fel de bază de plecare pentru abordarea problemelor lumii și vieții.

Toate aceste idei și aspecte pot fi descoperite de către cititorul atent al prezentului volum de versuri.

Trei teme principale structurează această poezie: critica socială (implicit politică) a lumii sale, viața de taximetrist la New York (inclusiv nostalgiile trăite la revenirea în marele oraș ca vizitator) și condiția existențială a emigrantului, și, în final, sentimentul religios și rolul credinței în Dumnezeu în depășirea încercărilor din viața de zi cu zi.

Cât privește prima temă, cititorul poate remarca ironia și critica informată a situației politice și sociale atât din România cât și din USA, așa cum se vede din poemul *ONU? O, nu,* dar și din cel intitulat *Viață?* unde autorul face o evaluare generală a stării lumii în care trăiește; „Sunt numai răni în jurul meu", declară el cu amărăciune.

Deziluzia și critica aspră față de viața reală din România apar foarte clar exprimate și în poemele *Politică* și *Unde ne sunt copiii?* Iată strigătul

* Prefață la volumul *Condamnat la libertate,* apărut la Ed. Palimpsest, București, 2016.

sistemul politic de acolo (vezi poemul *Minciuna cu mai multe nume).* Această perioadă din viaţa ţării sale este numită de poet „timp tâmpit" *(Cerşetorul).*

Protestul autorului se extinde de la realităţile vieţii politice din România, şi la cele literare, aşa cum se poate citi în poemul *Un premiu.* Cu alte cuvinte, critica socială a autorului ne prezintă o lume a râsu-plânsului, şi mai ales a plânsului. Citim: „Astăzi lumea nu mai râde"! De asemenea este semnificativ faptul că secolul acestor dezamăgiri este numit „secol de lacrimi" *(Râsu-plânsu).*

Marea problemă semnalată în subtextul volumului nu constă doar în critica socială menţionată, ci şi în dilema existenţială pe care o ai ca trăitor într-o astfel de societate criticată de autor: a fi cineva sau a fi oricine *(Vid).* Ce poţi să faci ca să fii cineva? Iată întrebări ce provoacă la reflecţie şi conversaţie.

În modul său de abordare a acestui tip de probleme autorul de multe ori foloseşte un umor fin de situaţie sau de limbaj, precum şi pedalări pe jocuri de cuvinte, toate, parte integrantă dintr-o „ars poetica" menită să producă un impact cât mai mare în conştiinţa cititorului.

A doua mare temă a volumului este legată de extraordinara experienţă a lui Mircea M. Ionescu din perioada când a fost taximetrist (mai ales de noapte, cum aflăm din alte cărţi ale sale) la New York.

Unii cititori ar putea lega marea aventură a taximetriei la New York de foamea de zbor despre care poetul vorbeşte în poemul cu acelaşi titlu.

Foamea de zbor este, într-un fel, o sete de aventură: zborul este unul deasupra lumii; deasupra, pentru că numai aşa, de la distanţă poţi evalua mai obiectiv realitatea, fie ea bună sau rea.

Totuşi, viaţa de taximetrist la New York, descrisă cu lux de amănunte în alte cărţi, precum şi reflecţii pertinente despre dificila condiţie a emigrantului, dar şi prezentarea contrastului dintre vis sau iluzie şi realitate sunt bine prinse în poeme ca *Broadway* şi *Taxi-cab, vis de nabab.*

În acest volum experienţa de taximetrist la New York a autorului se desfăşoară în planuri paralele. Pe de o parte e vorba de o descriere a experienţei iniţiale de taximetrist, iar pe de altă parte de o relatare a revenirii la New York şi în Florida (vezi poemul *Moş Florida).*

Deci, după ani de repatriere şi viaţă de succes literar în România, Mircea M. Ionescu revine, în vizită, la New York. Impresionante sunt destăinuirile sentimentelor sale ciudate de „pasager" în taxi-ul altcuiva, sentimente ale celui care a fost el însuşi la volan, ani de zile, cu toată fiinţa sa fizică şi spirituală *(1/4 de veac).*

Se vede din aceste poeme ce descriu revenirea la New York, vibranta nostalgie pe care autorul o trăieşte *(New York, la ultima despărţire),* rezonând într-un fel cu cea a lui Oliver Goldsmith exprimată în celebrul poem *The Deserted village,* cu deosebirea că autorul englez este nostalgic şi frustrat, în timp ce autorul român este doar nostalgic. Oricum,

pentru el New York-ul rămâne „iubirea mea". Scurt şi clar. Ceea ce devine dintr-o dată foarte interesant e faptul că Mircea M. Ionescu deschide o linie de interpretare metafizică a experienţei vieţii sale, aceea de taximetrist la New York, cum se întrevede în poemul *Libertatea-n ţinută de gală,* unde el vorbeşte de „momentul meu metafizic"!

Această referinţă duce spre a treia mare temă a volumului şi anume cea legată de sentimentul religios al autorului şi conştientizarea acestuia nu numai în momentele marilor încercări, ci şi în viaţa de zi cu zi. Un exemplu al acestei asumări a credinţei în Dumnezeu se află în poemul *Aeroportul copilăriei,* unde poetul scrie: „Pe autostrada dintre nori/ Fac cruci/ şi rugi".

Chiar şi în momente de crucială importanţă pentru sănătatea sa, vorbind despre majore intervenţii medicale prin care a trecut, autorul se confesează: „Pe mine nu m-a operat niciun Profesor/ Numai Bunul Dumnezeu" *(PS ce, PS cine).* Credinţa sa constantă în Dumnezeu explică versul de cea mai mare frumuseţe metafizică, antologic, ce indică asumarea tainei hristice şi trăirea prin ea: „Eu sunt un ciob de cruce/ Răsărit/ Noaptea/ La răscruce" *(Ciob de cruce).*

Numai o înţelegere teologică a vieţii, în sensul exprimat mai sus, cel mai înalt, poate explica ideea fermă a autorului cu privire la unicitatea vieţii noastre aici pe pământ; „Viaţa nu se poate trage la xerox" *(Xerox),* ne atenţionează poetul. Cu alte cuvinte, *carpe diem.* Bucură-te de viaţa ta în orice moment, indiferent de greutăţile prin care treci. Viaţa e un dar unic şi irepetabil.

Contextul religios al reflecţiilor despre lume şi viaţă ale autorului acestui volum îl justifică să filosofeze pe marginea condiţiei emigrantului în lumea de azi, pe marginea condiţiei exilice în general *(Serviciile secrete).*

Aceste reflecţii devin un fel de tratat despre libertate în poemul *Mă vreau eremit,* unde Mircea M. Ionescu pune faţă în faţă iluzia libertăţii cu realitatea libertăţii, în exil şi în ţară, ajungând la o concluzie pe cât de sceptică pe atât de decepţionantă despre acest mare vis al omenirii: „Mă vreau eremit/ Pe viaţă/ Să nu-mi mai fie greaţă/ De Libertatea cusută cu aţă" *(Mă vreau eremit).*

Ca şi critic social deziluzionat de realităţile vieţii şi lumii în care trăieşte, realităţi ce indică o stare de plictis existenţial, de lehamite, ca şi cum decis să se retragă în pustie ca reacţie la acest tip e plictis, Mircea M. Ionescu, precum oarecând Beaudelaire în *Florile răului,* exclamă filosofic: „Când o să mă plictisesc/ Mă călugăresc/ Şi mă cerşesc pe mine" *(Cerşetorul).*

A te cerşi pe tine este aici, într-un fel, echivalent cu ideea dăruirii supreme: când ai dat tot ce ai, începe să dai ce sau cine eşti.

Există o teologie morală de mare rafinament ascunsă în substratul poeziei acestui volum, şi aceasta este fermentul care, vorba Scripturii, „dospeşte toată frământătura", deci care îl duce pe cititor de la rădăcină,

prin tulpină şi ramuri, la fruct, la fructul frământărilor autorului, al problematizării, cum ar zice Blaga, singurul care poate să-l sature, să-l satisfacă pe cititor şi să-l pună într-un loc de unde se vede mai bine pe sine însuşi şi pe Dumnezeu.

Mircea M. Ionescu scrie despre el însuşi, dar în aşa fel încât cititorul volumului să se recunoască pe sine în cele citite, chiar dacă acesta din urmă nu a avut experienţa americană, ci experienţa altor tipuri de exiluri.

Intr-un fel, acest volum, ca şi tot scrisul autorului despre experienţa sa exilică, se acordă perfect cu sensul profund al proverbului japonez care zice: „Înaintea mea n-a fost nici un drum; în urma mea rămâne unul".

Mircea M. Ionescu este un astfel de deschizător de drumuri.

THEODOR DAMIAN

George Băjenaru, alpinist al muntelui interior

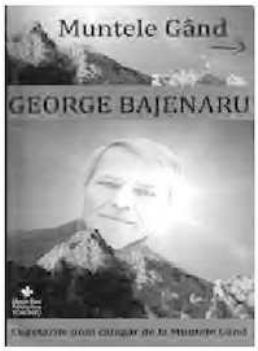

Despre George Băjenaru, scriitor român din Wakefield, Massachusetts, am mai scris în revista *Lumină Lină*. Volumul *Muntele Gând,* cu subtitlul "Cugetările unui călugăr de la Muntele Gând" (Editura Maple Red, Toronto, Canada, 2015, 284 pp.) ce cuprinde cugetări, eseuri, jurnal accidental şi note de lectură, ne oferă plăcuta ocazie de a-l readuce pe autor în atenţia cititorilor revistei. Cu zece cărţi publicate, toate străbătute de un intens fior al dragostei faţă de valorile culturii şi spiritualităţii româneşti, George Băjenaru nu se dezminte nici în acest volum. Iată-i propria mărturisire: "De peste şapte decenii încerc să măsor limba maternă, ca primă dimensiune a fiinţei mele, fără să-i pot atinge marginea de sus. În limba Mamei trăiesc, iubesc şi sper [...] trăiesc în divinitatea limbii materne [...] nici o altă limbă nu mă face mai bun, mai înţelept, mai înţelegător, mai omenesc [...] destinul meu literar s-a petrecut fără nici o abatere de la limba maternă, ca primă dimensiune a fiinţei mele" (p. 10).

Cuvinte mari, cuvinte sfinte ce-l arată pe George Băjenaru a fi un autentic apostol al culturii române atât peste ocean unde trăieşte, cât şi în ţară, un model pentru tinerele generaţii mai ales, atât în diaspora românească, unde tendinţele de integrare în societăţile de adopţie prezintă riscul neglijării limbii materne, cât şi în ţară, unde atacurile la adresa fiinţei neamului nostru, la identitatea sa bi-milenară, se văd din ce în ce mai mult.

Căldura sufletească, generozitatea, credinţa în Dumnezeu, iubirea de aproapele, toleranţa şi blândeţea, precum şi alte caracteristici personale ale autorului sunt omniprezente în volum, în text şi în subtext. Cu alte cuvinte George Băjenaru nu scrie doar cu mintea, ci cu întreaga sa fiinţă.

Volumul este structurat pe trei mare secţiuni. Prima se intitulează "Cugetările unui călugăr de la Muntele Gând" şi cuprinde cugetări, eseuri, maxime, amintiri, povestiri pilduitoare, reflecţii despre lume şi viaţă, despre om şi despre Dumnezeu. Aici autorul intră în dialog cu numeroase personalităţi ale culturii româneşti şi universale, cum ar fi Cioran, Bacovia, Ion Barbu, Vintilă Horia, Berdiaev, Borges, Hölderlin, Pascal, Platon, Camus, pentru a menţiona doar pe unii.

A doua secţiune se numeşte „Jurnal accidental" şi prezintă însemnări de călătorie, un fel de hartă a drumurilor şi sejururilor autorului în special în Germania, Elveţia, Belgia, USA, pe o perioadă de timp cuprinsă între anii 1994-2007.

Cititorul este avertizat că „însemnările din acest *Jurnal* sunt cu totul şi cu totul întâmplătoare. Momentele de inspiraţie, stările psihologice şi împrejurările care au generat aceste însemnări nu au fost altceva decât nişte impulsuri spre o mişcare deliberată din împovărata trecere a lumii spre nicăieri." Şi iarăşi: „Ordonat din întâmplare şi dezordonat din prea multă scrupulozitate, jurnalul meu se vrea o confesiune de încredere în puterea de nebiruit a Cuvântului dătător de lumină" (p. 93).

Frumos, sincer, uman, poetic şi teologic. Aceste calităţi sunt descoperite cu bucurie de cititor în timpul lecturii.

A treia secţiune se cheamă „Note de lectură" şi aici autorul recenzează o serie de cărti, cele mai multe dintre recenzii fiind publicate în ziarul *Meridianul românesc*. Textele au fost scrise între anii 2006-2014, iar autorii recenzaţi sunt George Alexe, Şerban Chelariu, Savu Teaha, Ion Murgeanu, Liviu Cangeopol, Nicolae Dabija, Remus Radina, Alexandra Tomescu, Gabriel Pleşea, Theodor Damian, Gabriel Stănescu, Iuliana Donose, Ion Segărceanu, Benone Burtescu şi Emil Oneţ.

Recenziile demonstrează capacitatea de analiză şi sinteză a lui George Băjenaru, atenţia pe care o acordă textului lecturat, conştiinciozitatea notaţiilor şi onestitatea redacţională.

Pentru toate aceste motive şi încă altele nemenţionate aici, este o plăcere să-l citeşti pe scriitorul român din Wakefield, Massachusetts. Scrisul lui George Băjenaru degajează lumină şi înţelepciune. De aceea lectura cărţilor lui este o experienţă înţelepţitoare şi un „exerciţiu de înviere".

Din perioada exilului de după exil *

Trăind, după cel de-al Doilea Război Mondial, o bucată de vreme în spațiul extracontinental, apoi prea puțin în capitala culturală europeană (pe când încă nu se efectua mutarea ei periodică de colo-colo, ci rămânea doar la Paris, pe timp, aparent, nelimitat) și petrecând ultima parte a vieții în Spania, Vintilă Horia a reușit să se impună, pe cont propriu, drept o mare personalitate în comunitatea spirituală a exilului românesc, în vecinătatea celebrei triade Cioran – Eliade – Ionescu. La centenarul nașterii, el este cunoscut publicului nostru larg îndeosebi ca autor al romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*, cu tot ceea ce a implicat scandalul acordării și nedecernării Premiului Goncourt. Dar opera sa este formată totuși din peste douăzeci de scrieri în care se întrepătrund ingenios modalitățile romanești cu povestirea și eseul. După 1990, au fost recuperate, alături de reușitele poetice, și celelalte romane, eseistica sa fiind limitată până acum în principal la publicistica apărută în țară.

Studiul *Eseistica lui Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate*, apărut sub semnătura Mihaelei Albu și a lui Dan Anghelescu, are un scop recuperator, pentru că sunt supuse analizei texte eseistice foarte puțin cunoscute, alături de care este reunită și o parte dintre articolele risipite prin revistele exilului. Prezentul demers – foarte necesar, dacă avem în vedere cunoașterea foarte vagă în țară a periodicelor exilului – vine în prelungirea aceluia întreprins de Mircea Popa, care, în volumul *Credință și creație*, din 2003, a adunat articolele publicate înainte de părăsirea țării. Ar mai putea fi găsită o completitudine, legată de caracterul transdisciplinar al eseisticii (ceea ce justifică și titlul ales pentru prezenta carte) și de afinitățile cu articolele semnate de Mircea Eliade și de Mircea Popescu, apărute în diverse reviste românești din afara țării. Se aduce în discuție și activitatea, la fel de necunoscută, de conferențiar și de profesor. În fine, ampla anexă inserează – pe lângă antologia din eseurile și studiile apărute în exil și un interviu – 15 scrisori de la și către Vintilă Horia, ce își au importanța lor pentru reliefarea unor aspecte biografice ale

* Prefață la *Eseistica lui Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate,* de Mihaela Albu și Dan Anghelescu, Ed. Aius, 2015; apărută și în revista *Ateneu,* Nr. 11-12/2015.

corespondenților, dar și ale epocii în care au trăit și creat ei.

Creația avută în vedere este supusă analizei în funcție de cele două mari etape ale vieții autorului ei: cea românească (colaborarea la revista *Sfarmă Piatră,* aderarea la gruparea din jurul revistei *Gândirea,* desprinderea de aceasta și înființarea revistei *Meșterul Manole,* ivită din dorința de a situa literatura română în context universal) și cea a exilului (mult mai amplă, substanțială și valoroasă, dar și cu accentele schimbate pe acest drum al inițierii, de adevărată probă labirintică, început cu acuzarea vitregiilor timpului istoric românesc și terminând cu experiența ovidiană).

În exil, autorul romanului *Salvarea de ostrogoți (Prigoniți-l pe Boețiu)* încearcă o adaptare la spațiile culturale în care este nevoit să trăiască, el vorbind chiar despre prezența unui exil în exil, condiție care l-a ajutat să poată continua să scrie la opera care va deveni oglindă a suferinței sale. După cum însuși scriitorul este convins, exilul este o formă de cunoaștere de sine, de realizare intelectuală în condiții vitrege, având în același timp și o funcție creatoare. În acest spirit, autorii cărții sesizează cum eseistica va căpăta accente și orientări cu totul noi față de cele avute în țară, deoarece marele nostru exilat a căutat să se racordeze la mișcarea ideilor gândirii filosofice, mai ales acelea heideggeriene, canalizându-și atenția înspre dihotomia sacru – profan și, implicit, pe întreaga fenomenologie a sacrului legată de coordonatele temporale. Expresia obsesiei de a se salva existențial va fi aceea a ieșirii din timp, a eliberării de sub teroarea istoriei prin artă, prin contemplație, prin lecturi sau studii și prin orice fel de preocupări spirituale ce fac posibilă evadarea din realitate. Având în mod vădit conștiința traversării unei epoci de criză a spiritului occidental, Vintilă Horia va urmări (și implicit Mihaela Albu și Dan Anghelescu), atât în romane, cât și în eseistică, dezvoltarea unor teme predilecte legate de timp, istorie și spiritualitate.

Cei doi istorici literari ne fac părtași manierei în care cel ce a scris *Journal d'un paysan du Danube* traversează, în aventura sa intelectuală și creatoare, universuri ideatice esențiale pentru configurarea spiritualității caracteristice secolului trecut. La fel ca în perioada României reîntregite, el va răspunde și în noul context, traumatizant pentru conștiința românească, îndemnurilor lansate de Mircea Eliade, susținând în mod practic ideea de salvgardare a culturii și spiritualității românești în condițiile instaurării regimului comunist în țară. Mihaela Albu și Dan Anghelescu insistă asupra faptului că, atât în romane, cât și în eseistică (unde există și preocuparea pentru studiul miturilor dintr-o viziune mistică), apare și domină ideea mântuirii, a salvării de sub teroarea istoriei, a evadării din timpul profan și a dezvăluirii concomitente a semnificațiilor realului și a semnelor Transcendentului. Personajele însele din romane încep să vadă în jurul lor, asemenea acelora eliadești, semne și sensuri greu perceptibile.

Cercetătorii noștri sunt convinși că opera romanescă a lui Vintilă Horia, unde se reflectă propria dramă a exilului (greu de înțeles din partea

cuiva exterior acesteia), poate fi mai lesnicios analizată dacă este raportată la unele dintre demersurile eseistice, între cele două genuri de scriere existând o relaţie de strânsă interdependenţă. Dar nu numai atât. Chiar şi în poeme şi interviurile acordate se problematizează exclusiv asupra înţelegerii rosturilor fiinţei umane în lume şi în faţa Istoriei. Pentru aceasta, au fost adunate informaţii din trei domenii aparent diferite: literatură (artă), religie şi discipline aparţinătoare celor mai diverse ramuri ale ştiinţei (fizică, psihologie, istorie etc.). Prin temele predilecte, dar şi prin modul de analiză şi interpretare a unor probleme filosofice, literare şi politice, specifice eseisticii sale, Vintilă Horia realizează o sinteză inovatoare prin arta reunificării contrariilor. Ca eseist, autorul cărţii *Călătorie către centrele pământului* are vocaţia, sau, mai bine spus, intuiţia transdisciplinarităţii, fără a o teoretiza, fără a o gândi ca metodologie ştiinţifică, ci doar aplicând-o de-a lungul unei experienţe necesare trăirii în preajma miracolului fiinţării. Deşi scrierile i-au fost traduse, tipărite şi retipărite în peste 40 de limbi, polimorfismul personalităţii sale este încă puţin cunoscut în România.

Două mici subcapitole ale cărţii sunt afectate conferinţelor şi activităţii de profesor. Conferinţele ţinute de Vintilă Horia fac dovada interdisciplinarităţii, vastei cuprinderi a preocupărilor sale, invitatul de onoare putând aborda cu lejeritate orice domeniu, de la literatură română şi universală la filosofie, de la istorie la filosofia istoriei, de la fizica cuantică la parapsihologie şi chiar esoterism. Iar mărturiile celor care au asistat la cursurile sale fac şi ele proba pregătirii culturale de excepţie a profesorului Horia.

Continuându-şi activitatea de jurnalist, scriind articole de prezentare a culturii române, de critică literară ori simple cronici, dar mai cu seamă studii şi eseuri ample pe teme filosofice, istorice, literare ori de promovare a culturii române, Vintilă Horia va colabora în exil deopotrivă la publicaţii româneşti şi străine, scriind în limbile română, italiană, spaniolă, franceză. El va milita pentru revendicarea întregii culturi româneşti din creaţia eminesciană, însă nu se va limita la simplă propagandă culturală, ci va publica, în acest sens, analize aplicate. De altfel, şi această promovare a valorilor culturale româneşti, pe lângă opera sa literară şi eseistică, îi determină, pe drept cuvânt, pe Mihaela Albu şi Dan Anghelescu, să afirme că Vintilă Horia a fost unul dintre principalii piloni ai spiritualităţii româneşti în exil. Totuşi, în acest demers recuperator, cei doi avizaţi cercetători ai exilului românesc evaluează corect opiniile emise de eseist şi constată că unele rezistă la proba timpului, dar altele sunt conjunctural subiective, îndeosebi acelea privind istoria şi politica ante şi postbelică, ce îşi au sorgintea în formaţia sa gândiristă (naţionalism, ortodoxie, critica politicianismului) şi în mai vechea concepţie eminesciană antiliberalistă şi antisocialistă.

Marea miză a volumului de față – necesară întocmirii a ceea ce Mircea Eliade își dorea a fi o „bibliografie a pribegiei" – este de a demonstra că, într-o complementaritate reciproc reflectorizantă, se întâlnesc în opera lui Vintilă Horia esteticul, credința, o neostoită vocație a cunoașterii, dar mai ales o deschidere către un distinct umanism, animat de ideile de ființă, sens și adevăr. Mihaela Albu și Dan Anghelescu au în vedere vastitatea preocupărilor, polimorfismul creator, pentru a capta chintesența scrierilor lui Vintilă Horia. La modul general vorbind, Vintilă Horia a fost, dintre scriitorii exilului, poate cel mai afectat de cenzura regimului comunist și încă nu își ocupă locul meritat în literatura noastră, din pricina faptului că în momentul de față opera sa nu este tradusă integral.

Cartea *Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate* se alătură altor salutare contribuții care încearcă să recupereze acest handicap pe care autorul romanului *Dumnezeu s-a născut în exil* îl suportă ca un adevărat *cavaler al ne-resemnării*. Din „timpul ce i s-a dat", Vintilă Horia se află, la centenarul nașterii, încă în perioada exilului de după exil, iar Mihaela Albu și Dan Anghelescu, prin contribuția lor, fac și ei un efort de a o scurta.

VICTOR TEIȘANU

Publicistică la confluența cu literatura

Există, și nu doar în România, tradiția unei prese rutiniere, consacrată prin definiție efemerului cotidian, fie acesta social, economic, politic sau chiar din aria culturii. Și oricât de arzătoare ar părea pentru moment subiectele, ele nu pot depăși decât rareori, ca durată, ziua în care sunt tipărite. Chiar în pofida patosului gazetăresc, care încearcă să exploateze cât mai avantajos partitura. Cauza principală ni se pare a fi limbajul „specializat", adică unul comun tuturor autorilor. De aici la lectură impresia de încropeală șablonardă și acel *deja vu*. Este exact ce știe să evite, cu grație și abilitate, Lucia Olaru Nenati în volumul de publicistică *Scrisori din prezentul meu* (Botoșani, Ed. Mediapress, 2015), de fapt, o consistentă culegere de editoriale apărute cu ceva vreme în urmă, sub semnătura sa, într-un ziar local

(*Monitorul de Botoşani*). Lucia Olaru Nenati nu se conformează genului decât valorizându-i anumite paliere tematice, dar şi atunci într-o manieră proprie. Pentru că ochiul ei pare focalizat, cu predilecţie, spre universul culturii, aruncând lămuritoare spoturi de lumină asupra evenimentelor şi personalităţilor relevante, totul consonând cu o expresie stilistică de un farmec viu şi nealterabil.

Frecvenţa pomenirii lui Eminescu şi a citărilor din textele acestuia indică nu doar o filiaţie formală, ci mai ales o consubstanţialitate. Lucia Olaru Nenati îl retrăieşte intens pe Eminescu, înţelegându-i şi urmărindu-i evlavios mecanismele gândirii, iubirea de moşie şi neam, cultul istoriei naţionale, în care poetul vede mai ales jertfă ziditoare şi, nu în ultimul rând, demnitate şi rectitudine morală. Când vine însă vorba de soarta ţării, de rostul nostru în lume, atunci devine şi mai vizibilă recurenţa atitudinii eminesciene, una fermă şi viguroasă. Nu de puţine ori autoarea recurge, pentru a conferi şi mai multă autoritate textului, la vizionare şi etern actuale citate din Eminescu. Putem afirma, asumându-ne toate riscurile, că Lucia Olaru Nenati e contaminată de spirit eminescian, până într-atât încât îşi formulează adesea frazele cu dulci inflexiuni de secol 19, plăcut arhaice şi trimiţând la exprimările poetului. Dar ceea ce vine cu siguranţă pe filieră eminesciană este respectul autoarei pentru principiul etic şi dragostea vibrantă faţă de întregul areal românesc. Avem aici nenumărate mostre de trăire incandescentă, fie că vorbim de pericolul înstrăinării avutului naţional, fie că ne referim la tragedia diasporei şi a teritoriilor smulse din trupul ţării de către ruşi. A se vedea tulburătoarea evocare a genocidului de la Fântâna Albă din primăvara anului 1941.

Tot în astfel de cheie trebuie citite şi numeroasele texte închinate Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Deşi unghiul din care porneşte discursul autoarei este mereu unul cultural, nu există pagină despre cele două provincii româneşti în care să nu fie rostit, emoţionant şi persuasiv, un punct de vedere conţinând necesarele noastre revendicări istorice. Aşa se explică şi înverşunarea cu care Lucia Olaru Nenati apără şi ocroteşte valorile actuale din cele două spaţii înstrăinate. Ea ne spune, de pildă, că Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi sau Vasile Tărâţeanu sunt parte a patrimoniului nostru cultural şi deci nu-i putem ignora, aşa cum procedează astăzi câţiva judecători literari, cică în numele unor „superioare" exigenţe.

Autoarea nu se mulţumeşte nicio clipă cu simpla calitate de martor, cum se întâmplă majorităţii gazetarilor. Ea este, în mai toate textele, unul dintre personaje, adesea chiar cel mai important, care fondează şi întreţine pulsul acţiunii. Iar asta conferă acestor editoriale un tip de magnetism afectiv, o temperatură sentimentală inconfundabilă. Încât, până la urmă, subiectivismul gesticulaţiei, în loc să deranjeze, sporeşte tocmai prin implicare semnificaţia eşafodajului publicistic. Acum e momentul să observăm şi valenţele de prestidigitator ale autoarei: de fiecare dată pagina

gazetărească se metamorfozează, alunecând treptat spre reportaj, sau chiar spre epicism literar veritabil. Disponibilitățile narative ale autoarei ies necontenit la suprafață, ca și o irepresibilă voluptate imagistică, venind dinspre poezie.

Meritele Luciei Olaru Nenati sunt însă multiple. Dincolo de sfera culturii și artei, ea discută aplicat teme și subiecte extrem de diferite, de la comerț la modificările Codului rutier și de la chestiuni de interes local la cele care privesc o întreagă națiune. Lucrurile se petrec iarăși ca la *mentorul Eminescu:* documentare solidă, argumente imbatabile, expresie elegantă, cizelată cu minuția bijutierului, dar mai cu seamă, participare afectivă maximă de partea adevărului, mereu lângă cei vitregiți de arbitrariul istoriei. Raportându-se la Eminescu, precum la o instanță absolută, autoarea nu scapă din vedere nici agitata lume culturală de azi. Ea se bucură ori de câte ori la Botoșani valorile de ieri și de acum sunt prețuite cum se cuvine, dar suferă și devine acuzatoare când constată dispreț sau indiferență oficială față de evenimente și exponenți de marcă ai domeniului. Crede chiar că personalități ca Gheorghe Cojocaru sau Constantin Lupu și încă alții, pot fi socotite ca bunuri de patrimoniu, la fel ca un monument arhitectural sau o capodoperă din zona diverselor arte. Iar un savant ca Leon Dănăilă, „doctorul-fără-de-arginți", cum l-a catalogat editorialista, trebuie prețuit nu atât prin prisma uluitoarelor sale performanțe, cât prin continua lecție de moralitate și umanism pe care o oferă contemporanilor, în această lume tot mai debusolată și lipsită de repere credibile. Lucia Olaru Nenati dedică rânduri memorabile și altor piloni ai mândriei culturale botoșănene, precum Nicolae Iorga sau George Enescu. Dar în plasma sa compozițională, poate tocmai pentru un contrast mai elocvent, mișună și fărâturile insignifiante ale politicii și administrației actuale, simbolizând corupția endemică și incapacitatea de a se consacra, precum înaintașii, unor înalte și folositoare idealuri publice. Autoarea resimte lipsa de reacție a autorităților la mari și amenințătoare provocări, ca resuscitarea „stafiei Trianonului", privind revizionismul maghiar, sau lichidarea, pas cu pas, a românismului din Bucovina „ucraineană". Glasul ei răsună însă zadarnic, precum predica în deșert. Ca și multe din sugestiile sale, cum ar fi reconsiderarea turistică a județului și un anumit protecționism față de simbolurile noastre culturale clasice și contemporane.

Aflată la confluența cu literatura, ba chiar cu numeroase și inspirate intruziuni în corpul acesteia, cartea de publicistică a Luciei Olaru Nenati trebuie citită ca atare. Deși remarcabile și ca fluență, textele ascund înlăuntrul lor, incontestabil, și un minuțios efort de elaborare. Căci dezinvoltura oratorică ce colorează aceste pagini, foarte autentică, nu poate fi decât rodul unei trudnice gestații, asemănătoare celei din care va rezulta, după șlefuire, mirabilul bob de nestemată.

Monografia dedicată Elenei Farago, ca datorie profesională onorată

Pentru profesionistul cercetării literare nu există nicio altă datorie de onoare mai importantă decât valorificarea patrimoniului pe care i l-a oferit zona culturală unde trăieşte. Absolventă a Facultăţii de Filologie din Cluj-Napoca, profesoara doctor Ada Stuparu a activat întreaga ei viaţă la Craiova cu autoritate deplină. Deloc grăbită în felul cum şi-a orânduit îndatoririle de profesoară la catedră, ea a elaborat pentru elevi numeroase culegeri care să le uşureze înţelegerea gramaticii şi a literaturii române. La timpul potrivit, ea şi-a îndreptat atenţia şi spre cercetarea documentelor literare de arhivă din Craiova, continuând şi în prezent să scrie studii substanţiale despre personalităţile zonei sau pe teme de interes major, aşa cum este creaţia lui Marin Sorescu[1]. Aceasta s-a continuat în 2013 când în culegerea de folclor literar a lui Marin Sorescu[2] a evidenţiat în *Studiul introductiv* un aspect cvasinecunoscut din preocupările scriitorului. A fost rodul unei investigaţii complexe consacrate poetului căruia i-a dedicat, nu întâmplător, şi teza ei de doctorat, susţinută cu un frumos succes în anul 2005 la Sibiu.

Apoi s-a oprit asupra Elenei Farago, cu credinţa că se cerea acoperită o lacună ce ameninţa de prea mult timp prezenţa unei asemenea personalităţi de marcă a peisajului literar craiovean. Atentă permanent la fenomenul care defineşte spaţiul literar al oraşului Băniei, Ada Stuparu a înţeles ceea ce Geo Bogza socotea considerând că „A fost o vreme când, pentru orice intelectual român, Craiova însemna Elena Farago." Iniţiativa cercetătoarei s-a dovedit şi de data aceasta cuprinzătoare, în cel mai riguros sens al profesionalismului. Preludiul l-a constituit volumul *Elena Farago în scrisori şi documente inedite. Recuperări biografice*, tipărit în 2010 la Editura Sim Art din Craiova. Era o restituire datorată colaborării ei cu profesorul George Sorescu, în preocuparea de a valorifica fondul inedit păstrat de Biblioteca „Alexandru şi Aristia Aman" din localitate, instituţie a cărei directoare fusese cândva poeta Elena Farago. Firesc, a urmat o antologie a Adei Stuparu care a selectat ceea ce socoteşte a fi mai reprezentativ din creaţia Elenei Farago sub titlul *Era o fântână*, apărută în 2012 la Editura Sim Art din Craiova, carte la care cercetătoarea semnează şi *Cuvântul-înainte*. Abia apoi s-a considerat pregătită să realizeze şi o

[1] Ada Stuparu, *Marin Sorescu. Starea poetică a limbii române*, Craiova, Editura Aius, 2006.
[2] Marin Sorescu, *Poezii populare*, Craiova, Editura Autograf MJM, 2014.

monografie, a doua dedicată poetei[3], publicată la Editura Autograf MJM din localitate în 2014 sub titlul edificator *Elena Farago. Viaţa şi opera.* Aşa cum a fost ea concepută, cartea Adei Stuparu este ferită de primejdia supradimensionărilor ştiinţifice sterile, plăcută la lectură, edificatoare în efortul de a readuce în atenţie pe "una dintre primele noastre poete autentice". După ce antum s-a afirmat ca o mare artistă a slovei, Elena Farago "nu s-a menţinut în prim-plan în raport cu evoluţia ulterioară a liricii noastre", ea fiind astăzi cunoscută doar ca autoare a unor versuri pentru copii. Contribuţia sa la începuturile liricii româneşti moderne nu poate fi ignorată.

Structura studiului monografic este echilibrată şi clară, căci după capitolul intitulat edificator *Repere biografice*, întreaga atenţie este focalizată asupra *Activităţii literare*, autoarea departajând aici *Creaţia lirică* şi *Creaţia pentru copii* de *Traduceri* şi de *Revista „Năzuinţa"*, acestora urmându-le capitolele *Concluzii* şi *Bibliografia* finală, eficientă şi ea prin modul grupării titlurilor, susţinând caracterul ştiinţific al lucrării. În debutul studiului ei monografic *Elena Farago. Viaţa şi opera*, Ada Stuparu trece în revistă ediţiile cele mai importante, între care una datorată lui C.D.Papastate, colaboratorul direct al poetei. Sunt analizate şi studiile exegezei de care s-a bucurat Elena Farago de-a lungul timpului. În critica literară de prim plan, ea nu a scăpat atenţiei celor mai sonore nume ale domeniului. Ada Stuparu urmăreşte traiectoria afirmării în timp a poetei. În 1906, când îi apărea volumul *Versuri,* a fost apreciată de către Ion Gorun drept „prima doamnă" a poeziei române, remarcate fiind farmecul şi desăvârşirea formei. O nuanţare va face N. Iorga când descoperă în Elena Farago o poetă cu "idei şi ştiinţa formei". Istoricul literar, G.Ibrăileanu o consideră continuatoarea marii poezii, începând de la M.Eminescu, G.Coşbuc şi Al.Vlahuţă până la Oct.Goga. Aflată constant în atenţia evaluatorilor creaţiei literare contemporane, poeta de la Craiova este apreciată superlativ de către E.Lovinescu, care o declară drept „singura femeie care scrie la noi". Se poate afirma că poezia lirică a Elenei Farago a întrunit sufragiile celor mai importanţi istorici literari, dacă avem în vedere că la Iaşi C.Ciopraga considera că pentru două decenii, ea „reprezenta poezia feminină aproape în exclusivitate". Chiar şi Liviu Rebreanu i se adresa elogios, spunându-i Elenei Farago: „Eşti poetă mare", cu versuri de o rară delicateţe şi adâncime. Mai târziu, în funcţie de grila altui anotimp al receptării poeziei, istoricul literar Al. Piru o stigmatizează, socotind-o "de necitit astăzi". Între contemporanii noştri, Al. Cistelecan o numeşte "prima doamnă a poeziei" în ordine cronologică, întrucât prin ea "poezia feminină iese din diletantismul de salon şi din veleitarismul sentimental rimat, trecând, practic, de la bovarismul liric al inimii la estetica unui

[3] După cea a lui C.D. Papastate, *Elena Farago (monografie)*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1975.

sentiment." Iată explicabilă şi implicarea Adei Stuparu, care cu discreţia şi temeinicia lucrului bine făcut propune, ca atare, o reabordare a creaţiei Elenei Farago, gest critic prin care "o nouă cercetare poate să o repoziţioneze, în raport cu realizările epocii sale, dar şi cu contextul liricii româneşti, la ale cărei începuturi a contribuit." Publicată la mai bine de o jumătate de secol de la stingerea ei, o reevaluare critică a ceea ce este peren în creaţia unei poete de o asemenea sensibilitate autentică este cu totul necesară, ca reper pentru cei ce doresc să înţeleagă evoluţia lirismului românesc.

În cele câteva *Repere biografice* din monografia Adei Stuparu, se trasează liniile destinului Elenei Farago (1878- 1954), care a avut "viaţă de roman, subiect de dramă"cum afirmase I.L.Caragiale, în familia căruia ea a ajuns în tinereţe spre a se ocupa de cei trei copii ai scriitorului. Apoi tânăra se căsătoreşte cu Francisc Farago, un "intelectual cu prestanţă", care îi ocroteşte devenirea artistică, debutul ei făcându-se în 1902 cu poezia "Gândul trudiţilor" în *România muncitoare,* ea împărtăşind ideile socialiste ale soţului. Elena Farago devine colaboratoare a revistei *Sămănătorul* sub direcţia lui Nicolae Iorga, unde ea semnează cu pseudonimul Fatma. Va da poezii şi la *Luceafărul* lui Oct. Goga şi O. Tăslăuanu, la *Făt-Frumos,* publicaţie condusă de Emil Gârleanu, şi la *Ramuri* din Craiova. Atunci când se stabileşte în anul 1907 cu familia la Craiova, poeta îşi va aduce aportul la animarea atmosferei culturale a Băniei, neezitând să găzduiască şedinţe de cenaclu în propria casă. În curând ea face parte din conducerea Cercului cultural al Craiovei. Decizând să slujească viaţa culturală a Craiovei, după ce a administrat Fundaţia Aman, ea înfiinţează o Universitate liberă, unde organiza conferinţe susţinute de mari personalităţi ale artei. Aşa cum apreciază Ada Stuparu, anul 1922 aduce un apogeu al activităţii ei obşteşti, întrucât grupul de intelectuali cu care colabora editează revista *Năzuinţa* în care sunt promovate timp de şapte ani mari nume ale culturii locale şi naţionale. În 1936 ea înfiinţează Societatea Scriitorilor Olteni; şi apoi în revista *Gând şi slovă oltenească* în 1938 i se dedică la 60 ani un întreg număr, ea fiind declarată „decană a poeziei feminine române". Perpessicius vedea în Elena Farago „vestala neobosită a focului sacru".

În plan social se angajează cu toată însufleţirea, gata să înfrunte primejdii politice majore, în acţiunea de ajutare a ţăranilor năpăstuiţi de răscoala anului 1907. Volumul ei *Şoapte din umbră* primeşte Premiul Academiei Române, căruia îi vor urma alte câteva semne de recunoaştere a valorii sale. Preocupată să fixeze toate paradigmele existenţiale ale scriitoarei, Ada Stuparu o prezintă nu numai ca o creatoare ci şi ca traducătoare de poezii, activitate ce completează spectral modul cum Elena Farago înţelesese să se implice activ în viaţa culturală a epocii.

Provenită ea însăşi dintr-o familie cu 7 copii, care vor fi împrăştiaţi pe la rude după moartea prea timpurie a celor doi părinţi, Elena Farago

adoptă un băiat, pe Mihnea, în 1907 şi naşte în 1913 pe Ana Virginia, Cocuţa. Aceasta s-a constituit drept baza sufletească a orientării poetei spre lumea copiilor, cărora le dedică cele mai inspirate versuri. Dacă am considera fie şi numai faptul că acum, la început de secol XXI, prin sensibilitatea lor vibrantă şi miezul educativ, poeziile pentru cei mici ale Elenei Farago continuă să susţină eşafodajul formării noilor generaţii, am putea afirma cu tărie că rostul ei în lume este împlinit. În cele cinci cicluri de poezie pe care le-a publicat, respectiv *Versuri* (1906), *Şoapte din umbră* (1908), *Din taina vechilor răspântii* (1913), *Şoaptele amurgului* (1920) şi *Nu mi-am plecat genunchii* (1926) , iubirea este pivotul tematic al creaţiei sale lirice, tonalitatea dominantă regăsindu-se în versul „fără hohot, nici suspin". Discreţia, ce determină, printr-o specifică logică destinală, coborârea trăirii sale la şoaptă şi chiar la tăcere, ţinea de datele personalităţii sale şi de felul cum îi fusese dat să treacă prin timp. „La Elena Farago iubirea se profilează mai cu seamă ca o aşteptare – va constata Ada Stuparu – sau o neîmplinire, iar prezenţa fiinţei iubite (adorate chiar) este marcată, de cele mai multe ori, prin absenţă, în cel mai bun caz profilare în vis." Desigur că un gen de poezie a visării, ca pandant al iubirii spiritualizate, tipic liricii feminine, nu-şi găseşte uşor cititori în neliniştitul început al secolului al XXI-lea românesc, dar discuţia provocată de conceptul literaturii feminine, trecut prin opiniile lui Eugen Lovinescu, George Călinescu şi, mai apropiat, ale lui Eugen Negrici, este edificator sintetizată de Ada Stuparu, care fixează clar şi particularităţile tehnicii de construcţie a versului la poeta din oraşul Bănici.

Punctul de sosire în cercetarea monografică de faţă este literatura pentru copii scrisă de Elena Farago, care în vers şi proză sau în texte pedagogice a venit în întâmpinarea tinerelor generaţii. Poate că în acest vârf de săgeată care a străbătut timpul cu cea mai mare hărnicie, stă astăzi misterul dăinurii poetei, pe care o recită cu versurile unor texte ca *Motanul pedepsit, Căţeluşul şchiop, Gândăcelul* şi *Doi fraţi cuminţi* cei mai sinceri dintre cititori, copiii.

Never alone

I'm not unhappy
Just because, after all,
I can see the Good Lord
Everywhere around me.
And
I can see Him everywhere around me
Just because
I have used all my tears/ Nothing but
To find out the Good Lord
Just inside.
After all, I am here, I'm alive...
The Good Lord has blessed me
With a third eye...
I can see on the darkness,
I can cry, on the light,
I can smile, after all.
Just because when I love,
When I'm bad, when I'm good,
When I dream, when I die,
The Good Lord is just here,
Just inside.
He is keeping His eye
On me, on my children,
On my way,
On my why,
He is very upset
Only when, after all,
I'm too tired to go on
I'm too lazy to try,
When I'm losing Him
And I'm asking to die.

MIHAELA MALEA STROE

„Conștiința tragică eminesciană”

Mi-e greu să scriu despre cartea Biancăi Osnaga acum, după ce autoarea a trecut vămile văzduhului, să vorbească îngerilor și luceferilor despre Eminescu și poate chiar să stea la taifas cu bădia Mihai. Dar, prin ce a scris, desigur rămâne printre noi, la timpul prezent.

„Conștiința tragică eminesciană” – teza de doctorat a Biancăi Osnaga, publicată la Editura Eikon în toamna lui 2014, lansată la Târgul de carte din București și premiată la Festivalul literar *Mihai Eminescu* defășurat la Suceava (13-14 ianuarie 2014) – este o carte scrisă temeinic, așa cum rar se mai întâmplă azi, o carte scrisă cu inteligență, cu dragoste, cu înțelepciune și cu mult curaj. Spun „cu mult curaj” deoarece această carte vine „în contra direcției de azi în cultura română” cum ar zice Titu Maiorescu. Este firesc, întrucât preocupările Biancăi în ceea ce privește creația eminesciană nu sunt de ieri - de azi, ci chiar din vremea studenției clujene, ca discipolă a Ioanei Em. Petrescu, dascăl devotat care a știut să insufle studenților dragostea și prețuirea pentru moștenirea literară lăsată nouă de Eminescu. Studiul amplu al Biancăi Osnaga se opune tendințelor actuale de marginalizare și minimizare a creației eminesciene (un barometru în acest sens pot fi manualele școlare care alocă tot mai puțin spațiu poeziei și prozei eminesciene, dar și exprimările publice ostile ale unor contemporani cu nume sonore, contaminați de virusul periodic al negării valorilor).

Cartea mai are o virtute: este frumos scrisă, cu sensibilitate, dar și cu o ireproșabilă acuratețe științifică, într-un echilibru demn de scrierile clasice. Autoarea combate cu autoritate „clișeele” statornicite de-a lungul timpului în receptarea creației eminesciene („Între clișeele acestea, cel mai strident este cel de *poet pesimist*, asociat, uneori, cu acela de *geniu* sau de *bolnav*, de *poet-filosof*, de *ostracizat al societății opace* la suferința lui etc.”), începând de la Gherea, continuând cu Ovid Densușianu, Pompiliu Eliade, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Garabet Ibrăileanu, Ion Petrovici, Panait Cerna și alții. Bibliografia critică este extrem de bogată, iar Bianca Osnaga analizează minuțios toate nuanțele care apar la diverși receptori în privința pesimismului eminescian – fie că este vorba de pesimism intelectual, filosofic ori psihologic. O atenție sporită este rezervată „literaturii critice și istoriografice relativ recente”, respectiv: G. Călinescu, Liviu Rusu, Constantin Ciopraga, Ion Petrovici, C. Noica, Tudor Vianu, Ioana Em. Petrescu, Mircea Zaciu, Irina Petraș, Ovidiu Moceanu, Petru Creția, Caius Dobrescu și alții.

Corelând pesimismul cu tragismul, din perspectivă peratologică, Bianca Osnaga demonstrează, pe un fundament filosofic solid care îi vizează pe Schopenhauer, Nietzsche, Unamuno, L. Şestov, D. D. Roşca, Liiceanu – ca să amintesc aici doar câteva nume dintre cele prezente în lucrare – că Eminescu nu este un pesimist pasiv, nu este nicidecum un resemnat, un „nepăsător", cu sensul de indiferent, dimpotrivă, este o conştiinţă lucidă, tragică aşadar, în permanentă confruntare cu limita, este un revoltat, „nepăsarea" („nepăsare tristă", „spectator ca la teatru", „nepăsător şi rece" etc.) fiind, la el, sinonimă cu detaşarea care limpezeşte privirea şi adânceşte suferinţa. Or, spune autoarea referindu-se la ipostaza poetului conştient de propria valoare, conştiinţa tragică „se atestă ca împlinire a destinului prin sacrificiu", iar Mihai Eminescu ilustrează din plin aforismul lui Blaga prin care poetul şi filosoful din Lancrăm identifică „existenţa creatoare" unei „existenţe eroice".

Satira, poemele de atitudine („Scrisorile", „Împărat şi proletar", „Junii corupţi" etc.) nu sunt doar expresia dezamăgirii individuale în relaţia cu societatea, Eminescu, arată Bianca Osnaga, „e răscolit de orice formă de impostură, de nedreptate, de disprețuirea valorilor sau de falsificarea lor, de ruptura între generaţii, de mimarea patriotismului, de batjocorirea iubirii şi a memoriei eroilor sau a personalităţilor culturale, de sărăcia spirituală a tineretului şi a poeţilor mediocri sau de mediocritate în general. Îl apăsa teribil neputinţa cuvântului său de a schimba ceva din toate acestea. Dar insista, insista cu mai multă vehemenţă, uneori sleit de forţe, apoi vituperând". Sau: „Eminescu s-a aflat într-un război continuu cu tot ce contrazicea ideea lui de *perfecţiune* – adevăr, dreptate, onestitate, frumuseţe, ideal. Maturizarea lui s-a produs, ca la fiecare om lucid, cu durere şi cu pierdere. O pierdere mai gravă, însă, pentru că, poet fiind, ziarist fiind, *el era conştiinţa celorlalţi,* când ceilalţi nu-şi conştientizau precaritatea, sărăcia morală şi spirituală". Pentru a asigura cuvenita înţelegere a „conştiinţei tragice", Bianca Osnaga delimitează *tragicul*, în sens filosofic, de înţelesul deturnat al cuvântului – în planul cotidian, unde a devenit sinonim catastrofei, nenorocirii, dezastrului. Conştiinţa tragică nu poate aparţine decât stării de excelenţă, nu poate aparţine decât unei personalităţi excepţionale „ale cărei trăsături majore sunt noblețea, altruismul, spiritul de sacrificiu, forţa de a înfrunta răul suprem, voinţa, integritatea morală, eroismul. Această fiinţă excepţională nu poate opta *decât* în spiritul acestora, chiar dacă are mai multe soluţii". Acesta este Eminescu: „erou civilizator", „spirit daimonic", fiinţă mereu trează şi activă, nicidecum un pesimist incapabil să tenteze limitele. Bianca Osnaga l-a înţeles pe Eminescu şi l-a receptat în acest registru întrucât ea însăşi aparţine familiei conştiinţelor tragice.

DANIEL MEYER-DINKGRÄFE

Jean Bodin, *Reiß doch die Tür nicht so*

Much academic writing displays a high level of intellectual sophistication. Much creative writing demonstrates the author's mastery of skills. Without these qualities, neither academic nor creative writing can even be good. It is, however, when the writing comes spontaneously and organically from the heart that it gains the potential to be great. Good, intellect-fuelled academic and creative writing can be described in much factual detail, and can, therefore, be judged calmly and objectively. Writing that comes from the heart allows us to experience it, which is so much more than merely understanding it – understanding may be part of that experience, but need not be. Understanding might even be limiting to the experience – holding the experience captive to its own level or layer, preventing experience to follow the depth of the academic or creative writing from which the writing was created and to which it wants to, can, and should, lead the readers in their experience of the writing.

In 2007 I edited the Festschrift for Heinz-Uwe Haus. I realized then, and saw that the other contributors to the book realized as well, each in his or her own terms, the extent to which Haus's academic writing, and his practice as a theatre director, are fuelled by the heart. The heart encompasses the intellect and makes its achievements so much richer, so much more complete, in the best possible sense of *holistic*.

I am now writing about Haus's latest collection of poetry accompanied by drawings (or drawings accompanied by poetry!), published under the name of Jean Bodin, *Reiß doch die Tür nicht so* (Edition Lulu, 2015). The long preamble is essential to set the scene for the "review". I use the term in quotation marks as it does not capture fully what this book is due in terms of what I am attempting here. If the heart has its own layers of depth, surely the material in this collection must be considered to have come from the heart's very core.

Brief bursts of poetry alternate with drawings. The poetry is sharp, witty, focused, finely chiselled, with the same atmosphere of dense determination that is characteristic of Haus's theatre productions. All poems have been inspired by the life, illness and death of Haus's late wife, and the aftermath of that loss. How could this be more personal? There are passages in the aphoristic poetry that carry this meaning in experiences from daily life, known to Haus, alive in his memory, which allows it to come alive for us – not that we necessarily learn about what those words meant for Haus, or his late wife. In a beautiful way, Haus's poetry reaches beyond that more superficial level of poetry; our minds are transported, through his use of juxtaposition, contrast, surprising turns, and the abstract nature of the words, beyond meaning into sound. From that abstract level Haus then plunges us into more immediately recognizable contexts, which at times provide more manifest meaning to earlier material that now gains a further layer, in addition to that of abstraction, shimmering in newly seen colours. Each reader needs to encounter this playful and very serious, multi-layered, multi-dimensional creation of their own terms – it is for this reason that I share part of my own experience of the collection without quoting any lines directly.

I am used to write about the written word and performance. The collection under discussion here, *Reiß doch die Tür nicht so*, combines poetry with drawings. The poetry's sharpness dispels the superficial emotionality of nostalgia or sentimentality, and thus gets us even closer to the core of loss and grief of bereavement. The poetry allows depth from a distance – that distance for me is enhanced by the drawings. The distance allows catharsis for readers who have experienced the emotions that inspired the poetry and drawings – for those who have not encountered such emotions in their own lives, it brings them closer as a possibility, and develops empathy (as opposed to pity!).

I hope, with this "review", to have done justice to the work under discussion, and to help readers find their own way to and encounter with the collection.

Daniel Meyer-Dinkgräfe studied English and Philosophy at the Universität Düsseldorf. In 1994 he obtained his Ph.D. from the University of London. From 1994 to 2007, he was Lecturer and Senior Lecturer in the Department of Theatre, Film and Television Studies, University of Wales Aberystwyth. Since October 2007 he has been Professor of Drama at the Lincoln School of Performing Arts, University of Lincoln. He has numerous publications on the topic of "Theatre and Consciousness" to his credit, and is founding editor of the peer-reviewed web-journal *Consciousness, Literature and the Arts* and the book series of the same title with Brill | Rodopi.

The Blackbird from Beyond

I had two bodies, one for the day, the other one for the night,
I was a branch of happenings,
dragons could exist.

The blackbird was providing the inside, a ringing moss from beyond.
I had countless and shining skins,
the stems of the night were growing carelessly,
the pellicle of the day had no skinned elbows.

Mellow fruits were rocking her eyes under stars.

Now I have only one body, one skin,
my soul ripened with happenings,
world hasn't become softer, but got covered with fur,
a blind marrow boils the earth forgotten over the world,
night lays light collars,
with no ropes oil flows through people.

He who departs does not measure things with his eyes
he who is late is not welcomed with stars.

A strange wedding ceremony takes place in the sky
bridegrooms and brides pay with silver coins,
oblivion has salted roads,
whose secrets have caught a hoarse echo?

The good-hearted is put up for auction together with the snow gift.

World hasn't become softer, but got covered with fur,
dragons do exist.

The cat turned sandy since she lurks,
the blackbird grew old while listening to the echo from beyond,
triumphant as another light.

Her velvet doesn't hurt...

She eats from my hand, from their creative vault
Preparing us for a dream.

Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu

Un vers

Mai aveam de scris un vers
dar ai plecat, așa-i ales.
Între noi, cuvinte grele și ploi,
mângâierile și nopțile în doi.
A rămas cafeaua aburindă,
chipul tău trist, în oglindă,
cartea deschisă la pagina 43,
tristețile curg pe alei.
Te-așteaptă la ușă Labrador,
latră mereu și lui îi e dor.
Poate-ntr-o zi o să te-ntorci
și florilor lacrimi le storci.
Cheia o las unde știi.
spune-mi iubitule, vii?

Ești departe

Ești departe,
nu ești lângă mine,
pune-ți fularul și
căciula așază-ți-o bine.
Bea un ceai cald,
cu multă lămâie,
la cafeneaua din colț,
unde barmanul te știe.
Ai grijă, să nu aluneci,
e gheață,
crivățul te arde pe față.
Când te întorci,
te aștept cu un vin cald.
În șemineu, lemnele ard.
Labrador te caută prin casă,
doarme doar pe pătura
de tine aleasă.
Am primit un brad.
Când vii, o să-l ornăm.
Sub cetina verde,
colinde-o să- nălțăm.

Prin stele cu gondola...

Prin stele cu gondola tomnatici călători,
Aşternem la răscruce visări mirobolante,
Trudindu-ne la vâslă, culegem dintre sori,
Adesea, printre pietre, candide diamante.

Le cernem de nisipuri, cărând aluviuni,
Extensia luminii zideşte curcubeie,
Iluzii prohibite, spălate de furtuni,
Se-avântă către ceruri, plutind ca nişte zmeie.

Pe creste de-ntuneric purces-am osteniţi,
Dar licărul speranţei ne creşte-adrenalina,
Cu soarele pe tâmple – urmaşii de samniţi,
Săpând în răsărituri, percepem cornalina.

Prin stele cu gondola, apaticii fugari,
De umbre şi de scâncet ni-e plină odiseea,
Cu soarta în atele, vremelnicii hoinari,
Accedem nemurirea, râvnind Casiopeea...

Drumul spre mine

Pe drumul spre mine mai şchioapăt puţin,
Mi-e glezna strivită de marginea gropii.
În sufletu-mi ars – chinuit beduin,
Pustiul de vise-şi adună azi snopii.

Umbrela de gânduri m-acoperă-ncet,
Păşesc temător sub plăpânda corolă.
Prin resturi de clipe-o potecă de-ascet –
Confuză, constat că posedă parolă.

Pe-o altă cărare subtil mă strecor,
Bizar, mă pătrunde-un deşert de tăcere,
M-apasă lent cerul din noul decor,
Din creştet coboară şi până-n viscere.

Un drum către mine încerc să găsesc,
Smerită de umbra plutind pe cuvinte,
Dar corbii durerii barbar mă lovesc,
Am ceaţă pe gene, nu văd înainte...

O altă zi, o altă noapte

O altă zi, o altă noapte
căldură șiroaie-n răsfăț
peste nisipuri albastre
o preumblare lunară
lucitoare grămezi
din lemn împletit
înserate în șorțuri de pini
pe plaja cu arcuri
dune mărunte, dune uriașe
căldură cu clopoței
O altă zi, o altă noapte

În maquis arțari
se petrec la mal tulburat
abalone absconse
în nisipuri albastre
forme din lemn chinuit
stau reazem și țintă
ibisul conturat de maree
ciugulește șorțul de frunze
bolți din dune pe plajă
căldură cu clopoței
O altă zi, o altă noapte

Absolutul, un alt vis

Absolutul, un alt vis -
Balanță între ziuă și noapte
vis fragil de soare și ploaie
zămislit în format algebric
ferestre deschise-n albastru –
fantome de arbori în absolut,
meșteșuguri subtile și grafice
în costume de acrobați
stoluri după stoluri din exil
în lumea de vis și ninsoarea de flori
Absolutul, un alt vis -

Psalmi

Până când ochiul nu ia foc/ Dumnezeu nu poate fi văzut
până când urechea nu ia foc/ Dumnezeu nu poate fi auzit
până când limba nu ia foc/ Dumnezeu nu poate fi numit
până când inima nu ia foc/ Dumnezeu nu poate fi iubit
până când mintea nu ia foc/ Dumnezeu nu poate fi cunoscut.
T. S. Eliot

1. drumul eşti Tu

drumul eşti Tu
Doamne
sub pleoape
flăcări de fructe
curg

lumina
mă atinge
ca o sabie de aer

acum şi aici
tălpile mele cresc rădăcini
pe cărarea spre Tine

2. de neatins

de neatins eşti
Doamne
dar Te simt în păsările nopţii
şi-n tăcerile sângelui

în arşiţa buzelor
când transparenţi coborâm
sub rădăcinile ierbii

de neatins eşti
de neatins

3. aspră singurătate foşnet

aspră singurătate foşnet
al harfelor serii

auzul mi-e leagăn
mormânt din care se iscă
iubirea

4. tăcerea Ta mi-a auzit şoapta

tăcerea Ta mi-a auzit şoapta

căderea ultimului pas
e clopotul ce-mi
bate
în tâmplă

YOHANES MANHITU s-a născut la 24 mai 1976, în Sunu, Indonezia. Este scriitor și traducător. Locuiește în Yogyakarta. A studiat limba engleză la *Nusa Cendana University* din Kupang. A lucrat ca translator și ca interpret pentru engleză, indoneziană, tetum, și dawan. A scris poezie, nuvele, articole de specialitate și a participat la elaborarea unor dicționare. Dintre cărțile sale de poezie publicate amintim *Sub la Vasta Ĉielo*, în esperanto (Australia, 2010) și *Nenomatne Nbolen*, în dawan (Indonezia, 2009). Poeziile sale au apărut în diferite limbi în reviste literare digitale sau tipărite, printre care *Jornal Semanal Matadalan*, *Pos Kupang, Seputar Indonesia* (Koran Sindo), *Wawasan* și *Jornál Semanál Matadalan*. Poeme ale sale au fost publicate în mai multe antologii colective în Indonezia, Portugalia și Spania. Unele dintre poemele sale în esperanto i-au apărut in *Beletra Almanako* (SUA), *La Karavelo* (Portugalia), *Esperanto en Azio* (Japonia), *Sennaciulo* (Franța), și *Vesperto* (Ungaria). Povestiri i-au apărut în *Pos Kupang* daily și în *Santarang*, în indoneziană, și în *Jornal Semanal Matadalan*, în tetun. Sub pseudonimul John Manhitu, a tradus un roman al scriitorului Nusya Kuswantin în engleză (*Lasmi*; *A Woman Called LASMI*). Eseuri și / sau articole despre limbă și / sau literatură i-au apărut în *Pos Kupang* daily, *Timor Express* daily, *Santarang*; *Intisari*, și *Beletra Almanako* (USA).

Vii amintiri

Vii amintiri rămân în mine
ca o imagine în oglindă,
şi le păstrez cu atâta grijă.
Fie ca timpul să nu le şteargă!

În fiecare dimineaţă în lume,
trec continuu noi ore lungi,
dar aceste amintiri încă
sunt vii şi tu eşti în mine.

Mâine este încă un mister.
Fie ca soarele să ne salute!
Tu vei continua să trăieşti în mine
chiar dacă nu va ieşi soarele.

Floare de ieri

Îţi spun că avea un boboc de trandafir
ce parfuma grădina inimii mele.
Dar într-o după-amiază, a dispărut din vedere
odată cu apusul de soare atât de tăcut.

Au trecut câţiva ani şi ştim asta.
Grădina nu mai există şi nici paznicul
care aşteaptă picături de ploaie –
pe cele care tocmai sărută pământul.

Prezentare şi traducere din spaniolă
de Elena Liliana Popescu

MUGURAŞ MARIA PETRESCU

George Filip – 77 *

George Filip is one of the most disconcerting poets, for the mere fact that he does not write in a conventional way, but makes use of anonymous faces that appear and disappear from nowhere, manipulating them as if they were some hideous puppets, denuded by all that once could be *beautiful*. He acts on them with a cunning happiness, with a great skill and light hand thus making them spring out of a bitter pain which, paradoxically speaking, always directs itself against him. We wonder whether this *beautiful* really exists. And if it does, who is in the capacity of establishing its standards and on what grounds, when everything is nothing but a poetically depicted mask in a carnival, the real face of the things being hidden?

* Redacţia revistei noastre se alătură prietenilor şi admiratorilor poetului George Filip la frumoasa aniversare, urându-i noi succese pe mai departe în activitatea sa literară. La Multi Ani!

Infinite

there are not two infinites.
I only know the smallest one of them:
which has been dragging us along in all its legends
being its own and only enemy by then.
we overflow the children on the avenues
the doubtless sons of this greatest consensus
while Sun will burn us all from skies
giving a sense to our cadence.
let's go... go where?
we keep turning around ourselves
while this and only secret of life will interpenetrate
and on the tops of valleys we rotate.
the time has not the necessary time to measure us
because the time will hang the stars like earrings
when one brings life on earth the other one surely dies
and to the shores as pantha rei immigrates...
much too bewildered in this cave of life
reflected as the giant ants in mirrors
to the eternity we are the travellers
as HERE we have already reached the infinite.

Dancing with spring

dance me! it's most too beautiful.
we are young in this nice spring-tide;
discreet stars peep, when seeing us
beautiful and side by side.

dance me! it would be a pity
to run away from the given moment;
only waltzing through valleys of fancies
shall we find out that life is endless.

dance me! in your body
there hides a queen eternally;
for you I would recite a lot of poems being afraid
I might disturb your divine destiny.

dance me! my beautiful sweetheart,
in this waltz I would like you to count your steps;
I can feel I would fall asleep in a kiss
and that on my shoulders there fell down only green springs...

Translated from Romanian by Muguraş Maria Petrescu

Liviu Şoptelea, artistul mistagog *

La vârsta de 50 de ani Livu Şoptelea este un artist împlinit atât în ceea ce priveşte înţelegerea generală a noţiunii de împlinire aplicată la, şi reflectată în diversa lui creaţie artistică, aceasta implicând evoluţie, diversitate, maturitate conceptuală şi a mijloacelor de expresie, imaginaţie creatoare, s.a., cât şi în ceea ce priveşte receptarea sa de către marele public, dar şi în cercurile de profil.

Unul dintre factorii care fascinează în arta lui Liviu Şoptelea este elementul de taină. De la icoanele de la început până la „îngerariile" de acum, privitorul vede imaginea, dar vede şi dincolo de ea, simte mesajul, dar acesta este deschis spre o tot mai adâncă înţelegere. Din caracterul transcendent al acestei arte rezultă şi dimensiunea ei filosofică, aceasta fiind legată de posibilitatea unei continue interpretări ce obligă privitorul la gândire critică şi prin aceasta la implicare.

Aşa începe dialogul între artist şi admirator, aşa devine artistul un pedagog şi mai ales un mistagog ce-i sugerează şi împrumută „cititorului" său o viziune specială aspura lumii şi vieţii, şi mai ales asupra realităţii metafizice.

Liviu Şoptelea este un astfel de artist.

* Redacţia revistei noastre se alătură prietenilor şi admiratorilor artistului Liviu Şoptelea la această frumoasă aniversare, urându-i noi succese pe mai departe în munca sa de creaţie. La Multi Ani!

Hei!

Aş vrea să povestesc acum despre un tip pe care-l ştiu.
Cu ochelari, (rama e verde crud) conduce-un Opel vişiniu
Spre Cucorăni mai nou, nu la popas, în sat între coline
Are şi-un câine – umbra lui. Dar n-are atelier. În fine…

Chiar pare derbedeu câteodată! A reuşit să leviteze peste noapte
tocmai acolo unde poţi avea o altă inimă, de mere coapte.
călare pe o bancă dintr-un parc, din alt judeţ, din alt oraş
Şi asta fără laser, fără motocicletă şi fără vreun ataş!

Ca pe bănuţi, din buzunare, aruncă-n jur mereu nebuni de fluturi
prin noi şi peste noi, plutind cu aripi grele pe-albastrul ce îl scuturi
Şi-odată toţi se-agită şi se prefac apoi în fum de reci înfrângeri
ce zboară lamentându-se "Câţi îngeri! Câte mii de îngeri...!"

Şi tu străine calci pe îngeri, mereu rupând o pană între tocuri
când vântul inimii flămânde vă face mii şi mii de mofturi
doar timpul le măsoară şi vinde candoarea lor întârziată
uitând că va veni şi ziua aceea. Ce n-o ştim. Deocamdată….

Asta e tot ce-am vrut să povestesc despre un tip pe care-l ştiu
şi îl văd seara postând pe facebook ori mâzgâlind la vreun crochiu.
Un tip normal, un tip ce-adună îngeri la noi în casă iarna
Ori face şi desface expoziţii, sau tabere la Varna.

Hm… m-am luat cu vorba, dar spun ceva acum să vă dau gata!
Ştiţi, tipul ăsta cool, cu vestă şi codiţă, cu ceas la buzunar, e tata.

Lumina Lină

Ne-au plecat umbrele de mână,
Oleac-au mers, apoi s-au despărțit,
Și-un orb din pădurea bătrână
În vecii vecilor le-a miruit;

Așez cuvintele pe mușchiul din pădurea
Din care toți copacii au plecat;
Pe-un colț de amintire doare - aiurea,
Gustul unui păcat nevinovat;

Trosnesc, trosnesc tendoanele la vin
Cu care noroceam păcatul,
Mai cade var din zâmbet de pelin,
Mă ninge-n gânduri tot asfaltul;

Destul m-am închinat la suferință,
Domnul mi-a dat acum Lumina Lină;
Seva pământului devine iar ființă...
Bine-ai venit, femeie fără vină!

M-am spovedit

M-apasă caii timpului pe gânduri,
Mă doare-o rană ce s-a vindecat,
Răstorn pe coala albă vreo cinci rânduri,
Spovedindu-mă de-un nou păcat!

Trupul cerbos mă tremură în frunze,
Păşesc nehotărât în nevoia divină,
Ce îți mai tremură sărut pe buze!
Tu, floarea mea, o, tu, Lumină Lină!

Mi-a fost păscută iarba de herghelii de ani,
Mi-a fost înjunghiată lama de la coasă,
Mă doare că se vând sentimente pe bani,
Și nu mai este albă rochia de mireasă....

IOAN GÂF-DEAC

Despre unitatea elementară a emoţiei poetice

Experienţele emoţionale poetice se caracterizează prin diferenţe formale.

Potenţialitatea ori intensitatea unei emoţii poetice nu sunt îndeajuns pentru afirmarea integralităţii experienţei acesteia.

În fapt, poezia este prilej de adeziune la un mediu în care se regăsesc experienţe emoţionale, însă nicidecum tangenţele ori ataşamentul procesual în cauză nu este normativ, ori bazat pe potenţiale, imaginare criterii.

Problematica se focalizează pe reguli formale, situaţie în care articulările „limbaj-comunicare" şi „estetic (frumos)–expresiv" se împlinesc, apar în concretizări percepute.

Rezultă, în context, o anume energie poetică într-un complex energetic emoţional.

Este posibil ca oriunde s-ar întâlni o experienţă emoţională poetică să se ivească, implicit, o reprezentativitate estetică, aferentă frumosului convenţional acceptat.

În acest cadru se paote discuta dacă există sau dacă se reţin experienţe emoţionale poetice *urâte*, izvorâte din trăiri anacronice, anormative.

O unitate experienţială emoţională poetică este de natură elementară *frumoasă,* în sens convenţional acceptat, asumat.

Ne-poezia ar putea, până la urmă, găzdui experienţe emoţionale în oglindă, considerate mimetice, cu rezervă/ valenţă neasumabilă de căutare a ne-frumosului.

De aceea, afrontul poetic contemporan adus în exterioritate cu ajutorul poeziei groteşti, declarative prin intermediul aşa ziselor poezii, declamatice, constatative prin anormativităţi, se regăseşte în paginile diferitelor reviste/ publicaţii literare ca expresie a validării existenţei non-poeziei.

Ca atare, chiar valorizările în domeniu devin relative/ relativizate.

În lumea poetică nu este încă suficient, mai limpede definită, conturată elementaritatea cunoaşterii din experienţele emoţionale frumoase.

Pe baza manifestării stimulilor de naştere a trăirilor emoţionale poetice, apar reacţiile subiective asumative ale experienţelor asimilate cu obiectele generale de suport material experienţial.

De aceea trebuie recunoscută teza că nicicând poezia nu este *apriori,* – ci *aposteriori* oricărei emoţii poetice care, în fond, *a fost* trăită.

Poezia devine, astfel, sinteză a evaluărilor/ judecărilor *a-posterice*.

Tipul de sinteză de mai sus este superior sintezei dintre intuiţie şi emoţie sau experienţă emoţională care ar urma să fie clădită contemplativ în poezie. De aceea, pentru poezie încă nu se pot formula ori contura, materializa unităţi elementare contemplative prin delimitări distincte procesuale ori fenomenologice.

Unitatea kantiană a multiplului ar sugera că undeva în profunzimea lumii poetice, elementaritatea ar putea exista, însă ne îndoim că emoţiile/ trăirile/ experienţele emoţionale poetice ar putea dăinui în infinitezimalitate.

Nu există în înfăţişările poetice molecule, atomi etc. ai emoţiei.

Prin similitudini, acelaşi traseu kantian al problemei elementarităţii, cu potenţialitate incipientă s-ar adapta în poezie, pe interfaţa dintre o unitate de unităţi teleologice, ca o unitate de unităţi sistematice.

Direcţia vieţii poetice este fixată de emoţii şi afecte, însă poetul nu este întotdeauna pe deplin cunoscător al liberei sale dezvoltări, şi ca atare, sensul vieţii poetice proprii rămâne cel de afirmare declarativă pentru sine.

Unitatea elementară de cunoaştere poetică devine, în context, *aperceptivă*, aceasta fiind cauza obiectivării dezvoltării atracţiei poetului faţă de actul creaţiei.

Dezvoltarea liberă a sinelui este acoperită de tensiuinile triviale ale mediului societal.

Exemplificativ, în România, în literatura poetică autohtonă, ieşirile ne-estetice din platou se datorează crizei conştientizării potenţialului de regăsire de către poeţi a liberei dezvoltări a sinelui lor.

Activarea unei experienţe/ trăiri emoţionale poetice – considerată vitală – suferă de inconsistenţa clasificărilor/ ierarhizărilor poziţionale în conştiinţa societală, atâta timp cât contemplaţia poetică generală este neangajată/ neangajantă, respectiv dezinteresată de avans spiritual.

Supravieţuirea emoţională poetică se poate realiza cu ajutorul cuvintelor pure.

Deformările sensuale din fiecare cuvânt omenesc dau ocazii la speculaţii/ alunecări găzduite în spaţiul de după ecranul poetic metafizic, devenit deja trivial, obişnuit.

Liber în Labirint

Patru dimineți
Și trei
Nopți,
Cât am stat
În New York,
Am visat!
De o săptămână
Am venit
Acasă
Și tot visez,
Delirez
Am ajuns la trapez
Liber,
Triplu salt mortal
Peste New York-
Babilon-
Labirint.

Postume

Poți avea un nume
Și un prenume
Eventual renume.
Cuvintele nu se îmbracă
În costume.
Nu toți rămân în postume.

Nu mai sunt scriitor!

Oriunde, în lume,
Să ajungi scriitor
Nu-i un lucru deloc ușor
Trebuie să ai, dacă nu har divin,
Măcar talent puțin
A existat și o Școală de scriitori
Pețitori de cuvinte rare
Metafore-n floare.
S-a renunțat la idee,
Era una comunistă...
În capitalismul de tranziție eternă
În țara mea de dor
Să ajungi, azi, scriitor
Trebuie să fi infractor!
Tunuri financiare babane
De milioane,
Dolari, nu lei de amatori,
Vacanță de creație, după gratii,
Doi-trei ani
Evrica!
Românii
Au descoperit explozia literară
Patru-cinci cărți într-un an,
Pe cap de șnapan,
Care nu fac niciun ban
Dar atârnă greu în ani de Libertate.
Curând,
În Românica mea de suflet,
Academia își va ține Colocviile
În pușcării.
Până la Nobelul pentru Literatură
Nu-i decât o aruncătură,
O țeapă de-un miliard...

Noii psalmi

Pulberea omenirii
de pe nisipul deşertului

pulberea vegetală
din râul lui Moise

cine trece pe drumul mare
cu alămurile deschise
şi praful ce îngreunează lumea

xxx

Cine este vrednic să salute
adunarea sfinilor
cine culege roşcovele
pentru popor.

neputinţa orbului
de a saluta pe Mesia

xxx

Adevărat, mi se spune
fratele lupilor
nu este fratele cel bun

cine primeşte la sân şerpii
este un învăţat hindus
şi vindecarea lui de venin
stă la mâna ucenicilor

xxx

La seceriş
cad spicele mari
la tăiere
unde neghina şi bulgării

în arendă stau o seamă de ucenici
având trebuinţă de iertare

xxx

Nu vă apropiaţi!
locuitorul este necunoscut
şi aburul fiinţei lui îi apără
casa

Aura înţelepţilor
de a jugări viţelul de aur.

xxx

Patru stele
se arată
deasupra oceanului.

patru ucenici
duc vestea

patru femei
duc în pântec pe Iacov

xxx

Nu vă opriţi!
în faţa celui din care iese Satana
ochii lui sunt înroşiţi
în focul Gheenei

cine iubeşte căţărătorul
de pe muntele Sinai
şi caprele lui
cu lapte amar de la iarbă amară.

Cuvântul cu trup

Cuvântul cu trup
piatră care deschizi cerul
vifor în Sodoma
ființă care nu arzi

cuvântul cu trup
mirosul de azimă
întărit pe chipul ucenicilor

deasupra mării roșii
cuvântul cu trup asupreşte
ochii pelerinilor.

Cuvântul fără trup

în Nazaret
există o trecere
dintre cuvântul fără trup
şi cuvântul cu trup

în Nazaret
măslinii au inimă...

Ioan

În inima ta stau toate împărățiile
toate chipurile îmbăiate în Iordan
şi sufletele rătăciților

Nu cunoşti frica. Te cațeri pe cuvântul ce vine
Să-i cunoşti măruntaiele

în suflet ai căutat trecerea
celui dinaintea ta
şi sabia împăratului te-a căutat prin tufişurile
pipernicite de căldură.

RADU THEODORU
Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România
Premiat al Academiei Române
Cetățean de Onoare al comunei Mirosloveşti – IAŞI
Reședința: „Grădiștea pe Argeș" com. Comana, jud. Giurgiu, cod poștal: 087058; tel./fax: 0246/28.40.29
Adresa din București: Drumul Taberei Nr. 14, Tr., ap. 74, sect. 6; tel. 021/745.13.50

Grădiștea „pe Argeș"
1 mai 2015

SCRISOARE DESCHISĂ
adresată

- Părintelui Profesor dr. TEODOR DAMIAN
  directorul revistei LUMINĂ LINĂ
- Criticului literar M.N. RUSU
  redactorul șef al revistei
- Domnului CREȘTIAN PĂSCU
  președintele asociației centenare „DORUL"
- Doamnelor, Domnilor din comunitatea românească din N.Y. energice și inimoși ai bisericii „Sf. Apostoli Petru și Pavel"
- Membrilor Asociației „DORUL"
- Membrilor cenacului literar „Mihail Eminescu"
- Editorilor și colaboratorilor revistei „LUMINĂ LINĂ":

cinstire, mulțumiri, recunoștință

pentru promptitudinea și generozitatea cu care ați răspuns solicitării privind sponsorizarea

TROIȚEI MEMORIAL
CETATEA DOMNULUI '42

a cărei ființare va avea loc la mănăstirea Comana – Giurgiu în ziua de 21 mai – Înălțarea Sfintei Cruci, după Sfânta Liturghie – dezvelirea la locul definitiv având loc în ziua de 20 iulie, Sf. Ilie, patronul Aviației.

Cu deosebită considerație, în numele Comitetului de inițiativă,

General de Flotilă Aeriană (r.)
Radu Theodoru

RADU THEODORU

Grădiştea pe Argeş
1 mai 2015

Scrisoare deschisă adresată

- Părintelui Profesor univ. dr. Theodor Damian
  directorul revistei *Lumină Lină*
- Criticului literar M. N. Rusu
  redactorul şef al revistei
- Domnului Cristian Pascu
  preşedintele asociaţiei centenare „Dorul"
- Doamnelor, Domnilor din comunitatea românească din NY,
  enoriaşe şi enoriaşi ai bisericii „Sf. Apostoli Petru şi Pavel";
- Membrilor Asociaţiei „Dorul"
- Membrilor cenaclului literar „Mihail Eminescu"
- Editorilor şi colaboratorilor revistei *Lumină Lină:*

cinstire, mulţumire, recunoştinţă
pentru promptitudinea şi generozitatea cu care aţi răspuns solicitării privind sponsorizarea

TROIŢEI MEMORIAL
COTUL DONULUI '42

a cărei sfinţire va avea loc la monastirea Comana-Giurgiu în ziua de 21 mai – Înălţarea – Ziua Eroilor, după Sfânta Liturghie
- dezvelirea la locul definitiv având loc în ziua de 20 iulie, Sf. Ilie, patronul Aviaţiei. *

Cu aleasă consideraţie, în numele Comitetului de iniţiativă

Generalul de Flotilă Aeriană (v.r.)
Radu Theodoru

---

* Marele eveniment a avut loc conform datelor din scrisoare.

Monumentul eroilor de la Cotul Donului

19 noiembrie 1942 ora 5.30. Începe uriaşa contraofensivă sovietică împotriva forţelor coaliţiei antibolşevice de pe frontul Stalingradului. Aici nu se face o lecţie de istorie militară, nici un proces al comandamentului german care, rămas insensibil şi intratabil la intervenţia comandamentului român privind o iminentă contraofensivă sovietică, a sortit dezastrului Armatele 3 şi 4 române şi 6 germană.

Aici amintim că de la sfârşitul lui august 1942 până la începtulul lui noiembrie 1942, Armata a 3-a română a înlocuit pe frontul Donului cele 5 divizii italiene şi 3 germană care asiguraseră apărarea între Vest Blij Perekopka şi Bukobskaia, într-o fâşie largă de aproape 186 km.

Începuse cumplita iarnă rusească. Viscole, ger cu temperaturi de minus 30-40 grade. În faţa Armatei 3 române dincolo de Don şi în capetele de pod de dincoace de apă, sovieticii aveau trupele Frontului de Sud Vest cu Armatele 1 gardă, 5 tancuri, 21 arme întrunite, 17 aeriană, unităţi din Armata 2 aeriană, care dispuneau de 5888 tunuri şi aruncătoare de mine, de 728 tancuri şi autotunuri.

Raportul de forţe: 1 luptător român la 70 de luptători sovietici.

Forţa de foc şi izbire, nimicitoare...

Nămeţii de zăpadă, viscolul, gerul au tras cortina.

După război, Germania, Italia, Ungaria au tratat cu Rusia care le-a acordat dreptul să orânduiască oştenilor căzuţi la Don locuri de veşnică odihnă şi pomenire, ridicându-le acolo memoriale în sobră dar înălţătoare arhitectură.

Numai România lipseşte ruşinos de la acest gest de recunoştinţă şi pioasă pomenire datorat fiilor ei căzuţi departe de vatră, cărora atât de târziu încercăm să le ridicăm, cu ajutorul şi contribuţia urmaşilor, un modest memorial în incinta Sfintei Monastiri Comana, să le fie lor semn de recunoştinţă şi neuitare.

Veniţi alături de noi!

O sacră, ostăşească şi omenească datorie!

Generalul de flotilă aeriană
Veteran de război
Radu Theodoru

Arhimandritul Dr.
Stareţul Sfintei Monastiri Comana
Mihail Muscariu

Sonetul ubicuităţii (I)

În ziua cu trei dimineţi în frunte,
Cu mulţi luceferi şi muzică celestă,
Esenţa Sfântului Duh se atestă,
Către Dumnezeu Tatăl, sacră punte.

O părere mai mult decât modestă
S-ar încurca în multe amănunte,
Adevărul încercând să-l înfrunte
Cu-o argumentare voit agrestă.

Nimic, pe pământ, în cer şi pe ape,
Fără Dumnezeire nu se poate.
Oricât de departe, El e aproape,

În Univers, dar şi-ntr-o inimă-ncape.
Nimeni nu e singur în singurătate,
Dumnezeu e pretutindeni şi în toate.

Sonet rugăciune

Cu-o lumină binefăcătoare,
Învăluie-mă-n graţia Ta, Iisuse,
Şi-n sacralitatea lumii suprapuse!
Dă-mi un strop din divina Ta splendoare,

Harul şi smerenia fiind incluse,
Drept inepuizabile izvoare
Menite în inimi să se strecoare,
Cucernice, blajine şi supuse!

Din sfinţenia Ta, trimite-mi rază
Şi, din nemărginire, un punct albastru,
Calea-mi înaripată luminează,

Dragostea de Tine rămână trează!
Inculcă-mi pioşenie de sihastru
Şi înţelepciunea lui Zoroastru

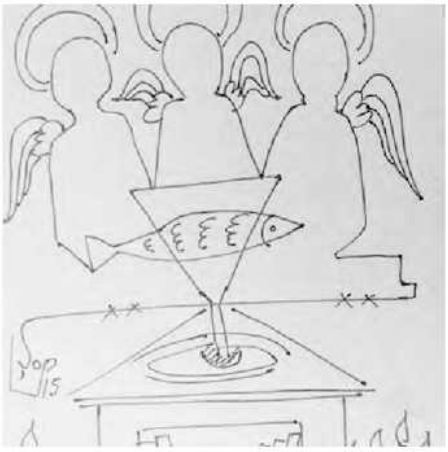

Liviu Şoptelea,
Îngerariu

CEZAR VIZINIUCK

maidanezul

câinele acela vagabond s-a desprins de pe marginea şanţului şi a ţâşnit
un claxon o frână apoi o bufnitură ieşită parcă din inima pământului
un timp atât de scurt încât nici nu s-a perceput tăcere apoi un scâncet stins
linişte

câinele acela vagabond era singurul ce mă-ntâmpina în mijlocul porţii
când obosit mă-ntorceam de la muncă îşi întindea capul să-l mângâi
iar coada lui părea un steag victorios când palma i se aşeza pe creştet

el maidanezul era bucuria copiilor din vecini ce-l ademeneau cu pâine apoi
îl tăvăleau prin praful uliţei iar vara-i făceau baie în râu fără ca el să
se supere
era singurul care te saluta inimos cu-n lătrat când te vedea
era singurul care nu te-njura şi nu reproşa dacă era înjurat
nu-ţi cerea nimic dar se dăruia pe sine
gardian a şapte case ce se-ntind de-a lungul unui drum pietruit
nu a primit de la niciunul mulţumiri vreodată

mă uit acum la el la lacrima ce i-a îngheţat în ochiul stâng
la fel cum firicelul roşu de sânge i-a rămas suspendat pe bărbie
o sută de muşte se sărută sau el e mort deja acolo în marginea drumului
unde a rămas cu înjurăturile primite de la şoferul ce şi-a îndoit tăbliţa
de înmatriculare

Scrisoare către Dumnezeu

Ți-am promis carnea drept urmă
Lapte viu din vechea turmă
Noapte în mărgăritare
Lacrimă în flori amare

Ți-am promis și nu ți-am dat
Dorul focului sărat
Plânsul ce te-a legănat
În staulul luminat

Foaie albă tu m-ascultă
Nu mă da pe-o vorbă scurtă
Și îmi lasă pe-nserat
Visul ochiului ursat

Fugă în Dumnezeu

Virtutea ca o pasăre rară
Clopotul strânge
Adună câinii la vatră
Ca să n-o mângâie
Intoarce pe dos un cuvânt
Ca sămânța aleasă din care
Nici căința parcă nu pare să iasă
Strânge otrava între degete
O împrăștie
Ca să-i depărteze
Pofta de întrecere
Întinde poemul cu burta în jos
În brațe așează mireasa
Cu chip frumos
În noapte leapădă cortina
Strigoiul din os

Chemarea întinderea alintă duios
Spre Poartă îndreaptă o mână
De înger voios

Poetul

(Apus de soare palid, ruginit!)
în mersu-i gârbovit şi pe o parte,
cu pas încet, nesigur, rebegit,
îşi sprijin'-osteneala pe o carte.

E tot avutul lui, e tot ce-a strâns:
şi plus, şi minus infinit, în carte,
şi-atât durut plăcut, dară şi plâns,
şi-atâtea vise şi visări deşarte!

Şi apa-n vaduri tot va clipoci

Eu nu credeam că va să vină
Şi capătul de un grotesc final;
Din ce în ce lumina-i mai puţină
Şi simt un vânt pornit din boreal.

De moarte avu parte şi întâiul
Creat, să-şi poarte-n cârcă anul;
Zadarnic Thetis i-a ferit călcâiul,
Că tot muri Ahile Peleianul.

Că va mai fi şi mâine-o zi, va fi;
Vom îngăima: „to be, or not to be";
Şi apa-n vaduri tot va clipoci,
Iar albii nuferi tot din tăuri vor ieşi.

Sâmbătă 5 decembrie 2015, al 23-lea Simpozion Teologic, Ecumenic şi Interdisciplinar la Seminarul Teologic Episcopalian (General Theological Seminary) din Manhattan.

Aspecte de la eveniment.

Prof. Dr. Theodor Damian
deschide evenimentul

Prof. Dr. Humphrey Crookendale, Decan,
comentează tema simpozionului

Prof. Dr. Claire McPherson,
co-organizator şi gazdă

Prof. Dr. Alina Feld

Prof. Dr. Richard Grallo

Prof. Dr. Louis Tietje

Prof. Dr. Doru Tsaganea

Prof. Dr. Elvin Ramos

Elithia Pennington, MA

Profesorii Louis Tietje (st.)
şi Elvin Ramos

Profesorii David Rosner
(prim plan), Richard Grallo,
Alina Feld, Adele Weiner,
Th. Damian şi
Humphrey Crookendale

Decana Adele Weiner, Humphrey Crookendale şi Theodor Damian

Clair McPherson şi Adele Weiner

Viorica Colpacci, MA, directoarea Galeriei de artă „Spiritus" prezintă lucrările expuse.

Duminică 13 decembrie 2015, vizita corului „Harisma" din Bucureşti la Biserica Sf. Ap. Petru şi Pavel.

Vineri 18 decembrie 2015. Cenaclul literar „M. Eminescu", lansarea volumului *Taximetrist de noapte la New York* de Mircea M. Ionescu (in picioare); îl ascultă Theodor Damian (st.), Doina Uricariu şi Grigore Culian (Photo: Alex Marmara).

Aspecte de la lansarea onorată de prezența Galeriei de arta „Spiritus"
(Photos: Alex Marmara).

Vineri 25 decembrei 2015, Crăciunul la Biserica noastra.

Prof. Irina Anitului aduce copiii şi tinerii la împărtăşit

A venit Moş Crăciun...

... cu daruri pentru copii.

Cele mai bune bucătărese
din diaspora română!
Doamnele Elena Burchea (dr.)
şi Jenica Pop.

Tinerii noştri la dans

... dar şi adulţii ...

Duminică 27 decembrie 2015, Biserica noastră i-a avut ca oaspeţi de onoare pe scriitorii Viorica şi Gheorghe Pârja din Baia Mare, redactori la ziarul *Graiul Maramureşului* şi la revista *Nord literar.*

Scriitorul şi ziaristul Gheorghe Pârja şi Pr. Th. Damian

Preoteasa Claudia şi Pr. Th. Damian

Alex Orza şi Alexandra Esca

Natalie şi Isabela Pascu

5 ianuarie 2016, după construirea crucii de Bobotează
(din st.) Victor Plăviţu, Sorin Lazăr, Pr. Th. Damian, Ciprian Solomon, Cristi Pascu, Marius Stoica

6 ianuarie 2016.
Pr. Theodor Damian în timpul sfinţirii celei mari a apei.

(Photo:: Iuliana Udvardy)

Vineri 8 ianuarie 2016, Cenaclul literar „M. Eminescu", lansarea volumelor *Vorbe colorate* şi *Petale de lumină* ale Dr. Andrei Marcu din New Jersey.

Dr. Andrei Marcu (st.), Mariana Terra şi Th. Damian

Duminică 10 ianuarie la Biserică, după Sf. Slujbă, în sala socială, la masa festivă organizată pentru cei care poartă numele Sf. Ioan Botezatorul, a avut loc şi întrunirea Cenaclului literar „M. Eminescu" unde a fost lansat volumul *Un surâs în colţul gurii* de Vasile Răvescu.

Ionii şi Ioanele în sărbătoare (de la st.): Ion Ştefan,Victoria Plăviţu (pentru soţul Ion), Ioana Balmoş, Ioana Băsescu, Pr. Th. Damian, Felicia Georgescu (ziua de naştere), Ionela Şerbănescu, Marica Dobrilă (pentru Ioan Purcărea) şi Ion Burcin.

Mariana Terra recită din volumul lansat, ascultată de Pr. Th. Damian, Irina Aniţului, Elena Mitru, Ştefan Benedict şi Cristian Pascu.

Sâmbătă şi duminică 16 şi 17 ianuarie 2016 a avut loc cel de-al 23-lea Simpozion anual „M Eminescu", organizat la restaurantul „Bucharest" (sâmbătă) şi la Biserica noastră (duminică) de către Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă şi de Societatea română creştină „Dorul" (fondată în 1903), New York Sub egida Academiei Oamenilor de Stiinta din Romania.

Sâmbăta (din dr.): Valentina Ciaprazi, Ştefan Stoenescu, Doina Uricariu, Ioana-Gabriela Costache, Consul general al României la New York, Th. Damian, Cristian F. Pascu, Alina Feld, Doru Tsaganea şi Grigore Culian.

Vorbeşte scriitoarea Doina Uricariu.
O ascultă Ioana-Gabriela Costache, Consul general, Th. Damian, Cristian F. Pascu

Viorica Colpacci, directoarea Galeriei „Spiritus" prezintă lucrările expuse.

O parte dintre cinstitorii lui Eminescu (Photo: Alex Marmara).

Partea a doua a Simpozionului s-a ţinut la Biserică

Pr. Th. Damian şi Cristian Pascu, organizatorii evenimentului.

Valentina Ciaprazi

Angela Cawog ascultată de Ştefan Stoenescu, Alina Feld şi Cristian Pascu.

Carmen Domnitza Belecciu

Mariana
Terra

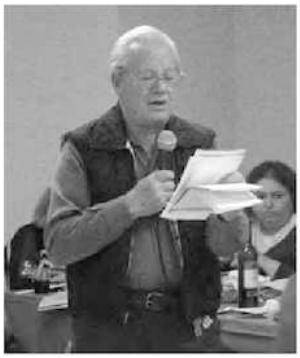

Ion Burcin

Alexandra Pevida in timpul recitalului.

Carmen Domnitza Belecciu (st.), Irina Aniţului, Aaron Aniţului, Thomas Rădescu, Justina Aniţului şi Alexandra Esca.

Cristian F. Pascu, prşsedintele Societăţii române creştine „Dorul", New York.

Vasile Bădăluţă, patronul restaurantului „Bucharest", la microfon,aducându-şi contribuţia la eveniment.

Duminică 25 ianuarie, la Biserică, după Sf. Slujbă s-au desfăşurat lucrările celui de-al 23-lea Simpozion dedicat Unirii Principatelor Române.

La deschiderea lucrărilor se cântă inmul „Deşteaptă-te române".

Prof. Mariana Terra îşi prezintă referatul.

Poza de grup cu o parte dintre cei prezenţi (Photo: Alex Marmara)

Prof. Valentina Ciaprazi

Felicia Georgescu

Prof. Nicole Smith

„Hai să dăm mână cu mână cei cu inima română”!

Duminică 31 ianuare 2016 la Biserica noastră s-a celebrat hramul Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă (Sf. Trei Ierarhi). Totodată a avut loc şi întrunirea Cenaclului literar „M Eminescu" unde s-a lansat volumul de poezii pentru copii *Veverița, strengărița* de Elena Mitru.

Prezintă volumul Prof. Valentina Ciaprazi.

Autoarea Elena Mitru.

Eleva Justina Aniţului îşi prezintă impresiile despre carte

Prof. Irina Aniţului cu copiii Şcolii de Duminică recită din cartea lansată; privesc cu drag Victoria şi Ion Plăviţu.

Cupon de Abonament

Lumină Lină • Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 60$ inclusiv expediţia

Numele
Adresa .....
Oraş/stat .....
Cod .....
Tară .....

Donaţii şi contribuţii pentru revistă:

Numele .....
Adresa .....
Oraş/stat .....
Cod .....
Tară .....

Suma: .....

Atât abonamentul cât şi donaţiile pot fi făcute prin check
sau money order. Donaţiile se scad la taxe.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina interna, mica chirurgie
F. Christodoulidou. MD Med. interna, haematologie, oncologie
Iqbak, MD Cardiologie
Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU
Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament nou si modern pentru:

X-Ray
EKG
Spirometire (Evoluari Pulmonare)
Sonografii Abdominale, de Rinichi si Cardiace
Cardiotrace (EKG prin telefon)
24 de ore Halter Monitor
Sigmoidoscopii si Pap smear
Tens (Stimulare electirca)
Ultrasound
Timpanometrie
toate testele de sange si urina
teste pentru depistarea cancerului de colon si ulcer
teste pentru aids (rezultatul in 24-48 ore)
Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm
Miercuri 4-8pm
Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106 **(718) 932-1700**

subway: N pana la statia Broadway (Queens)
bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street, Jackson Heights
Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, pana la Steinway, unde schimbati cu Q 104.

CORNELIU ZEANĂ

Şcolar

În şcoală, repetent, am fost.
O spun acum, fără regret,
Dar ce n-aş da acum, cu rost,
Şi-un an de viaţă să repet.

Şcoala şi viaţa

În şcoală n-am fost repetent,
Ci premiant, muncind din greu.
În viaţă însă, insistent,
Greşeli am repetat mereu.

Înţelepciunea vârstei

Cum anii nu mai pot să-i mint,
Nu vreau nici glorii, nici argint,
Ci rog zeiţa Mnemosyne
Să aibă grijă şi de mine.

Lui Nicolae Gorun, autorul poeziei „Floare de prun”

Ca boier de veche spiţă
Şi cu nume de gorun
Te credeam boier de viţă
Dar văzui că eşti de prun.

Chirurgului craiovean Ştefan Marinescu

Craiova nu ne lasă trişti:
Chirurgii-şi zic epigramişti,
Iar un primar de mult ce-a dat
Afirmă că a scăpătat.

Lui Marian Scoreţ, autorul cărţii „Epigrame otrăvite cu umor”

I

Tu însuţi spui că-s otrăvite,
Iar eu ţi-admir sinceritatea,
Că-n public, dac-ar fi citite,
Ar creşte grav mortalitatea.

II

În titlu, ca tentaţie,
Ce bine-ai zis „umor”,
Căci, fără explicaţie,
N-aş fi ghicit aşa uşor.

Lui Geo Călugăru, pentru volumul „Autografe”

Geo e răsunător
Când e vorba de umor,
Însă mulţi făcură gafe
Iscălind autografe.

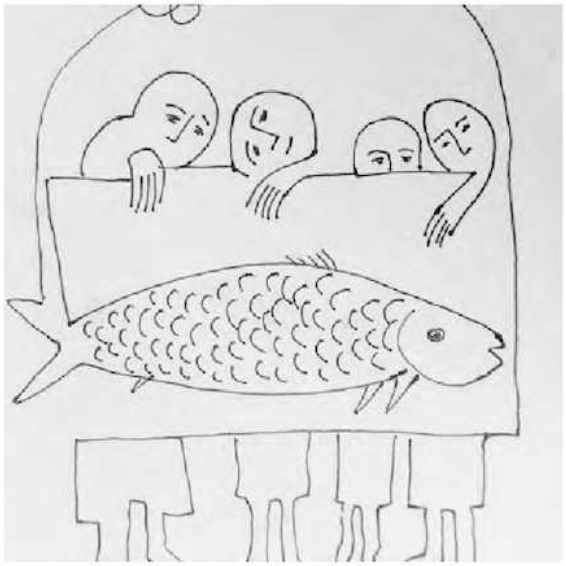

Liviu Şoptelea,
Îngerariu

THEODOR DAMIAN

Logica pustiei

Gheorghe Pârja a apărut în librării, în literatura română, cu un volum al pustiei intitulat *Lacrima sfinxului* (Ed. Proema, Baia Mare, 2014, 80 pp.).

Poeţii pustiei sunt puţini în literatura română clasică şi contemporană. Amintesc aici numai de Ion Alexandru. Sunt puţini pentru că pustia este un teren, un univers neexplorat, necunoscut. Doar misticii îl ştiu. Ei se aventurează. Eroii spiritului. Sunt ei şi restul. Ei se aventurează şi nu fără pregătire, ca atunci când vrei să escaladezi Everestul, iar restul ignoră pregătirea sau în cel mai bun caz o minimalizează pentru a-şi oferi lor înşile o justificare a comodităţii.

Pustia este locul unde îţi vorbeşte Dumnezeu. El te scoate din lume, din oraş, atunci când te pregăteşte pentru o mare misiune. Fiind în pustie, te transformi, devii dependent de Dumnezeu. El e singurul interlocutor. În pustie înfrunţi primejdiile unei altfel de existenţe, pustia devine un loc al transfigurării, singura condiţie în care Dumnezeu acceptă să vorbească inimii tale.

Pustia este *Locus theologicus,* locul unde Dumnezeu te scoate ca să te întâlnească.

Aşa cum spune şi celebratul filosof Horia Bădescu în prefaţa cărţii, pustia este împărăţia tăcerii, a vegherii; deci a stării de trezvie; o tăcere ce are de a face cu taina lui Dumnezeu. Ce frumos teologhisea Meister Eckhart când spunea că „Dumnezeu este un cuvânt la capătul tăcerii!"

Horia Bădescu vorbeşte despre pustia cernută de clepsidra timpului, adică de modul în care timpul încearcă să pătrundă eternitatea, dacă aşa ceva se poate închipui; *chronos* şi *kairos.* Şi totuşi, aşa cum eternitatea, divinitatea pătrunde în timp, în ordinea creată, la fel, timpul, ordinea creată, prin întruparea Logosului divin în istorie, pătrunde eternitatea.

Aici e taina. Eternitate şi timp, pustie şi lume. Paradoxul nu ţine de logica binară ori, ori, a terţiului exclus, ci de logica terţiului inclus, şi, şi, cum ar zice Constantin Virgil Negoiţă.

Asta citesc eu în poemele profund teologice şi filosofice ale lui Gheorghe Pârja din acest volum. El vorbeşte despre felul cum „se coace piatra în pustie" *(Mierla în april),* ca şi cum el, poetul, trăieşte experienţa acestei arderi, coaceri, vorba lui Blaga: „Până în cele din urmă margini privim/ Noi sfinţii, noi apele, noi tâlharii, noi pietrele" *(Ioan se sfâşie în*

pustie). Adică te aprinzi şi arzi, devii piatră însufleţită, primeşti ce ţi se spune, ce ţi se dă, nu te mai spargi.

Aşa cum alesul Domnului este scos în pustie pentru a se pregăti spre misiunea ce urmează să-i fie încredinţată, spre trimiterea sa în lume, la fel, poetul, în viziunea lui Gheorghe Pârja, vine din pustie în lume cu un mesaj moral clar: „să nu fii rău, să fii mai bun" *(Piatra din alun),* ca şi cum un nou Moisi vine cu tablele legii (cele zece porunci) de pe pustia muntelui sfânt spre a le oferi şi impune ca regulă de viaţă celor ce vor să supravieţuiască traversarea pustiei timp de 40 de ani, în vederea ajungerii la pământul făgăduinţei. În acelaşi poem, Gh. Pârja vorbeşte de „rătăcitul coridor", adică de tunelul existenţei noastre de aici, dar şi de „ţara din decor", de sălaşul nostru metafizic pe care suntem chemaţi a-l locui.

Poetul ştie că pustia face din cel chemat un profet. El zice: „aştept pustia şi profetul", conştient că în acest context „sufletul se face jar", şi că, iarăşi zicând, aşteptându-l pe Dumnezeu în pustie te faci piatră prin ardere *(Aici în piatră),* dar piatră pe care se scrie poruncile divine, spre mântuirea lumii.

„Doamne, stau aici în piatră", scrie Gheorghe Pârja, adică Doamne, m-am făcut caiet pentru ca Tu să scrii ce vrei să le spui oamenilor când mă voi întoarce în lume. Aceasta este legea pustiei despre care citim în *Lacrima sfinxului,* aceasta este ploaia mănoasă a pustiei, deci menită să aducă rod în lumea de dincolo de ea.

Când Domnul Dumnezeu coboară în pustie, aceasta devine calmă *(Icoana în iarnă).* Scrisul lui Dumnezeu în caietul sufletului proorocului/ poetului este, de fapt, cuvântul lui Dumnezeu, Logosul divin, Domnul Iisus care „învie în Cuvânt".

Poetul este alesul lui Dumnezeu, precum profetul. Poetul şi profetul sunt două nume ale aceleiaşi misiuni. El, poet şi profet totodată, este oaspetele pustiei *(Depărtarea şi frunza de nuc),* pus în situaţia de a alege în faţa misterului. Intre taină şi realitate (unde realitatea poate fi iluzia cea mai curată, înşelarea simţurilor) ce să alegi? Mai sigur, taina. Aici e paradoxul. În acst caz, *dubito ergo sum.*

Deci, mai bine taina.

Gheorghe Pârja este un mistic al poeziei române contemporane. Puţini ca el. Poezia lui este un mesaj optimist în sensul metafizic al cuvântului. Ea ne readuce pe linia de plutire a condiţiei existenţiale normale, aceea de a trăi plenar viaţa de aici, dar negreşit în perspectiva eternităţii.

THEODOR DAMIAN

Marcel Miron, poetul cu duminica în braţe

Marcel Miron, preotul Dumnezeului celui Preaînalt, a încălzit îndelung poezia la sânu-i, a ţinut-o cu grijă ca-n sânul lui Avraam, s-a jucat cu ea de-a v-aţi ascunselea, de-a baba oarba, şi-a tăcut versurile, şi-a viersuit tăcerea, până într-un sfârşit când poezia s-a înfierbântat şi l-a fript pe poet, iar acesta a lăsat-o să-i cadă din sân, poem după poem, pagină după pagină, carte după carte.

Volumul acesta de debut, *Versuri albastre şi aurii* (Ed Junimea, Iaşi 2015, 116 pp.) este o explozie a frumuseţii interioare a autorului, scris cu mintea şi cu inima, cum se şi cuvine, scăldat în imagini biblice care curg într-un discurs teologic de apostol misionar printre poeţi păgâni.

Învrednicit de o temeinică prefaţă semnată de Theodor Codreanu şi de un text definitoriu pe ultima copertă semnat de Ioan Holban, volumul luminează inima cititorului cu versurile sale albastre şi aurii.

Marile idei ale acestei poezii se înlănţuiesc teologic, şi filosofic implicit, pentru că formulările şi jocurile metaforice te obligă la recitire şi reflecţie.

Pentru Marcel Miron poetul este un „împărţitor de Dumnezeu" *(Preot),* dar în această postură el stă ca un semn de carte între cunoscut şi necunoscut *(Semn de carte),* între pământul pe care-l cunoaşte pentru că-i împărtăşeşte firea şi cerul pe care nu-l cunoaşte decât „ca-n oglindă", vorba marelui Pavel.

Situându-se la interval, poetul doarme „la marginea luminii *(Doi oameni fericiti)* contemplând „nisipurile veşniciei noastre" împietrite în „clepsidre orizontale" care „ne măsoară nefiinţa" *(Prietenului meu, Doru).* Cu alte cuvinte, odihnindu-se la marginea luminii el contemplă răsturnarea ordinii lumii (clepsidra pe orizontală) care nu poate duce decât la împietrire, moarte. Acolo este contextul în care el vesteşte Învierea, cântă deasupra lumii „Imnele nemuririi" vorbind tăcerea *(Pateric1),* scoţând cuvântul din tăcere, pentru că dacă el ar tăcea, pietrele ar striga.

Poetul, sacerdot, semn de carte între ce ai citit şi ce-a mai rămas de citit, spune celorlalţi ce a aflat deja, devine „pământ vorbitor care cloceşte cuvântul divin" *(Călugăr),* oferă cât i s-a dat, deschizând poarta ofertei spre un viitor ce sfârşeşte în Dumnezeu. „Până la rana Ta/ Iisuse/ mai am o veşnicie de urcat" *(Ibidem)* zice sublim autorul, sugerând că nu poţi pleca spre Dumnezeu decât pornind de la Dumnezeu, de la Iisus.

Mesajul volumului este optimist pentru că autorul vorbeşte explicit şi implicit, continuu, despre Înviere.

Trebuie să ne cufundăm în Înviere *(Învierea la Mănăstirea Neamţului)* aşa cum ne cufundăm în apa botezului pentru a deveni făptură nouă, iar această experienţă este la îndemâna tuturor câtă vreme duminica, această cristelniţă a Învierii, se oferă oricui doreşte să intre pe calea Împărăţiei. Iată ce frumos citim:

„Trece pe lângă mine o fetiţă/ cu duminica în braţe/ - ce duci tu acolo?/ - Învierea!/ - vino şi duminica următoare" *(Dialog cu nepoţii mei).*

Marcel Miron debutează târziu în poezie, dar vijelios şi fierbinte.

PAUL ANDRONE

Passionaria Stoicescu: Poezia ca plâns de întreţinere…

Apariţia editorială relativ recentă a Passionariei Stoicescu, volumul de poezie *Regele Praf* (Editura Eikon, Bucureşti, 2014) îmbogăţeşte impresionanta listă de titluri, 61 la număr, prin care autoarea şi-a câştigat de multă vreme un loc important şi inconfundabil în literatura noastră. O anexă de repere critice ataşată cărţii punctează cum nu se poate mai convingător caltăţile remarcabile ale scrisului Passionariei conturându-i expresiv personalitatea de artist şi de truditor în lumea cuvântului. Plasarea acestor selecţiuni la finalul cărţii le conferă un statut de concluzii la capătul experienţei trăite de cititor de-a lungul lecturii, îi confirmă şi îi consolidează acestuia reacţiile, consonanţele, revelaţiile produse de zăbava pe cele aproape 60 de confesiuni ale poetei şi aşează cartea în rama care, ca orice ramă, delimitează şi personalizează un spaţiu.

Titlul sub care sunt înmănuncheate poemele denunţă explicit perspectiva lor lirică, un scepticism de sorginte filozofică, o melancolie a înţelegerii şi a asumării inconsistenţei. "Praful" este încoronat"rege", autoritate supremă, aproape sacră, peste un teritoriu imponderabil, dar dureros marcat de prezenţa umanului. Cunoscutul vers eminescian "Toate-s praf, lumea-i cum este şi ca dânsa suntem noi" se articulează şi se mulează perfect pe ideea cărţii Passionariei ca o punte întinsă din veac în veac pentru întâlnirea gândurilor. Motto-ul prefaţează şi mai explicit confesiunea aşezând universul uman sub semnul bolii :"Totul este bolnav", inclusiv sufletul "rămas repetent", în timp ce trupul trece grăbit dintr-o clasă în alta

pentru a absolvi şcoala vieţii. "Bolnav e omul, bolnavă piatra", zicea Blaga în *Cântăreţi bolnavi.* Bolnavi sunt în Motto-ul Passionariei focul, rădăcina, sufletul, Dumnezeu însuşi, maladiile sunt metafizice, timpul, spaţiul, "disperarea", saturarea de "joc", un joc al singurătăţii.

Poemele detaliază ipostaze ale receptării existenţei din această perspectivă a destrămării, confesiunea urmând o melodicitate de jazz, cu acorduri sobre, grave, dar reînnoite mereu de note acute al căror ecou se prelungeşte, reverberat, după încheierea lecturii. Se ştie că sinceritatea nu este o calitate estetică în sine, dar în absenţa ei orice gest artistic devine simplu artificiu. Aici sinceritatea mărturisirii este chiar izvorul ce alimentează discursul liric şi îi conferă tensiune. Acumulările existenţiale convertite în atitudini şi convingeri morale sunt materia vie ce trebuie să ia forma poemului dintr-o acută nevoie de catharsis, de depresurizare a fiinţei, iar acest proces nu poate fi realizat fără implicare totală, netrucată. Reflexivitatea "bine temperată"este haloul ce aureolează fiecare poem, îl înalţă la altitudinea unor adevăruri izvorâte din relaţia poetei cu timpul său, cu propria existenţă, cu lumea. Înscrisă pe o spirală a devenirii, poeta este un punct în lanţul trofic al fragilităţii, într-o ierarhie ce se autodevorează. Rădăcina e roasă de viermele ce va fi hrană pentru privighetoare, uliul va pune punct cânteculuı ei, pentru a sfârşi lovit de fulger şi astfel zborul devine ţărână, încheind ciclic succesiunea de existenţe. Poeta este şi ea hrană pentru lumea ce o înconjoară: "Cu pulberea ...m-am transcris în aldine / Doar foame şi-atât i-a fost lumii de mine" *(Doar foame şi-atât).* Lumea percepută labirintic, ca o alcătuire năucitoare de alternative şi deci de dileme, induce ideea de căutare, de evadare, de ieşire salvatoare din capcana opoziţiilor. Zborul şi hăul, cerul şi pământul, sufletul şi trupul sunt polii care atrag sau resping, puncte cardinale într-un teritoriu crepuscular *(Visez că zbor).* Firul Ariadnei nu poate fi altul decât "Sfânta Treime"- cuvântul, versul, poezia- sacra credinţă a celei ce se închină la icoana poemului "în mărunta trufie" *(Atom de praf în univers).* Multe poezii celebrează virtuţile terapeutice ale versului, puterea lui de a asigura supravieţuirea fiinţei într-o eră a demonetizărilor şi a confuziei, dobândind astfel substanţa unor manifeste lirice. Asemenea credinciosului care îşi supune propriul devotament încercărilor, "cred, Doamne, ajută necredinţei mele!", poeta sondează adâncimile poemului, îi pune la încercare puterile magice, oscilează între îndoială şi încredere absolută şi iese din această întreprinere dramatică şi mai întărită în iubrea sa. Însufleţit, poemul se substituie fiinţei, se lasă răstignit, "lovit cu pietre", cu picioarele "pironite-n metafore", secătuit parcă de sevele sacre şi jelit de poetă "cu bocetul de Marie" *(ChristoPoemul).* Şi iată şi o mărturisire atipică, dar atât de focoasă a dăruirii şi a supunerii totale: „Ah, Poezie, cutră dulce,/Scuipă-mi în suflet şi mi-l smulge,/Că rob ţi-e cel ce te cunoaşte/ Pupa-ţi-aş pulberea din moaşte" *(Ţigănească).*

Laitmotivul tuturor poeziilor rămâne Praful, zeitate sui-generis care, precum Cronos ce îşi mânca pe rând copiii, înghite flămând trupuri şi suflete, credinţe şi abjurări, iubire şi singurătăţi, viaţă şi moarte.Plumbul bacovian din care se constituia material şi simbolic universul se metamorfozează în praful ce anulează orice iluzie de coerenţă interioară şi structură protectoare. Însuşi poetul este " naiva întruchipare/ de praf cutezând să zboare" *(Bietul poetul),* iar soarele oferă imaginea combustiei până la desfiinţare. În construcţia volumului se revine contrapunctic la meditaţia asupra poeziei din aceeaşi perspectivă gravă a eroziunii. „Pentru plânsul de întreţinere", piesă antologică a cărţii, fixează o dublă dimensiune a confesiunii, aceea de mormânt în care „nu odihneşte,/ nu poate odihni" cel ce se mărturiseşte, şi cealaltă, de adjuvant terapeutic, „plâns de întreţinere", soluţie salvatoare împotriva „prafului" plutind pretutindeni, „adus de vânt de la moara timpului". Condiţia de poet se dizolvă în nemărginirea condiţiei umane conferind întregii meditaţii tensiune intelectuală şi emoţională proprie poeziei autentice. Această calitate a scrisului Passionariei îi asigură o audienţă la fel de pasionată şi de implicată cum este însăşi autoarea. Gravitatea temelor şi a motivelor abordate alimentează un discurs sobru, dar fără acea solemnitate îngheţată a" filozofării", purificat însă şi de patetisme, un mod de asumare conştientă a neputinţei, a limitelor, a tot ce declanşează plânsul. Plânsul în surdină, suspinul cenzurat, „de întreţinere", echivalentul din umbră al „somnului de frumuseţe".

„Lirica feminină" înseamnă în cazul Passionariei Stoicescu virtutea tot mai rară a poeziei de a transmite direct, vibrant, nedisimulat „doruri vii şi patimi multe", graţie harului sacru de a găsi „cuvântul ce ascunde adevărul".

FLORENTIN POPESCU

Iustin Moraru: *Vina*

Prezenţă discretă în agora literară, Iustin Moraru, poet, prozator şi publicist (autor a patru volume de poezie şi a două romane, cărţi tipărite de-a lungul a peste patru decenii, din 1972 şi până azi) s-a numărat printre fondatorii şi susţinătorii cenaclului şi revistei „Echinox" din Cluj-Napoca, o mişcare literară novatoare şi care s-a impus mai târziu prin câteva personalităţi literare importante: Eugen Uricaru, Dinu Flămând, Ion Mircea, Marian Papahagi, Adrian Popescu şi alţii.

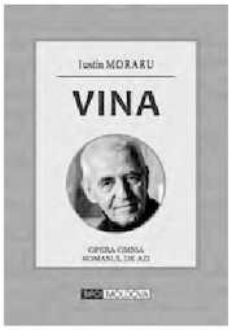

Ca orice ardelean care se respectă (scriitorul s-a născut la Bistriţa şi şi-a făcut studiile la Cluj), Iustin Moraru a fost parcimonios cu sine în ce priveşte ieşirile editoriale în lume, încredinţând tiparului, la răstimpuri judicios şi inteligent calculate, doar acele volume care îl reprezentau şi care, fără îndoială, au fost gândite şi elaborate în urma unei/unor experienţe de viaţă trăite în chip direct. Afirmaţia aceasta aste valabilă îndeosebi în ce priveşte proza, respectiv cele două romane în care autorul a „turnat" o sumă de cunoştinţe acumulate ca ziarist la *Scânteia tineretului,* adică atunci când a avut prilejul să umble mult prin ţară, să cunoască oameni şi locuri, şantiere şi alte spaţii propice derulării unor fire româneşti.

Vina (Editura TipoMoldova, Iaşi, 2015) este, ca să zicem aşa, rodul unor astfel de peregrinări, dar şi al reconstituirii unor momente autobiografice de mare autenticitate, înscrise, pe de altă parte, în cronica cea mare şi largă a ţării dintr-un anume moment al istoriei sale. Mai exact spus acţiunea romanului, apărut acum într-o a doua ediţie, se desfăşoară în deceniul al şaptelea al veacului trecut, în vremea în care în societatea românească se petreceau mutaţii pe cât de spectaculoase tot pe atât de rezonante în viaţa satului românesc – locul din care mulţi, foarte mulţi tineri plecau la oraş, motivaţi de colectivizarea ce nu le mai oferea nicio perspectivă, dornici să-şi construiască un destin pe potriva aspiraţiilor fireşti la vârsta lor.

Motto-ul pus în fruntea romanului ca un fel de avertisment adresat cititorului, dar şi ca fereastră către ceea ce urmează a fi derulat canadavaua timpului despre care este vorba este grăitor: „Când va dispărea şi ultimul ţăran din lume, la toate popoarele vreau să spun, va dispărea şi ultimul din specia om. Şi atunci or să apară maimuţe cu haine" (Petre Tuţea). Ne amintim cum în perioada în care se desfăşoară acţiunea cărţii tot mai mulţi intelectuali şi literatori (între care se află în primul rând Marin Preda) începuseră să-şi pună, în presă, cu timiditate, e drept, problema depopulării satelor în urma migraţiei locuitorilor lor la oraşe, pe şantiere, în fabrici şi uzine. Fenomenul implica şi dispariţia treptată s tradiţiilor şi obiceiurilor, în fine a specificului rural românesc.

Dl. Iustin Moraru, bun cunoscător al fenomenului şi aflat chiar în interiorul lui, nu s-a sfiit şi n-a avut nicicum complexe în abordarea temei cu pricina, evident dintr-o perspectivă foarte „fierbinte" şi actuală la acea dată. Romanul d-sale este, în fond, cartea unui dezrădăcinat fără voia lui, a unui ins aflat în căutarea unei împliniri pe care n-o mai poate afla în satul lui, tăvălugul istoriei tinzând să niveleze totul prin înfiinţarea gospodăriilor colective şi închiderea tuturor posibilităţilor de realizare într-un orizont fatalmente limitat.

Traian Laru, tânărul plecat pe un şantier să se califice în meseria de dulgher, trăieşte, în fapt, un proces de iniţiere, dar şi de cunoaştere a lumii, a oamenilor pe care destinul îi va aduce în drumul şi viaţa lui. Contrar voinţei tatălui, care ar fi vrut să-l vadă „la casa lui", adică însurat în sat şi îngrijitor al celor câţiva tauri ai colectivului, tânărul se aventurează pe o altfel de cărare a vieţii, cunoaşte altfel de oameni decât cei din locul natal. În bună măsură se realizează şi profesional, dar fără a reuşi vreodată să-şi vindece cicatricea sufletească pricinuită de ceea ce a lăsat în urmă: părinţii singuri şi o iubită care, într-un alt scenariu ar fi putut fi o soţie ideală. Când revine la casa părintească, hotărât să se absolve ori să fie absolvit de „vina" de a-şi fi părăsit persoanele dragi lui, e prea târziu. Părinţii au murit, iar fata iubită de odinioară s-a căsătorit şi este deja mamă de copii.

De altfel, aceasta nu e singura lui vină, ci şi o a doua (cu care debutează romanul) – aceea de a fi putut împiedica (şi n-a făcut-o!) sinuciderea unui vechi prieten de pe şantier, prin înecarea într-un lac în vreme ce voia să salveze viaţa unui câine de care era nedespărţit şi pe care îl dresase de-a lungul mai multor ani.

Realizat profesional, Traian Laru rămâne, totuşi, un însingurat, un solitar căruia nici freamătul şantierelor prin care îi este dat să treacă, nici anturajul prietenilor pe care şi i-a făcut între timp, nici schimbările de decor pe care i le pune viaţa în faţă nu-i pot ostoi sentimentul acelui „ce putea să fie" dar n-a fost, al nostalgiei după un trai liniştit şi o viaţă de familie normală, în care să-şi aibă rostul omului aşezat la casa lui, cu copii în preajmă etc. etc.

D-l Iustin Moraru este un bun şi exact observator al faptelor, evenimentelor, oamenilor, ştiind să creioneze portrete, dar şi să sesizeze momente, dialoguri, secvenţe de un puternic, remarcabil realism. Memorabile rămân, desigur, scenele referitoare la întoarcerea în sat, autorul sesizând un proces care începuse încă de pe atunci să se manifeste şi care s-a accentuat în arii care aveau să vină: desprindere forţată a satului de traiul patriarhal. Construirea unei şcoli pe locul casei părinteşti echivalează pentru Traian Laru, în alt plan, îngroparea amintirilor şi ruperea de trecut. Simbolică, ridicarea clădirii cu pricina, mai înseamnă şi ruperea punţilor dintre prezent şi trecut, dintre amintire şi realitatea prezentă.

În fond, eroul romanului este un introvertit, căruia romancierul îi sesizează şi-i pune în lumină , cu discreţie, mişcările sufleteşti, trăirile şi stările, ca şi o anume conduită – de unde şi portretul lui, imaginea ce se imprimă în memoria cititorului.

Roman al devenirii unui singur personaj, însă în oarecare măsură şi roman social, graţie prezentării unor medii şi fapte de ordin mai general *Vina* poate fi citit – de ce nu? – şi ca mărturie şi document ce pot deveni originale adjuvante ale istoriei satului românesc într-unul din momentele mai puţin faste, însă nu mai puţin lipsite de interes pentru cititorul de azi. Şi mai ales al cititorului de mâine.

MUGURAŞ MARIA PETRESCU,

Prefață la amintiri *

Am lucrat la această antologie de poezie (Dorel Cosma şi Muguraş Maria Petrescu, *Amintiri de pe o ilustrată/ Memories on a Postcard,* Ed. Nosa Nostra, Bistriţa şi Lumină Lină. New York, 2015) cu mare drag. În primul rând pentru că mă simt foarte apropiată sufleteşte de cei cinci poeţi incluşi aici (Dorel Cosma, Elena M. Cîmpan, Menuţ Maximinian, Victor Ştir şi Alexandru-Cristian Miloş), apoi pentru că i-am descoperit şi altfel decât ca oameni, ajungând prin poezia lor la esenţa însăşi a sufletului lor. Prin traducerea mea încredinţez literaturii universale pe aceşti creatori aleşi dintre fruntaşii poeziei transilvănene.

Deşi sunt o mare iubitoare de poezie, abia acum citindu-le poemele şi încercând să le tălmăcesc într-o altă limbă, am înţeles un lucru pe care desigur îl simţeam mai demult, dar care nu îmi era foarte clar în minte şi în suflet: anume acela că poezia este expresia unei altfel de existenţe, a unei vieţi paralele cu cea reală. Este, aşa după cum o spune şi titlul antologiei, o amintire a ceva deosebit, trăit şi experimentat cândva, repetat la nesfârşit şi unic, exact senzaţia pe care o ai atunci când găseşti, uitată de mult o ilustrată dintr-un loc pe care l-ai vizitat, iar acum îl priveşti cu nostalgie şi drag. De aici mi-a venit ideea titlului acestei cărţi, din această trăire a celor cinci poeţi, care nu au încercat, cum se tot afirmă mereu, să se (auto)-explice, ci să stabilească un dialog imaginar, transpus în realitatea unei ilustraţii. Ea este expresia unui moment unic al realului unei cărţi poştale, descris în imaginarul unei amintiri, prezentat, aşa cum era şi firesc, în cinci moduri diferite.

În cazul lui Dorel Cosma amintirea unei imagini dintr-o ilustrată ia forma unei trăiri dramatice a Omului răstignit pe cruce, cu găuri în palme şi suferinţe care duc de la tortura trupească, fizică, până la cea sufletească, prin care trece însuşi poetul atunci când scrie. Mâna cu care ţine condeiul este tocmai cea în care s-a înfipt de mult cuiul creaţiei. Mâna aceasta care poartă stigmatul cuiului, a fost hărăzită să scrie dintru începuturi. Să fie oare la mijloc şi amintirea unui tablou văzut în vreo mare expoziţie a lumii? (De ex., El Greco, "Iisus în agonie pe cruce" care probabil i-ar fi putut trezi imaginea lirică a jertfei prin scris (?!) sau chiar a lui însuşi dedublat, poetul, un altfel de pictor al lui Iisus? Sau Peter Paul Rubens, "Coborârea de pe

---

* Prefaţă la volumul *Amintiri de pe o ilustrată/ Memories on a Postcard.*

cruce" în sensul fin strecurat în cuvinte prin căderea omului în moarte?). "Covârşitoarea durere/ alunecă pe întunecatul cer/ şi firul alb voalat/ străpunge marea/ resemnării./ Suferinţă adâncă,/ degete crispate/ spre înfiorătorul cui/ ce carnea o străpunge./ Pe cruce,/ părăsit durerii sale,/ Omul./ Şi geamătul cu plânsul simplu/ al clipei fapt,/ cu viaţa în valoarea sa/ circulatorie./ În golul rece al durerii, / în chinuri zvârcolite/ respectul temător/ Acolo/ unde atârnă/ EL/ ca TU/ să ştii să ceri/ şi de la tine" (*Omul*). Oricare ar fi tabloul (şi sunt nenumărate pe această temă) urmele rănilor lăsate de cuie în palmele lui Iisus sunt perfect vizibile. Acest lucru se întâmplă şi cu poetul, în general, dar şi cu Dorel Cosma, în special, care va fi marcat pe viaţă de stigmatul poeziei, întru trăirea ei intensă, cu exprimări dramatice.

O cu totul altă ilustrată de genul "picture in picture" ne propune Elena M. Cîmpan, care revede în albumul cu ilustraţii crâmpeie de amintiri, experimentând impresii trăite cândva la Paris. Poeta însăşi se află într-o dublă postură: de observator descriptiv, dar şi de personaj invizibil prin faţa căruia se derulează impasibil spectacolul cotidian al străzii, chiar al vieţii. Instalată confortabil în balcon, ea ne supune atenţiei cu o observaţie precisă, elemente ce contribuie la crearea ilustraţiei, fiecare amintindu-i de ceva sau de cineva. Figuri, personaje anonime: porumbei, o anume cafenea din Paris în care "cafeaua se face pasăre" (*În cafenea, la Paris*) într-o "misiune onirică, aproape magică" (*Ibidem*) sau personaje care îi amintesc (ce straniu!) de acea mireasă tristă, cu "Ochii în bobi de lacrimi" (*Mireasa din turn.*), de un inel "ce-i tremura în deget/ Şi o privire speriată de colivie/ Ce căuta un loc liniştit,/ Care să ţină pământul în echilibru/ Care să ţină iubirea în echilibru" (*Ibidem*). Această mireasă ce are ca partener frigul şi ca nuntaşi "Vântul hoinar"/ … / "Ploaia căzând neiertător în plete/ Şi picătura de şampanie aproape îngheţată" (*Ibidem*) ar fi vrut, mai mult decât orice pe lume, să fie doar cu alesul inimii ei în Turnul Eiffel. Incontestabil, trebuie să remarcăm talentul poetei de a transcrie în cuvinte şi de a reda în ilustraţia propusă senzaţii fizice ce capătă o nuanţă de material. Aproape că îţi vine să întinzi mâna şi să atingi sau să apuci frigul ce o împresoară în rochia ei albă ca norul.

În pagina următoare a albumului liric, Menuţ Maximinian vine cu un original registru poetic, oferindu-ne, pe lângă ilustraţii sau poveşti scrise în versuri, un fel de explicaţii ale unui fapt de viaţă, făcându-ne să ne imaginăm, că până şi cele mai banale lucruri pot fi privite din puncte de vedere diferite, putând fi descrise cu mare fineţe şi intuiţie, elementele lor lirico-descriptive, aparent lipsite de importanţă, atingând nivelul de arhetipal, de sensibil incontestabil. Astfel de poezii devin adevărate bijuterii miniaturale lirice, deoarece sunt lucrate din suflet, desigur căpătând contur şi o viaţă a lor personală: "E o balerină nobilă,/ Din porţelan fin sau sidef cu irizaţii albăstrui./ Nici ea nu ştie exact din ce e făcută,/ Dar se simte bine în carnea ei.// Pe rochia scurtă are dantelă,/ La

păr o floare,/ La inimă un ghimpe.// Cu mâinile aşezate pe creţurile rochiei,/ Rememorează gloria de altădată./ Când era venerată./ Astăzi, nici praful nu mai este şters din jurul ei.// Într-o toamnă târzie/ Şi-a trăit prima iubire./ A fost a lui şi de atunci/ Timpul pare că a încremenit./ Perdeaua dragostei e trasă,/ Balerina stă neclintită/ Pe raftul cu scriitori" *(Balerina bibelou).*

Ilustratele lirice propuse de Victor Ştir susţin *concizia* unei observaţii absolut obiective, uneori chiar cu nuanţe de *abrupt*, de genul pietrelor ce vin absurd să placheze spaimele mişcătoare, într-un timp bine delimitat în ore ce se alungă una pe cealaltă mărind, în progresie geometrică, dimensiunea unei despărţiri în bucuria imensă a unei beţii de artificii, sau a unor scânteieri "ca o rouă de lacrimi" (*orele*).

Dacă la poeţii prezentaţi anterior Terra este scena acţiunii, în cazul lui Alexandru-Cristian Miloş, locul acesta ca şi registrul poetic se schimbă, autorul însuşi, "cetăţean al Cosmosului", aşa cum îi place să se autointituleze, stabilind relaţiile cu putere de decret şi de la nivelul pluralului majestăţii: "Noi, Poetul – Fizician Cosmic, Astronaut" (*Poem axiomă 1*) suntem Interdimensionalii Cetăţeni Cosmici ai unui Cosmos ce a trăit ani lumină. Acest pasaport cosmic îi dă lui Alexandru-Cristian Miloş libertatea la care aspiră cu nesaţ, de a trăi oriunde în Univers împreună cu toţi Oamenii Stelelor.

Parcurgând această antologie mă întreb ce-i separă şi ce-i uneşte pe aceşti poeţi? Firește îi separă modul de a contempla amintirea unui moment dintr-o ilustrată, un crâmpei reprezentativ al vieţii lor şi nu numai. Însă ceea ce-i uneşte este mult mai interesant şi mai surprinzător. Este acel Unu, ca un tot unitar, multiplicat în această antologie de zece ori câte cinci, într-o observaţie extrem de fină a unui detaliu aparent comun, poate chiar banal uneori, dar care este relevant în ilustrată şi adus la nivel de element sau personaj principal. Neîndoios, fiecare vedere din acest album este o poveste în versuri. Ce-i uneşte pe aceşti poeţi? Predilecţia pentru o notare sensibilă a unor lucruri, chiar obiecte, elemente, senzaţii, idei, consideraţii ce se leagă de instantaneul surprins în cartea poştală, căpătând astfel, un rol definitoriu de personaj principal. Practic întregul tablou se concentrează în jurul lui şi a impresiei produse de el: urmele lăsate de piroanele implântate în mâinile răstignite pe cruce, o cafenea pierdută într-un oraş imens, o mireasă (dar câte ca ea?) din Turnul Eiffel, o balerină bibelou ce prinde suflet, un şarpe, o noapte, ore ce se alungă unele pe altele într-o tăcere absolută, precisă, existenţe intergalactice cu încrucişări interdimensionale. Acesta este "albumul" unic cu *Amintiri de pe o ilustrată* propus de cei cinci poeţi bistriţeni.

Gabriel Gafiţa, scriitor realist

Revenirea la roman, după douăzeci de ani, nu este o simplă întâmplare, în ceea ce-l priveşte pe Gabriel Gafiţa, ci un moment cu sensuri majore, în a descoperi, cu alţi ochi, un timp ce nu mai are răbdare şi trebuie consemnat cât mai este cald. Ca dovadă că la un an după această revenire, cu *Du-te departe de mine,* apare, la aceeaşi Editură, Nemira, culegerea de povestiri *Zahăr şi miere* (Bucureşti, 2015), inspirată din viaţa ambasadelor române de prin unele părţi ale lumii (Bagdad, Londra, Singapore, Lisabona, Malaysia...), acolo unde autorul a avut misiuni diplomatice. Dar cartea nu vorbeşte despre aceste destinaţii, atrăgătoare pentru unii, ca despre un tărâm de vis, ci duce/ aduce o prelungire a României (precum titlul „O scurtă prelungire"), cu oamenii ei, tipologii de pe vremea lui Caragiale, neschimbaţi în metehne, prezentaţi în această „fotografie de grup" ca exemplare tragice şi comice ale imaginii scoase înafară, ale preocupărilor de multe ori meschine, nevăzute, faţă de ceea ce am aştepta să fie activitatea înaltă a unei ambasade. De la bun început, surpriza constă în faptul că orice am fi aşteptat de la un astfel de subiect – viaţă de ambasador, consul – numai la o astfel de abordare nu ne-am fi gândit, ceea ce înseamnă că autorul ştie să aleagă materia/ materialul unei cărţi, să croiască mai apoi pe măsura cititorului zilelor noastre, să simtă ce şi cât trebuie spus din spatele diplomaţiei, să accesorizeze în cele din urmă povestirile cu detalii dintre cele mai triste, dar adevărate, cu un râsu-plânsu nichitastănescian, rezultat dintr-o imagine a românilor ajunşi pe la porţile ambasadelor cu probleme diverse, stârnind umorul, bine dozat în text şi scos în evidenţă prin comic de limbaj, atât de fin simţit şi transmis. Folosirea limbii engleze stâlcite şi caraghioase este o sursă de amuzament copios în caracterizarea unor personaje parvenite, semidocte. Dacă tot am făcut asemănarea cu Caragiale, să mai amintim şi de comicul de nume, care joacă un rol important (titlul „Zahăr şi miere", zahăr de la Zaharia şi miere de la şlagărul „Hey, honey, honey", reprezintă apelative în cuplul de diplomaţi români). Sau Dobrinel, Zorela, Gioconda, Scorilo. Chiar deschiderea volumului, cu „Suplimentare stoc steaguri", duce cu gândul la numărarea steagurilor de la Caragiale. Doar că aici situaţia este externă şi, cu atât mai mult, penibilul creşte: „Ambasada României – Bagdad, Nr..... / 1997". Din cauza unor operaţiuni militare, unele ambasade şi-au suspendat sau restrâns activitatea la Bagdad, astfel încât Ambasada SUA funcţiona la Ambasada Poloniei, iar Ambasada Franţei la Ambasada României. „Concret, pe Ambasada SUA a fost arborat steagul polonez, iar pe Ambasada Franţei tricolorul românesc.(...) Fac pe această cale un nou apel călduros/ disperat de a ni se expedia de urgenţă o cantitate dublă de steaguri româneşti..." (...) „Rezoluţie: Problema steagurilor la misiunile din

străinătate nu ţine de competenţa Direcţiei Protocol. (Indescifrabil)" Un răspuns tipic românesc, „s-a rezolvat, nu se poate", este în măsură să creeze o sinteză a felului cum merg lucrurile la noi, oriunde am fi.

Viaţa prin ambasade oferă tot atâtea subiecte de proză realistă, naturalistă chiar, atent surprinsă de către naratorul omniprezent şi omniscient, cu darul lui de a vedea şi de a prezenta într-o lumină adevărată tot ce se-ntâmplă sub ochii lui. Astfel, la Strasbourg, un membru PNŢCD, Nestor Baleca, e delegat să reprezinte partidul în Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei şi la hotelul unde stă are de plată o grămadă de bani, pentru servicii extra, care sunt vizionări de filme XXX. Cum era bătrân, într-o zi a fost găsit mort în cameră şi transportat în ţară, unde să fie mândru că „stânga retrogradă, criminală şi condamnată de istorie mai făcuse, iată, încă o victimă în România." La Londra, domnul Dascălu, ajuns consilier economic la ambasadă, după plecarea lui Mandache, rău vorbitor de engleză, şi pe principiul „că doar nu ar fi mai breaz", este găsit în cameră cu sticlele de whisky goale, abia respirând, apoi trimis acasă de către ambasador, în urma unei neînţelegeri cu un lord britanic, posibil investitor străin în România, care nu şi-a mai finalizat proiectul. Se stinge din viaţă, dar nimeni nu îndrăzneşte, doar naratorul, aşa în surdină, să conteste imaginea lui postumă de om care „nu bea niciodată". O altă victimă, i-am spune, a regimului. În Singapore, apoi, un egiptean, Hamid, ospătar care lucra pe un vapor de lux, în croaziere, o cunoaşte pe Rodica, o fată din Urlaţi, România. Aici, naratorul intervine direct: „Totul se petrecea aproximativ cu un an înainte de vizita la mine. Şi eu eram relativ nou la post; venisem de numai şase luni la Singapore şi nu aveam pe nimeni să mă ajute. Eram şi ambasador, şi consul, şi consilier economic, şi ataşat de presă, totul." Problema lui Hamid era că fostul ambasador, Ştefănescu, i-a greşit certificatul de căsătorie cu Rodica şi aceasta nu putea să dea numele lui copilului născut în ţară, pe motiv că persoana nu există şi la tată apărea „natural". Ce voia Hamid de la ambasadorul narator? Adresa lui Ştefănescu, să-l poată căuta personal. Din Portugalia, avem o „Cerere către Ambasadă", în original, pare, a uneia, Cotoarbă Aurelia, nemulţumită că o altă româncă i-a luat bărbatul şi ea voia acum ca domnul ambasador „să sune la poliţia portugheză că Loredana e ilegală în Portugalia" şi să fie trimisă înapoi la Bacău. Textul este monument de cum nu se scrie în limba română, plin de greşeli, de exprimare, de gramatică, de ortografie, de tot felul. În Malaysia, cazul lui Codruţ din Iaşi adresat ambasadei era că-şi caută nevastă ardeleancă, pentru că „ardelenşele sunt credinşioasi, harnişi, curati şi di casî". În cele din urmă apare, cu o delegaţie din Braşov, o Alina,

de care nu are parte din cauza mamei. Şi atunci se căsătoreşte cu o chinezoaică, Linda, şi au o fetiţă, Eileen, „o frumuseţe", scrie prozatorul. Tot din experienţa de ambasador în Portugalia e şi episodul „Răpirea din Mercedes", cu est-europeni care fac comerţ cu nou-născuţi. Limbajul folosit e neaoş, necenzurat, adaptat unei realităţi dure, dar adevărate: „Haoleo, domnule hambasadorule, mânca-ţi-aş, de unde ai ştiut că mă cheamă Hapolo Hunşpe?" În „Zahăr şi miere", care e şi titlul cărţii, avem povestea lui Robert şi a Elonei, cuplu de diplomaţi, ajunşi în emirat, petrecând un timp acolo, lună de zahăr şi miere, cu bune şi cu rele, „bărbatul trece printr-o experienţă fizic, femeia trece conceptual", culminând cu destrămarea, un divorţ onest, o revenire în ţară, de scurtă durată pentru diplomat, care, „în sinea lui, atinge idealul", „atât de liber cum nu fusese niciodată", şi visează la o nouă ambasadă.

În toate cele nouă povestiri, prezenţa naratorului - personaj este una deosebit de tonică, de efervescentă, de dinamică. Acesta merge, înaintează împreună cu poveştile lui, rotunjeşte cu migală o imagine a României, prin reprezentanţii ei. Natura socială se hrăneşte din natura umană şi ... viceversa. La capătul cărţii, el însuşi devine un altul, gata să o ia de la început.

Cu *Zahăr şi miere,* Gabriel Gafiţa ajunge la a şaptea carte, după cinci romane, *Lumină pentru cei singuri, Iarna e o altă ţară, Martiriu parţial, Schiţă de portret pentru cap de familie, Du-te departe de mine,* şi volumul de debut, cu proză scurtă, *Moartea măştilor.* Toate una şi una. Cea de acum se-ntoarce la un gen mai scurt, de la care pornea la drum scriitorul, prin anii '70. E ca şi cum ar fi creat o altă lume în şapte zile.

MENUŢ MAXIMINIAN

Când horea te ispiteşte

În urmă cu ceva vreme scriam despre primul volum semnat de Grigore Leşe, *Acum ştiu cine sunt,* apărut la aceeaşi editură Humanitas, în care cunoscutul artist aducea o parte din identitatea sa maramureşeană în faţa cititorilor. Cu noua apariţie, *Horea în grumaz – înger păzitor şi ispită* (Ed. Humanitas, Bucureşti, 2015), Leşe prezintă o pledoarie pentru cântecul adevărat, având ca bază teza de doctorat pe care a susţinut-o acum 14 ani. Sigur pentru accesul unei mai largi categorii de cititori la carte, părţile despre filozofia glasului, registre vocale, tipuri de respiraţie, structura şi forma horii (supuse rigorilor academice) au fost eliminate astfel încât să rămână o poveste frumoasă a horilor, aflată de la străbuni. Astăzi, conform autorului, horea s-a ascuns în câteva locuri uitate de lume, agăţată de sufletul câtorva babe, speriată de televizor şi UNESCO.

Cartea pe care o avem în faţă este una de împăcare despre destinul artistului care are o viaţă plină de cunoaştere şi înţelepciune, în care, horea i-a foat atât înger păzitor, cât şi ispită. Cartea, precum cântecelele lui Leşe, poate fi asimilată cu drag de cititori, fiind în acelaşi timp plină de cuvinte sensibile când e vorba despre ultimii ţărani ascunşi şi ei în satele izolate, speriaţi de fermierii care îi ameninţă, dar şi de dojeni când e vorba de generaţiile de interpreţi actuale care au distrus horea manelizând vatra sacră a satului. Clipe de încântare ale lui Grigore Leşe sunt precum ritmul inimii şi, poate, de aceea este perceput uneori ca un artist „dificil" la ale cărui spectacole nu te poţi manifesta în voie, nu poţi aplauda, dansa şi râde precum la cântecele din comerţul de azi. Doar ştiind că artistul se transformă în timpul actului cultural, pentru el scena devenind un altar, îţi vei da seama că doreşte linişte, precum altădată ţăranul nostru cânta doar când era singur, acompaniat de liniştea codrilor: „Când horesc în haine ţărăneşti păşesc în timp domol şi cu chibzuinţă. Hainele şi horile se prefac în aură ocrotitoare", spune Grigore Leşe, care întotdeauna, deşi actualmente profesor universitar care umple sălile cu studenţi la conferinţele sale, păstrează în ţinuta sa cămaşa tradiţională şi clopul cel de lăpuş. Nu doar horea în grumaz este balsam pentru sufletul artistului, ci şi colindele care vin de sărbători în faţa noastră, atunci când horea se odihneşte, redefinind lumea.

Aşa cum o face de fiecare dată în conferinţele sale sau în spectacole, şi de această dată Leşe trage de mânecă administraţia lipsită de competenţe: „O ţară plină de conflicte în care eroii se confundă cu trădătorii. Unde dacă intri în albia văilor şi răstorni un bolovan, în loc de peşti şi broaşte apar cântăreţi... Urmărim cu stăruinţă fenomene străine şi le preluăm, considerăm că tot ce vine din afară este bun... Trecutul se târguieşte din dorinţa oamenilor de a face bani. Puţini au izbutit să pătrundă în straturile adânci ale culturii orale... Majoritatea cântăreţilor, redactorilor, compozitorilor i-au speculat posibilităţile... Institutul Brăiloiu ţine sub lacăte înregistrările, ca şi cum ar reprezenta comoara României. Folclorul a devenit o armă politică ce ne aruncă în derizoriu. Televiziunile s-au obişnuit să trăiască din divertisment, au adus folclorul la acest nivel. Nu există documente, nu există specialişti dăruiţi, nu există preocupare. Acum satul este confuz, influenţa urbană e majoră, prostul gust a devenit etalon. Mai rău nu se poate, aşa că sper într-o recuperare a firescului, a arhitecturii

tradiţionale, a pânzelor şi ţesăturilor... Întoarcerea la materialele de construcţie tradiţionale, ecologice, este obligatorie" .

De 25 de ani, Grigore Leşe se luptă pentru apărarea horilor care, agresate în fiecare zi, îşi pierd emoţia şi valoarea. Pentru a trăi cu adevărat în spiritul acesteia trebuie să te contopeşti cu ea, să devină partte a sufletului şi tăririlor tale: „Între mine şi hore există o legătură foarte puternică, o intimitate creată în timp, o contopire chiar. Poate de aceea mă simt în largul meu, eu, cel adevărat, doar când horesc". Grigore Leşe nu este de acord nici cu cercetătorii care n-au nicio legătură directă cu satul, netrăind în vatra acestuia, nesimţindu-i pulsul, care vin doar să bifeze activitatea pentru dosar, stricând de multe ori înţelesurile şi semnificaţiile timpului sacru al ţăranului. Edificator în acest sens este exemplul unui etnolog venit din Bucureşti, la Groşi, unde o bătrână îl întreabă de ce se cântă, iar el a răspuns „Nu cânt, că plâng". Pentru oamenii din Lăpuş, a te cânta înseamnă a plânge, iar a cânta înseamnă hore.

Despre tânăra generaţie de interpreţi, Leşe spune „Nu cântă cu glasul lor. Îşi forţează glasul în hiperacut sau hipergrav, imită. După ce trec de juriile concursurilor şi epuizează posibilităţile de a participa la competiţiile din ţară, tinerii constată că nu au popularitate, chiar dacă deţin zeci de premii. Atunci se întorc în lumea lor, cu compoziţii şi muzici îndoielnice ca structură melodică şi ca mesaj poetic. Roiesc de la o televiziune la alta pentru a deveni populari şi buni de a fi chemaţi la nunţi şi petreceri... Nu au conştiinţa valorii. Au auzit că ar impresiona juriul cu linii melodice străvechi, nemaiauzite, pe care oricum nu le stăpânesc şi nu le agreează. Sunt nestatornici, necumpătaţi şi egoişti cu horitul". Mai grav este că mulţi dintre interpreţii ce se ratează devin realizatori de emisiuni, ducând folclorul în derizoriul divertismentului de ultim rang.

Grigore Leşe este cel mai bun ambasador al horii din grumaz, cântec care este precum focul „se aprinde, creşte, arde, se stinge. Şi nu ştim niciodată când începe şi când se gată, e dincolo de semne şi uneori dincolo de cuvânt. Sughiţ nu-i. Parcă nici cântec. Da ce-i? Plâns? Poate".

Textele din carte, puse pe note (însă cu siguranţă nu vor putea fi interpretate de mulţi deoarece nu deţin tehnica) oglindesc repertoriul curat, poezia din horea ţăranului nostru, cântecul făcut să stâmpere suflete nu să atragă spectatori în faţa televizoarelor. Până la urmă, cu toate modificările lumii în care trăim, trebuie să ne păstrăm identitatea, să rămânem prin tradiţii noi urmaşii unei lumi aparte, pentru că altfel ne vom trezi pierduţi. Nu recomand cartea celor care iubesc muzica comercială pentru că nu vor înţelege nimic din ea, ritmurile haotice „astupându-le" şi o parte din minte; o recomand cu drag celor puţini care mai preţuiesc vatra străbună şi care ştiu să acorde respect tradiţiilor şi să fie mândri că aparţinem unui popor cu o cultură tradiţională aparte.

Vorba lui Grigore Leşe: „Când apare Dumnezeu, cântă Bach. Când cineva horeşte îngerii stau şi ascultă".

GHEORGHE BREHUESCU

Cu Mircea M. Ionescu în Cenaclul româno-american

Vineri 18 decembrie 2015 la New York, în cadrul Cenaclului literar "M. Eminescu", întrunit la restaurantul "Bucharest" al Dlui Vasile Bădăluţă, a avut loc lansarea cărţii *Taximetrist de noapte la New York* (varianta dramatizată), de Mircea M. Ionescu.

Autorul, fiind foarte cunoscut în comunitatea românească datorită unei perioade îndelungate de implicare în viaţa culturală şi spirituală a acesteia, prin ziarul său legat de lumea sporturilor, publicat cu mari eforturi în New York, şi apoi prin asocierea cu Grigore Culian, directorul şi editorul ziarului *New York Magazin,* a fost aşteptat cu interes în seara lansării.

O lansare specială atât datorită bucuriei de a revedea un vechi prieten, cât şi din punct de vedere al calităţii analizelor şi interpretărilor volumului în cauză făcute, rând pe rând, de scriitorii Theodor Damian şi Doina Uricariu, dar şi de ziaristul Grigore Culian. Vorbitorii au scos în evidenţă talentul literar al autorului care ştie cum să facă cititorul să vibreze la lectura scenelor descrise în volum, multe dintre ele fiind şi un fel de oglindă în care cititorii româno-americani se recunosc.

S-a apreciat în mod deosebit tehnica "suspense-ului" care la Mircea M. Ionescu este un eficient instrument de lucru.

Invitatul serii a vorbit despre experienţa sa americană, despre felul cum simte revenirea în România, a depănat amitiri din perioada sa New York-ezã, şi a apreciat solidaritatea la nivel cultural-spiritual pe care o găseşte în comunitatea româno-americană din New York, acum la revenirea sa în mijlocul ei.

Au urmat alte intervenţii ale unor constanţi membri ai Cenaclului nostru (Alecu Goţea, Vasile Bădăluţă, Adriana Hegbeli, Sorina Robinson şi Viorica Colpacci) după care a avut loc tradiţionala recepţie.

ELENA MITRU

Seară de cenaclu la New York: Vasile Răvescu

Iată, ne-am întâlnit din nou cu toții, într-o seară blândă de iarnă, poate prea caldă pentru un ianuarie 2016, deci pe 10 ianuarie, la Cenaclul literar „Mihail Eminescu" din New York.

Pe de altă parte aș spune că și vremea parcă s-a încălzit influențată fiind de inimile noastre calde și bune. Unii dintre noi, puțin reticenți, alții mai curioși, și ceilalți, convinși de calitatea membrilor și operelor lor literare, au participat deci, la lansarea volumului de poezii *Un surâs în colțul gurii* al poetului Vasile Răvescu din București, cu vădit interes.

Spun așa, pentru că prezența domniei sale, a fost semnalată prin însuși volumul lansat cu multă afecțiune de vorbitori, deși fizic ne desparte cumva marele Ocean niciodată învins, dar deseori traversat.

Autorul se recomandă deosebit de frumos: „Provin dintre jurnaliștii care trudesc în slujba cuvântului și a limbii natale".

Volumul a fost prezentat mai întâi de Pr. Prof. Dr. Theodor Damian, directorul Cenaclului „Mihail Eminescu" din New York. Domnia sa a arătat pe scurt conținutul și structura cărții, a semnalat o serie de asemănări cu unii clasici români, cum ar fi de exemplu G. Topârceanu (vezi *Gărgărița și Furnica* din volum), dar a comentat și unele satire politice foarte bine vizând situația politică din România de azi (vezi *Melcul senator* din volum).

A urmat scriitoarea Elena Mitru care a avut plăcerea să-l cunoască pe autor în vara anului 2015 la Cenaclul boem „Catacomba" din București. În acest context, Elena Mitru a dezvăluit asistenței faptul că poetul Vasile Răvescu este un om de suflet, o persoană spirituală plină de umor, după cum se reflectă de altfel în tot ceea ce a scris în acest volum de poezii. A amintit astfel piesele *Melcul Senator, Pila, Fabula merelor, Seară la Catacomba,* ș.a.

Prof. Mariana Terra a evocat foarte frumos, în cuvinte alese, talentul poetului, exemplificând cu poezia *Pâinea și Cuțitul* dezvăluind totodată că a fost colegă de facultate cu autorul, ceea ce a îndreptățit-o și mai mult să citească cu atenție și cu drag volumul și să vorbească despre el.

Prof. Valentina Ciaprazi, a vorbit în special despre Catrene trecute cu vederea, făcând o paralelă foarte interesantă între marii epigramiști francezi și cei români, așezându-l pe autor alături de aceștia.

Cu ironia şi umorul pe care le dovedeşte prin vârful creionului său ascuţit, Vasile Răvescu reuşeşte să atragă în mod constant aprecierea şi atenţia publicului cititor.

Îi dorim mult succes în importanta sa muncă de creaţie.

GHEORGHE BREHUESCU

Elena Mitru: "Zăpada proletară"

Vineri 22 ianuarie 2016 a fost lansat în Cenaclul literar "M. Eminescu" din New York un nou volum al Dnei Elena Mitru, *Zăpada proletară* (Ed. Rawexcoms, Bucureşti, 2015, 152 pp.), volum de proză, mai precis povestiri din anii copilăriei şi ai tinereţii, trăiţi în perioada regimului comunist din România.

Întrunirea de cenaclu în format salon literar s-a ţinut la reşedinţa conducătorului acestuia, Pr. Theodor Damian, ca în numeroase alte dăţi din istoria de 23 de ani a acestui forum cultural. Într-o atmosferă prietenească şi caldă, Theodor Damian a început discuţiile salutând apariţia cărţii şi oferind o serie de date despre editură şi despre prieteni comuni din lumea literară a Bucureştilor. A comentat semnificaţiile titlului cărţii, spiritul de observaţie al autoarei, calitatea şi forţa sugestivă a limbajului folosit şi a citit câteva fragmente interpretându-le mesajul şi sensul.

A luat cuvântul apoi Mariana Terra care a accentuat naturaleţea limbajului prozelor, a comentat tipul de ironie folosit de autorare şi a analizat câteva scene din viaţa românilor în timpul regimului comunist.

A vorbit apoi Nicole Smith care a evidenţiat calităţile portretistice ale Elenei Mitru, plasticitatea descrierilor ce ajută la vizualizarea scenelor relatate, referindu-se apoi, mai în detaliu, la povestirile ce ţin de copilăria autoarei petrecută la bunici.

Au mai luat cuvântul doamnele Felicia Georgescu şi Lisa Pecai, precum şi domnii Ion Burcin şi Ştefan Benedict.

În încheiere Elena Mitru a citit câteva pasaje din volum, a mai făcut o serie de mărturisiri legate de viaţa din România şi a mulţumit tuturor, invitând audienţa la tradiţionala recepţie.

NICOLE SMITH

Elena Mitru din nou în Cenaclu

Duminică 31 ianuarie 2016, la Biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Astoria, New York, a avut loc întrunirea membrilor Cenaclului literar „M.Eminescu". Iubitorii de literatură au asistat la lansarea volumului de poezii pentru copii, *Veveriţa strengăriţa,* de Elena Mitru.

Lucrările cenaclului au fost deschise de Pr. Theodor Damian. Domnia Sa a scos în evidenţă faptul că autoarea este „acasă la ea în grădina bucuriilor". Puritatea, gingăşia, fragilitatea transpar abundent în poezia pe care o scrie. Elena Mitru cunoaşte sufletul, nevoile şi limba celor mici – ea scrie pe limba şi după sufletul lor. Profesoarele Mariana Terra, Valentina Ciaprazi şi Nicole Smith au subliniat faptul că autoarea este sensibilă la frumos şi este creatoare de frumos. Volumul poate fi lecturat ca un îndrumar de educaţie şi instrucţie pentru cei mici.

Eleva Justina Aniţului (12 ani) şi-a exprimat cu candoare şi duioşie impresiile despre carte.

Copiii Şcolii de Duminică, conduşi de prof. Irina Aniţului, au avut o frumoasă şi emoţionantă contribuţie recitând cu har actoricesc poezii din volumul lansat.

Felicitari autoarei şi urări de multe şi noi succese.

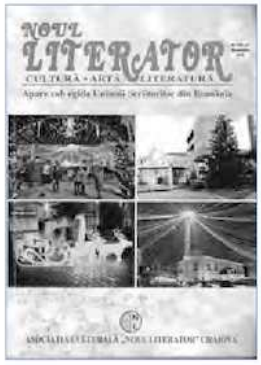

Noul literator, revistă trimestrială craioveană de cultură, artă şi literatură (An V, Nr. 21, decembrie 2015) al cărei director fondator este scriitorul şi profesorul Nicolae Petre Vrânceanu, membru şi prieten al Cenaclului literar „M. Eminescu" din New York, a împlinit cinci ani de existenţă.

Apărând sub egida Uniunii Scriitorilor din România şi a Asociaţiei culturale „Noul Literator" din Craiova, cu un impresioant consiliu redacţional şi de redactori asociaţi, având ca redactor şef pe Teodor Oancă, profesor universitar şi scriitor, *Noul Literator* este o revistă şi o echipă viguroasă şi activă în ceea ce priveşte promovarea valorilor culturii noastre naţionale. Rubricile publicaţiei oferă o clară idee asupra diversităţii şi anvergurii domeniilor abordate: reportaj, proză, poezie, teatru, artă, cronică literară, eseu, ş.a.

Revista este înfrăţită cu *Lumină Lină* de la New York, mulţi dintre membrii redacţiei şi colaboratorii acesteia fiind publicaţi peste ocean şi invers. Excelentă ideea de a iniţia „Zilele *Noul Literator"* ca eveniment cultural anual.

La acest popas aniversar, cinci ani de la înfiinţare, prezentul număr publică o serie de impresii de la alte reviste şi scriitori din ţară, alături de urările lor de bine pe mai departe.

Ne adăugăm şi noi, cei de la *Lumină Lină* şi de la Cenaclul literar „M. Eminescu", New York, corului de voci prieteneşti, dorind directorului Nicolae Petre Vrânceanu, redactorului-şef Teodor Oancă, tuturor colegilor de redacţie şi colaboratorilor, mult succes pe viitor în munca sacră de menţinere a stindardului valorilor noastre naţionale şi de transmitere a acestora noilor generaţii.

Gaudeamus igitur!

Theodor Damian

Nicolae Sava, *Indiscreţie,*
ulei pe pânză

Irinan Sava, *Madame,*
acrilic pe pânză

Alexandra Stoenescu, *Metamorfoze,* tehnică mixtă

VIORICA COLPACCI

Simpozioul "Mihai Eminescu" - Galeria Spiritus, New York

Pe data de 17 ianuarie 2016 la Restaurantul "Bucharest" din New York, a avut loc cel de al XXIII-lea simpozion "Mihai Eminescu" dedicat împlinirii a 166 de ani de la naşterea poetului . Simpozionul a reunit personalităţi de seamă ale culturii române din Statele Unite şi din România, care au adus un omagiu marelui poet. S-au prezentat comunicări despre opera poetului şi lucrări de artă plastică dedicate lui Mihai Eminescu sau inspirate din opera sa .

Organizat şi prezidat de către scriitorul Pr. Prof. Dr.Theodor Damian , Preşedintele Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă din New York, simpozionul s-a bucurat de prezenţa Excelenţei sale Ioana-Gabriela Costache, Consulul general al României la New York şi de aceea a scriitoarei şi editoarei Prof. Dr. Doina Uricariu .

Expoziţia organizată de Galeria "Spiritus" a celebrat pe marele nostru poet, expunând lucrări ale artiştilor din New Nork şi ale unor artişti proeminenţi din România şi a prezentat colecţia de icoane pe sticlă pictate de copiii cercului de iconografie al parohiei "Sf . Apostoli Petru şi Pavel" din Astoria, New York, realizate sub îndrumarea artistei Viorica Colpacci, directoarea galeriei .

Dna Colpacci a subliniat filonul şi sensibilitatea creştină a lui Mihai Eminescu în contextul general al spiritualităţii şi tradiţiei româneşti. Pornind de la poemul *Rugăciune* dânsa a afirmat că prezenţa călăuzitoare a Sfintei Fecioare Maria în viaţa şi opera poetului român este un fenomen comun la poporul nostru. Directoarea galeriei a precizat că exprimarea acestei devoţiuni, prin folosirea diferitelor modalităţi artistice de realizare a operei de artă, a dus de-a lungul timpului la crearea multor capodopere ale artei şi arhitecturii româneşti care aparţin patrimoniului universal al artei populare şi culte, şi care inspiră şi azi imaginaţia artiştilor.

De menţionat că prima icoană a Sfintei Fecioare Maria, pictată încă în timpul vieţii sale, s-a transmis în arta religioasă atât în est, în arta bizantină, cât şi în vest, în "arta mariană " şi în cult, generând multe din capodoperele copleşitoare ale catedralelor şi artei europene,

Acesta este universul cultural-spiritual, în care sensibilitatea şi opera marelui nostru poet s-a născut . Ea nu poate fi izolată de tradiţia şi cultura neamului său şi nici de cea a lumii europene.

Expoziţa din anul acesta a fost concepută în sensul evidenţierii continuităţii acestei tradiţii aşa cum apare în lucrările unora dintre artiştii români contemporani.

Aici au fost prezenţi din New York: Viorica Colpacci cu un print digital al sculpturii sale de inspiraţie eminesciană intitulată metaforic *Steaua singurătăţii.* În original lucrarea are dimensiunea de 4 m pe verticală, şi e creată din aluminiu, oţel, sticlă şi neon, folosind tehnici mixte.

Maria Tăzlăuanu cu lucrarea *Trandafir,* print digital, a cărei imagine te conduce cu gândul la perfecţiunea Creaţiei dar şi la simbolul Sfintei Fecioare Maria, reprezentată în artă ca trandafir mistic, trandafirul fară spini, adică fară păcat.

Alexandra Stoenescu cu lucrarea *Metamorfoze* în tehnică mixtă. Lucrarea, folosind elemente teatrale şi imagini din antichitate, îţi aminteşte de Giorgio de Chirico şi "Şcoala Metafizică" de la începutul secolului XX. Prin atmosfera pe care o degajă, te invită la meditaţie şi la descifrarea mesajului pe care îl conţine.

Doru Tsaganea cu un print digital, *Corabia 'Pride of Baltimore' în portul New York* în care ne prezintă simbolic, imaginea în contrast a două lumi ce s-au succedat.

Ruxandra Dumitrescu cu o lucrare pe sticlă plină de culoare şi ritm, cu caracter mai mult decorativ.

Din România au expus :

Cristian Olteanu, preşedintele filialei de Pictură Murală şi Restaurare a Uniuni Artiştilor Plastici, cu un colaj digital al lucrării sale de restaurare de la Mănăstirea Stelea de lângă Târgovişte, ctitorită de domnitorul Vasile Lupu, şi cu icoana Pantocratorului executată în frescă şi prezentată în format digital.

Maestrul Nicolae Sava, profesor la Universitatea de Artă din Bucureşti, de peste 40 de ani, unde a înfiinţat secţia de restaurare patrimoniu şi pictură bisericească, restaurator a importante monumente de artă religioasă, precum Mănăstirea Humor (sec. XVI), membru a Comisiei de artă bisericească a Patriarhiei Române timp de zeci de ani, a fost prezent cu un tablou original în ulei pe pânză numit *Indiscreţie.* Lucrarea ne dezvăluie un artist cu o imaginaţie poetică ce descrie metaforic o lume suprareală.

Maestrul Viorel Grimalschi, pictor, restaurator, profesor la Academia de Arte, distins cu Premiul UAP în anii 1989, 2000, 2005 şi 2015, cu lucrări în ţară şi străinătate în muzee şi colecţii particulare, a expus două desene, portrete ale unor ierarhi români, în execuţia cărora talentul excepţional al maestrului îşi pune amprenta din plin.

Ştefania Grimalschi, pictor şi restaurator, distinsă cu premiul UAP în anul 2000 pentru restaurare, cu numeroase expoziţii personale şi

colective în țară și în străinătate, având lucrări în muzee și colecții particulare, a expus două icoane ale Sfintei Fecioare, de o grație cerească.

Romeo Andronic, pictor și restaurator de monumente istorice cu numeroase expoziții personale și de grup în țară și în străinătate, premiat de UAP în 1998, 2007, și de U.N.M.R.I. în 2011, a creat un impresionant număr de lucrări ce ilustrează Psaltirea. In expoziție a fost prezent cu o aquarelă de un mare rafinament pictural, intitulat *Psalmul 103-9.*

Irina Sava, pictor și restaurator, a avut participări la numeroase expoziții de artă religioasă. A fost prezentă cu un portet în acrilic pe pânză, *Madame,* personaj al unei lumi trecute, ieșit parcă din una dintre frescele pe care le-a restaurat. O pictură sensibilă, plină de farmec și poezie.

Ionel Cristescu, iconar și pictor de biserici, a prezentat o icoană a Sfintei Maria și un detaliu în format digital după o frescă originală pictată la biserica Brăteștii de Jos de lângă Târgoviște.

Liviu Șoptelea a avut expus un print digital după o frumoasă pictură intitulată *3me up,* reprezentând o viziune personală a Sfintei Treimi într-un cadru poetic, metaforic.

Costachi Puiu Dumitraș, pictor și sculptor, cu o bogată activitate expozițională, a prezentat un print digital după o sculptură în lemn a Mântuitorului, ce amintește de arta expresionistă, dar și de sculptura gotică pictată din bisericile din Transilvania.

Victorița Duțu, pictor cu expoziții numeroase în țară și străinătate, a expus un ulei pe pânză, cu temă spirituală, în care imaginația artistei ne dezvăluie o lume metaforică, de vis.

Luca Vaeni, cunoscut nouă din alte expoziții ale galeriei la care a participat, și care la vârsta de 12 ani surprinde prin talentul său excepțional care îl dezvăluie ca pe un artist de mare viitor, este prezent în expoziție cu două iconițe pictate pe lemn, într-o viziune originală, necanonică.

Copiii de la cercul de pictură al parohiei, prezenți cu frumoasele lor iconițe pe sticlă, care au fost expuse și apreciate atât in București la Muzeul Satului, cât și la ICR New York, au fost mândria galeriei "Spiritus". Remarcabile icoanele lui Andrei Damian, Alex Orza, Alexandra Esca, Justina și Aaron Aniților, dar și cele ale altora mai mici care nu s-au lăsat mai prejos, Thomas Rădescu, Valentina, Iulia și Christopher Purcărea.

Expoziția, așa după cum am menționat, concepută sub semnul Sfintei Fecioare Maria din poemul eminescian *Rugăciune* a încercat să unească, modest, sub același stindard, trecutul nostru cultural, arta populară, și arta contemporană din România și cea din diaspora newyorkeză, creând astfel punți care să contribuie la cunoașterea tradiției noastre milenare, a identității noastre naționale, culturale și spirituale, după modelul vieții, activității și operei marelui nostru poet Mihai Eminescu.

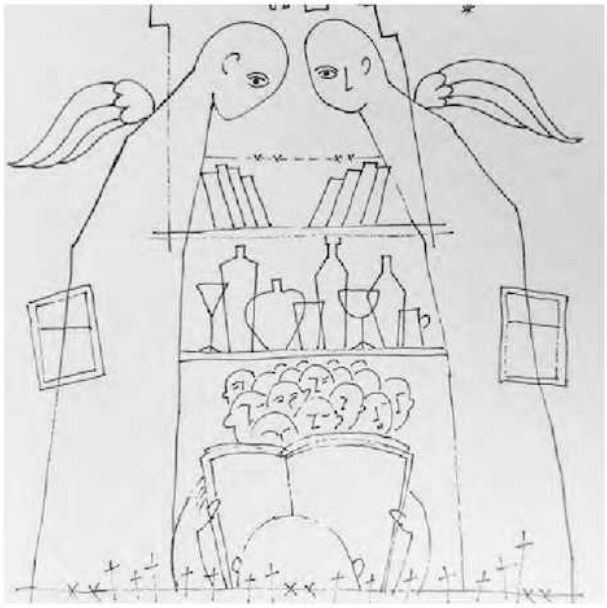

Liviu Şoptelea,
Îngerariu

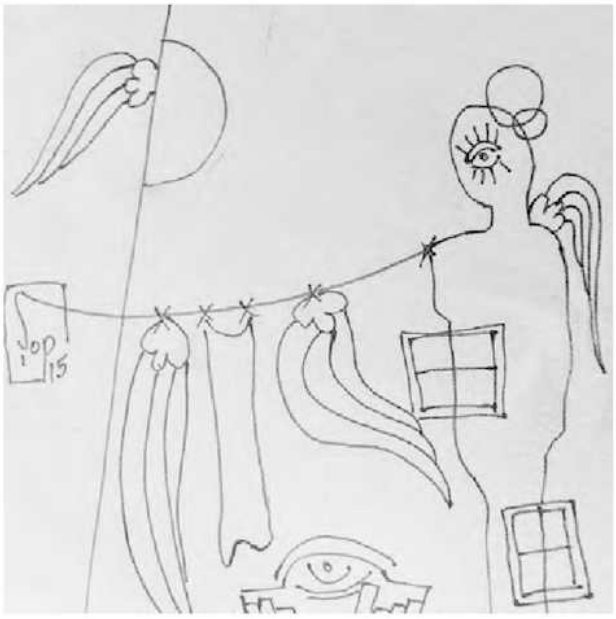

♦ Vineri 4 decembrie 2015 la Union Theological Seminary în Manhattan a avut loc a opta Conferinţă Internaţională a Institutului „Sophia" cu tema generală *The Sacred Arts of Eastern Orthodoxy*. Pr. Prof. Theodor Damian a prezentat lucrarea „The Interior Icon: The Role of Icons in the Life of the Church Today" şi a prezidat sesiunea despre Iconologie.

♦ Sâmbătă 5 decembrie 2015 la Seminarul Teologic Episcopalian (General Theological Seminary) din Manhattan s-au desfăşurat lucrările celui de-al 23-lea Simpozion Teologic, Ecumenic şi Interdisciplinar organizat de Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă, şi de General Theological Seminary, sub egida filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Tema generală a fost: *Cultural Transparency and the Loss of Privacy in the Era of Digital Technology: How Is This Shaping Our Becoming and the Ethical Dilemmas Related to It.*

Prezentările au fost în engleză, după cum urmează:

Theodor Damian, PhD, Professor of Philosophy and Ethics, Metropolitan College of New York; President of the Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality: *Being Constantly Watched: Transparency and Perichoresis;*

Clair McPherson, PhD, Professor of Ascetical Theology, General Theological Seminary; Priest Associate, Church of the Transfiguration, Manhattan (Episcopal): *Transparency, Accountability, and Honesty in Twenty-first Century Theological Education: A Theory and a Test Case;*

Richard Grallo, PhD, Professor of Applied Psychology, Metropolitan College of New York: *Social Trust and Problem Solving in an Age of Chaos;*

Louis Tietje, PhD, Professor of Ethics, Metropolitan College of New York: *Should Mr. Green Pen Be Fired or Are the Prescriptivists Right?;*

Doru Tsaganea, PhD, Professor of Mathematics, Metropolitan College of New York: *Contradictory Political Results of Internet Utilization;*

Alina Feld, PhD, Affiliate Faculty at the General Theological Seminary, New York: *The Digital Age and the Transparency of Evil: Jean Baudrillard's "Perfect Crime";*

Elvin T. Ramos, PhD, Founder and President, Global Tassels, Inc.

Adjunct Assistant Professor, St. John's University: *Global Transparency and Harmony: Protecting the New Culture, the Modern*

Identity, and the World of Ideas of the Millennial Generation Living in the Slums of Poverty;

Nancy Perez, Master's Program Candidate, Metropolitan College of New York: *Cyberdentity;*

Elithia Pennington, MPA/PP, Metropolitan College of New York: *Should People Fear Technology?*

Moderatorul evenimentului a fost Prof. Dr. Humphrey Crookendale, decan al Facultăţii de Public Affairs and Administration, Metropolitan College of New York; comentator a fost Dr. David Rosner, profesor de Etică, Metropolitan College of New York, oaspete de onoare a fost Prof. Dr. Adele Weiner, decana Facultăţii de Ştiinţe Sociale, Metropolitan College of New York.

Galeria Spiritus (Director Viorica Colpacci, MA) a fost prezentă cu o expoziţie de artă. La eveniment a fost lansată revista *Symposium,* vol. XXII, Nr. 1, 2015, ce conţine o selecţie a lucrărilor prezentate la simpozionul precedent din 2015. Recepţia oficială a fost cu generozitate oferită de Dna Mihaela Stan de la Biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel", New York.

Duminică 13 decembrie 2015, Biserica noastră a primit vizita corului „Harisma" din Bucureşti, care a oferit celor prezenţi un frumos concert de colinde.

♦ Vineri 18 decembrie 2015 la restaurantul „Bucharest" al Dlui Basile Bădăluţă s-a întrunit Cenaclul literar „M. Eminescu" pentru lansarea volumului *Taximetrist de noapte la New York* de Mircea M. Ionescu. Au vorbit Theodor Damian, Doina Uricariu, Grigore Culian şi autorul. Au mai luat cuvântul Alexandru Goţea, Vasile Bădăluţă, Adriana Hegbeli, Sorina Robinson şi Viorica Colpacci.

♦ Vineri 25 decembrei 2015 la Biserică s-a sărbătorit marele praznic al Naşterii Domnului. După Sf. Slujbă s-a cântat un grupaj de colinde de către toţi cei prezenţi, apoi a venit Moş Crăciun şi a împărţit daruri copiilor şi tinerilor. În sala socială, la masa festivă, copiii şi tinerii Şcolii noastre de Duminică, sub conducerea Prof. Irina Aniţului, au oferit un frumos program artistic inlcuzând dansuri clasice şi populare româneşti.

Au cântat soliştii de muzică populară şi uşoară Lăcrămioara Răileanu şi Berti Samovici acompaniaţi la vioară de Damian Dudu şi la orgă de Mario Dumitrescu.

Duminică 27 decembrie 2015 Biserica noastră i-a avut ca oaspeţi de onoare pe scriitorii Viorica şi Gheorghe Pârja din Baia Mare, redactori la ziarul *Graiul Maramureşului* şi la revista *Nord literar.*

♦ Pe data de 5 ianuarie 2016 în curtea Bisericii s-a construit tradiţionala cruce de gheaţă pentru bobotează. Echipa din acest an a fost formată din Domnii Ciprian Solomon, Sorin Lazăr, Marius Stoica, Alex Orza şi Pr. Th. Damian.

♦ Vineri pe 8 ianuarie 2016 în Cenaclul nostru întrunit la restaurantul „Bucharest" au fost lansate volumele *Vorbe colorate* şi *Petale de lumină* ale Dr. Andrei Marcu din New Jersey. Au vorbit Theodor Damian, Mariana Terra şi autorul. A mai luat cuvântul Dl Alecu Goţea. Au recitat din poezia invitatului serii Ion Burcin şi Sorina Robinson.

♦ Duminică 10 ianuarie la Biserică după Sf. Slujbă, în sala socială, la masa festivă organizată pentru cei care poartă numele Sf. Ioan Botezatorul, a avut loc şi întrunirea Cenaclului literar „M. Eminescu" unde a fost lansat volumul *Un surâs în colţul gurii* de Vasile Răvescu. Au vorbit Theodor Damian, Elena Mitru, Mariana Terra şi Valentina Ciaprazi. A recitat epigrame şi poezii Irina Aniţului.

♦ Sâmbătă şi duminică 16 şi 17 ianuarie 2016 a avut loc cel de-al 23-lea Simpozion anual „M Eminescu", organizat la restaurantul „Bucharest" (sâmbătă) şi la Biserica noastră (duminică) de către Institutul Român de Teologie şi Spiritiualitate Ortodoxă şi de Societatea română creştină „Dorul" (fondată în 1903), New York, sub egida filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Tema generală a simpozionului a fost: *„Iară noi, noi epigonii?" Epigonatul între înregimentare valorică şi non-valorică.*

Deschiderea lucrărilor (sâmbătă) a fost făcută de Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, preşedintele Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă şi al filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, şi de Ing. Cristian F. Pascu, preşedintele Societăţii „Dorul". A vorbit apoi Excelenţa sa Ioana-Gabriela Costache, Consulul general al României la NewYork, urmată de scriitoarea şi editoarea Dr. Doina Uricariu, oaspete de onoare al evenimentului.

Poeta Carmen Domnitza Belecciu a recitat poemul *Rugăciune* de M. Eminescu. Lucrările simpozionului, moderate de Dna Elena Solomon, s-au prezentat astfel:

Ştefan Stoenescu, Profesor, scriitor, traducător, Ithaca, New York: *Epigonismul ca metodă de creaţie;*

Theodor Damian, Scriitor, profesor, Preşedinte al filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România şi al Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă, New York: *Sentimentul religios la Eminescu: Persoana şi ziaristica;*

Alina Feld, Profesor de teologie la General Theological Seminary, New York: *Epigonism sau ontologie reactivă: Eminescu şi Nietzsche;*

Doru Tsaganea, Profesor de Matematică la Metropolitan College of New York: *Fascinaţia infinitului în „Luceafărul" şi „La steaua";*

Valentina Ciaprazi, Profesor de limbă şi literatură franceză, LaGuardia Community College, New York: *Femeia muză a primului şi ultimului romantic: Victor Hugo şi Mihai Eminescu;*

Mircea Săndulescu, Scriitor: *Moştenirea lui Eminescu şi formula secretă a lui 20/80: vitalele şi trivialele.*

Galeria de artă „Spiritus" a Institutului nostru, condusă de artista Viorica Colpacci, MA, a fost prezentă cu o expoziţie omagială unde au avut lucrări expuse următorii artişti din New York: Viorica Colpacci, Ruxandra Dumitrescu, Maria Tazlăuanu, Alexandra Stoenescu, Doru Tsaganea, şi din România: Cristian Olteanu, Ionel Cristescu, Nicolae Sava, Irina Sava, Romeo Andronic, Viorel Grimalschi, Ştefania Grimalschi, Liviu Şoptelea, Costachi Puiu Dumitraş, Victoriţa Duţu, Luca Vaeni.

Au fost expuse şi icoane ale copiilor şi tinerilor Şcolii de Duminică a Bisericii „Sf. Ap. Petru şi Pavel", New York.

♦ Partea a doua a Simpozionului s-a ţinut la Biserică, a doua zi. După Sf. Slujbă s-a făcut un parastas unde au fost pomeniţi Mihai Eminescu, Mitropolitul Antonie Plămădeală, Grigore Vieru şi George Alexe, după care în sala socială au vorbit Pr. Th. Damian şi Ing. Cristian F. Pascu.

Carmen Domnitza Belecciu a rostit din nou poemul *Rugăciune* de M. Eminescu după care a avut loc un amplu recital din creaţia Luceafărului poeziei româneşti, susţinut de doamnele Nicole Smith, Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Angela Cawog, Anişoara Constantinescu, Felicia Georgescu, de Dl Cristian Pascu, dar şi de copiii şi tinerii Şcolii noastre de Duminică condusă de Prof. Irina Aniţului.

Dna Alexandra Pevida a cântat romanţe pe texte ale marelui poet român, după care a urmat un dialog poetic dedicat lui Eminescu, cu texte de Grigore Vieru, susţinut de Pr. Th. Damian şi Dl Cristian Pascu.

A avut loc apoi o proiecţie de film dedicată lui M. Eminescu şi alta cu regretaţii interpreţi Doina şi Aldea Teodorovici, precum şi un recital din poezia lui Eminescu susţinut de actori români celebri.

Cenaclul literar „M. Eminescu" din New York şi-a adus contribuţia printr-o suită de dedicaţii lirice oferite de poeţii Valentina Ciaprazi, Ion Burcin, Elena Mitru şi Theodor Damian.

În final, în cadrul concursului „Recunoaşteţi versurile?" Societatea „Dorul" a oferit premii (I – $75; II – $50; III - $25) câştigătorilor participanţi.

Ing. Cristian F. Pascu a rostit cuvântul de încheiere al serii.

(Pentru detalii a se vedea reportajul Marianei Terra în *Romanian Journal,* Nr. 777 din 3 februarie 2016, New York, p. 19).

♦ Duminică 25 ianuarie, la Biserică, după Sf. Slujbă, s-au desfăşurat lucrările celui de-al 23-lea Simpozion dedicat Unirii Principatelor Române, organizat de Institutul Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă şi de Societatea română creştină „Dorul" (fondată în 1903), New York, sub egida filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. După cuvenita rugăciune rostită de preotul paroh s-a cântat imnul *Deşteaptă-te române,* după care Pr. Th. Damian a rostit un scurt cuvânt de deschidere a evenimentului.

Lucrările prezentate au fost după cum urmează: Dr. Doru Tsaganea, Profesor de Matematică la Metropolitan College of New York: *Semnificaţia actului Unirii în istoria poporului român;* Dr. William Flaviu Riţiu, Profesor de statistică la John Jay College, New York: *Reformele lui Cuza;* Carmen Domnitza Belecciu, MA, Artist, New York: *Candela Unirii;*

A urmat un frumos şi bogat recital de poezii dedicate Unirii, din scriitori români clasici şi contemporani susţinut de Doamnele Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Elena Mitru, Carmen Domnitza Belecciu, Victoria Plăviţu, Irina Aniţului şi de copiii şi tinerii Şcolii noastre de Duminică, şi un altul, susţinut de poeţi ai Cenaclului „M. Eminescu" din New York (Valentina Ciaprazi, Ion Burcin, Elena Mitru, Theodor Damian, Carmen Domnitza Belecciu), care, din creaţia proprie au citit poezii în cinstea evenimentului.

Programul a fost înfrumuseţat de prezenţa îndrăgiţilor cântăreţi Lăcrămioara Răileanu şi Berti Samovici care au interpretat cântece româneşti acompaniaţi la vioară de Damian Dudu şi la orgă de Mario Dumitrescu.

Atât adulţii cât şi tinerii Bisericii noastre, îmbrăcaţi în frumoase costume naţionale au dansat în ritmurile muzicii populare româneşti după care s-au prins cu toţii în tradiţionala Horă a Unirii. Galeria „Spiritus" a fost prezentă cu o expoziţie de icoane ale unor artişti din Bucureşti şi ale copiilor şi tinerilor parohiei noastre (vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 777 din 3 februarie 2016, New York, p. 19).

♦ Duminică 31 ianuare 2016 la Biserica noastră s-a celebrat hramul Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă (Sf. Trei Ierarhi). Cu acest prilej s-a ţinut şi Adunarea generală a parohiei.

Totodată a avut loc şi întrunirea Cenaclului literar „M Eminescu" unde s-a lansat volumul de poezii pentru copii *Veveriţa, strengăriţa* de Elena Mitru. Au vorbit Theodor Damian, Mariana Terra, Nicole Smith, Valentina Ciaprazi, Justina Aniţului şi autoarea. A mai luat cuvântul Dna Angela Cawog. Copiii Şcolii de Duminică au recitat poezii din volumul lansat.

CENTRUL CULTURAL MUNICIPAL
"GEORGE COŞBUC" BISTRIŢA
DIPLOMA DE EXCELENŢĂ
Se acordă
Revistei "LUMINA LINĂ" New York - SUA
pentru participarea la
Festivalului Internaţional de Teatru şi Literatură "Liviu Rebreanu"
ediţia a XI-a, Bistriţa 26 - 29 noiembrie 2015.

ANUNTURI

Biserica noastră: St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 2:00 PM. Mijloace de transport: Metrou N şi W până la staţia Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 şi Q103.

Studiul Biblic (sunaţi pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar "M. Eminescu": Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunaţi la 718-626-6013, sau vizitaţi www.romanian-institute-ny.org.

Şcoala de Duminică: În fiecare duminică, după Sf. Slujbă, la Biserică. Pentru detalii sunaţi la tel. 914-409-3483 (Prof. Irina Aniţului) sau 917-892-6013 (Pr. Th. Damian).